

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA STÁTNÍCH NÁSTROJŮ NA OCHRANU
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČESKÉ REPUBLICE A VE FRANCII

Diplomová práce

Autor: Bc. Radka Machová

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Řezník, Ph.D.

Olomouc 2013

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
MACHOVÁ Radka	Karla Svobody 147/36, Ostrava - Plesná	F100108

TÉMA ČESKY:

Komparativní analýza státních nástrojů na ochranu životního prostředí v České republice a ve Francii

NÁZEV ANGLICKY:

Comparative Analysis of State Instruments of Environmental Protection in the Czech Republic and France

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Jiří Řezník, Ph.D. - KAE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Problematika životního prostředí v České republice a ve Francii
2. Státní politika životního prostředí v České republice a ve Francii
3. Legislativa věnující se ochraně životního prostředí v ČR a ve Francii
4. Státní instituce věnující se životnímu prostředí v České republice a ve Francii - rozdílnost a podobnosti
5. Nástroje státních institucí v České republice a ve Francii (cíl, zaměření, funkce,...) - rozdílnost a podobnosti

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

"Ministerstvo životního prostředí ČR" URL: www.mzp.cz
"Ministerstvo ekologie, udržitelného rozvoje, dopravy a bydlení" URL: www.developpement-durable.gouv.fr
"Státní fond životního prostředí ČR" URL: www.sfzp.cz
"Le Grenelle Environnement" URL: www.legrenelle-environnement.fr
"ADEME" URL: www2.ademe.fr
"Zákon č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny"
"Deník o životním prostředí" URL: www.ekolist.cz
"France-Europe-Planete Bleue" URL: www.ecologiebleue.com
URL: www.diplomatie.gouv.fr

Podpis studenta:

Radka Machová
.....

Datum:

28.2.2012
.....

Podpis vedoucího práce:

J. Řezník
.....

Datum:

28.2.2012
.....

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Komparativní analýza státních nástrojů na ochranu životního prostředí v České republice a ve Francii“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne. ....

Podpis .....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Jiřímu Řezníkovi, Ph.D. za jeho vedení mé diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	7
1 GEOGRAFICKÉ ÚDAJE	10
1.1 ČESKÁ REPUBLIKA.....	10
1.2 FRANCIE.....	11
1.3 SHRNU TÍ KAPITOLY	13
2 STAV ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	14
2.1 ČESKÁ REPUBLIKA.....	15
2.1.1 Vývoj a stav životního prostředí do roku 1989	15
2.1.2 Stav životního prostředí v posledních letech.....	16
2.2 FRANCIE.....	18
2.3 SROVNÁNÍ STAVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR A FRANCIE	20
2.4 SHRNU TÍ KAPITOLY	21
3 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OTÁZCE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	22
3.1 HLAVNÍ SUBJEKTY MEZINÁRODNÍ ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKY	24
3.2 VÝVOJ ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE.....	25
3.2.1 První regule a akční environmentální programy EU	25
3.2.2 Nové přístupy	26
3.2.3 Šestý environmentální program.....	27
3.3 SHRNU TÍ KAPITOLY	28
4 STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	29
4.1 STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE EU.....	29
4.2 STRATEGICKÝ RÁMEC UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ČR	31
4.3 NÁRODNÍ STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE VE FRANCII	32
4.4 SROVNÁNÍ ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ STRATEGIE.....	33
4.5 SHRNU TÍ KAPITOLY	34
5 ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKA	35
5.1 POLITIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY	36
5.1.1 Subjekty podílející se na ochraně životního prostředí v ČR	39
5.2 POLITIKA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ VE FRANCII.....	40
5.2.1 Subjekty podílející se na ochraně životního prostředí ve Francii.....	43
5.3 SROVNÁNÍ ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKY	45
5.4 SHRNU TÍ KAPITOLY	46
6 NÁSTROJE ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKY	48
6.1 PŘÍMÉ NORMATIVNÍ NÁSTROJE	49
6.1.1 Právo jako nástroj	49
6.1.1.1 Právo životního prostředí v ČR	50
6.1.1.2 Právo životního prostředí ve Francii.....	51
6.2 NEPŘÍMÉ EKONOMICKÉ NÁSTROJE.....	52
6.2.1 Ekologické daně a poplatky na ochranu životního prostředí.....	53
6.2.1.1 Daně a poplatky v ČR.....	54
6.2.1.2 Daně a poplatky ve Francii	55
6.2.2 Sankční platby	55
6.2.3 Finanční podpory.....	56
6.2.4 Depozitně refundační systémy	57

6.2.4.1	Zálohový systém na skleněné obaly v ČR.....	57
6.2.4.2	Zálohový systém na skleněné obaly ve Francii	58
6.2.5	Tržně orientované nástroje	58
6.2.6	Zelené fondy	59
6.3	OSTATNÍ NÁSTROJE ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKY	59
6.3.1	Informační nástroje.....	60
6.3.2	Dobrovolné nástroje	61
6.3.3	Institucionální nástroje	61
6.3.4	Věda a výzkum.....	61
6.4	SROVNÁNÍ NÁSTROJŮ ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKY	62
6.5	SHRNUTÍ KAPITOLY	63
7	POPLATKY A DANĚ NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	64
7.1	POPLATKY ZA ZNEČIŠŤOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V ČR.....	65
7.1.1	Poplatky za znečišťování ovzduší	65
7.1.2	Poplatky za vypouštění odpadních vod	67
7.1.3	Poplatky za ukládání odpadů na skládky.....	67
7.1.4	Poplatky za hluk	68
7.2	POPLATKY ZA ZNEČIŠŤOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ VE FRANCII	69
7.2.1	Poplatky za znečišťování ovzduší	70
7.2.2	Poplatky za znečišťování vody.....	71
7.2.3	Poplatky za ukládání odpadů na skládky.....	71
7.2.4	Poplatky za spalování odpadů	72
7.2.5	Poplatek za hluk z letadel.....	72
7.3	POPLATKY ZA VYUŽÍVÁNÍ PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ V ČR	73
7.3.1	Poplatky za odběry podzemní vody a vody z vodních toků.....	73
7.3.2	Odvozy za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu	74
7.3.3	Poplatky za odnětí pozemků určených k plnění funkce lesa.....	74
7.3.4	Úhrady z dobývacích prostor a z vydobytých vyhrazených nerostů.....	74
7.4	POPLATKY ZA VYUŽÍVÁNÍ PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ VE FRANCII	75
7.4.1	Poplatky za odběr vody z podzemní a povrchové vody	75
7.4.2	Poplatky za jiné využívání vody.....	76
7.4.3	Místní a departementní poplatky za těžbu.....	76
7.5	SROVNÁNÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH ODVODŮ NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR A FRANCIE.....	77
7.6	SHRNUTÍ KAPITOLY	81
8	VÝDAJE NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	82
8.1	ČESKÁ REPUBLIKA.....	82
8.2	FRANCIE	84
8.3	SROVNÁNÍ VÝDAJŮ NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR A FRANCIE.....	86
8.4	SHRNUTÍ KAPITOLY	87
	ZÁVĚR.....	88
	SUMMARY.....	90
	POUŽITÁ LITERATURA	92
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	98
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	99
	SEZNAM TABULEK	100
	SEZNAM GRAFŮ.....	101
	SEZNAM PŘÍLOH.....	102

ÚVOD

Václav Mezřický ve své knize *Environmentální politika a udržitelný rozvoj* popisuje, že už od padesátých let 20. století byly zaznamenávány zneklidňující poznatky o důsledcích lidské činnosti vztahující se k přírodě. V roce 1972 byla vydána kniha *Meze růstu*¹, která zveřejňovala výslednou zprávu výzkumu zaměřeného na chování pěti významných vývojových trendů, čímž byly myšleny: zrychlující se průmyslový rozvoj, čerpání zdrojů surovin, rychlý růst světové populace, čím dál tím větší nedostatek potravin a samozřejmě poškozování životního prostředí. Zpráva obsahovala tezi, že uzavřený systém Země nejpozději do roku 2100 narazí na meze růstu či dokonce je při neomezeném průmyslovém růstu překročí. V podobném duchu pokračovala zpráva publikovaná roku 1987 *Naše společná budoucnost*², která definovala pojem udržitelného rozvoje.

Člověk svým jednáním mění své okolí a zanechává stopy, které mohou působit na životní prostředí pozitivně i negativně, přičemž právě špatné zacházení se zdroji či přírodou jako takovou způsobuje environmentální problémy. Environmentální problémy mohou být trvalé, dlouhodobé až transgenerační. Tuto skutečnost si však člověk nemusí ani uvědomovat, neboť mnoho jiných událostí ovlivňuje okolní sociální a ekonomickou stabilitu, která tak může zpětně ohrozit onu stabilitu jedince. Proto je zde velká pravděpodobnost, že veškerá pozornost se soustředí na tento „osobní“ typ ohrožení a opomíjí se problémy environmentálního charakteru. Během posledních 40 let se však společnost snaží toto socio-ekonomické zaměření rozšířit i na problémy týkající se udržitelného rozvoje, neboť ve velkém počtu případů souvisí stav životního prostředí právě s ekonomickou a sociální situací celého národa.

Aby člověk předcházel a eliminoval i negativní dopady na životní prostředí či faktory, které je způsobují, vynakládá určité prostředky a využívá nejrůznější nástroje, které mají pomoci životní prostředí chránit. V dnešní době se ochraně životního prostředí věnuje stát, mezinárodní organizace, soukromé i veřejné subjekty, neboť si jsou vědomi, že bez intervencí, různých opatření a pomoci by docházelo ke zhoršování kvality životního prostředí, které by ohrožovalo nejen zdraví a vývoj dnešní společnosti, ale především by to ovlivnilo i generace budoucí.

---

¹ D. Meadows: *The Limits to growth*. Universe Books, New York 1972.

² *Our Common Future, World Commission on Environment and Development*. Oxford University Press, Oxford 1987.

V diplomové práci se zabývám porovnáváním ochrany životního prostředí v České republice a Francii. Vybrané státy mají vlastní historii, tradice, postavení ve světě. Jsou poměrně rozdílné, ale v případě ochrany životního prostředí by měly mít názory podobné. Stav životního prostředí je v dnešní době velmi závažným tématem a je zapotřebí, aby mu všechny státy na Zemi věnovaly zvýšenou pozornost. Proto mne zajímalo, jakým směrem a na co se vybrané země v tomto tématu zaměřují.

Cílem je poskytnout srovnání státních nástrojů na ochranu životního prostředí v České republice a Francii. Neboť i přesto, že se jedná o dost rozdílné země, oba tyto státy jsou členy Evropské unie a mají tak společné povinnosti a regule, kterými by se měly řídit. Proto, abych přiblížila environmentální politiku těchto dvou států společně s jejich nástroji, se budu také věnovat vývoji udržitelného rozvoje celkově v globálním měřítku.

Z důvodu velkého rozsahu řešené problematiky se práce zabývá vybranými částmi z ochrany životního prostředí daných zemí, opomíjí tak i finanční podporu ze strany Evropské unie. Práce je rozdělena do osmi kapitol. V první kapitole jsou uvedeny geografické údaje obou zemí pro komparaci zeměpisných dat. V druhé kapitole se věnuji stavu a vývoji životního prostředí, které poukazují na aktuální ekologické problémy obou států. Třetí kapitola zmiňuje celosvětové uvědomění závažnosti tématu udržitelného rozvoje. Ten by měl být stanoven pomocí strategií udržitelného rozvoje jednotlivých států a dále realizován prostřednictvím státních ekologických politik. V této části práce popisují vývoj akceptace a implementace udržitelného rozvoje do environmentálních politik zemí světa. Další kapitoly se tedy zaměřují na strategie a politiky České republiky a Francie. Šestá kapitola následně udává základní charakteristiku nástrojů ekologické politiky, které mohou státy při její realizaci využívat. Z existující široké škály nástrojů ekologické politiky jsem se v sedmé kapitole detailněji zaměřila na popis poplatků za znečištění životního prostředí a využívání přírodních zdrojů. V této předposlední kapitole jsou uvedeny příjmy z jednotlivých poplatků a analýza rozdílnosti těchto ekonomických nástrojů, které se využívají v České republice a ve Francii. Osmá kapitola se zabývá financováním prostředků na ochranu životního prostředí a srovnáním celkového objemu vložených finančních prostředků do této oblasti státního působení. V závěru je uvedeno odůvodnění důležitosti nástrojů a provedeno shrnutí zjištěných poznatků.

V druhé polovině práce je pro přehled a srovnání použito poměrně velké množství tabulek a grafů, které obsahují statistické údaje k daným ekonomickým nástrojům, k příjmům

a nákladům posledních let. V diplomové práci jsem využila především metodu popisnou a metodu literární rešerše, které jsem doplnila metodou analýzy a komparace získaných informací. Ve své práci jsem čerpala z množství zdrojů, které poskytovaly z velké části ministerstva a pod ně náležející instituce obou zemí. Uvedené statistické údaje jsou převážně z roku 2010, neboť se jedná o nejaktuálnější poskytnuté údaje obou států.

1 GEOGRAFICKÉ ÚDAJE

1.1 Česká republika³

Česká republika (ČR) je vnitrozemním státem, ležícím na severní polokouli v mírném pásmu ve střední části Evropy. Svou rozlohou 78 865 km² je mezi 27 členskými státy Evropské unie (EU) na 15. místě. Počtem obyvatel 10 507 566 (k 1. 1. 2012) se nachází na 12. místě a hustotou zalidnění 133 obyvatel na 1 km² na 8. místě v rámci Evropské unie (podle údajů k 1. 1. 2010). Státní hranice má Česká republika s Německem v délce 810,3 km, s Rakouskem 466,3 km, se Slovenskem 251,8 km a s Polskem v délce 761,8 km.

Územím ČR prochází hlavní evropské rozvodí, oddělující povodí Severního, Baltského a Černého moře. Rozvodním uzlem zmíněných povodí je Klepáč (1 144 m n. m.) v masivu Kralického Sněžníku. Hlavní říční osy v Čechách jsou Labe s Vltavou, na Moravě řeka Morava a Dyje, na severu Moravy a ve Slezsku Odra s Opavou. Česká republika leží na rozhraní dvou horských soustav, které se od sebe liší geologickým a geomorfologickým vývojem. Západní a střední část ČR vyplňuje Česká vysočina vytvořená koncem prvohor, která má ráz pahorkatin, a středohory – Šumava, Český les, Krušné hory, Krkonoše, Orlické hory a Jeseníky. Do moravské části zasahují Západní Karpaty, které v třetihorách nabyly podoby dnešních Beskyd. Rozhraní mezi oběma horskými systémy vyplňuje pásmo úvalů.

Podnebí se vyznačuje pronikáním a mísením oceánských a kontinentálních vlivů. Je pro ně charakteristické západní proudění a intenzivní cyklonální činnosti, což způsobuje střídání vzduchových hmot a poměrně hojné srážky. Hlavně v Čechách se projevuje přímořský vliv, na Moravě a Slezsku přibývají vlivy kontinentální. Na podnebí má značný vliv reliéf krajiny a nadmořská výška. V nadmořské výšce do 500 m se nachází 67 % z celkové plochy republiky, 32 % ve výšce mezi 500 až 1 000 m n.m. a jen 1% území ve výšce nad 1 000 m n.m. Průměrná nadmořská výška ČR je 430 m n.m.

---

³ CENIA. *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2011*. Praha: Ministerstvo životního prostředí a Český statistický úřad, 2012. Str. 13-14.

Nejdůležitější geografické charakteristiky ČR

Nejvýše položený bod	Sněžka, 1 602 m n. m. v pohoří Krkonoše
Nejnižše položený bod	Labe na hranici ČR u Hřenska v okrese Děčín, 115 m n. m.
Nejhlubší propast	Hranická propast v okrese Přerov, 289,5 m (dosud největší potvrzená hloubka)
Nejdelší řeka	Vltava, 433 km
Největší plocha povodí	Labe, 51 103,9 km ²
Největší přehradní nádrž	Lipno v pohoří Šumava, plocha 4 870 ha, max. hloubka 20 m
Největší jezero	Černé jezero na Šumavě, plocha 18,4 ha, max. hloubka 39,8 m
Největší obec	hl. město Praha, 1 246 780 obyvatel (k 31. 12. 2012)
Největší chráněná krajinná oblast	Beskydy, 1160 km ²
Největší národní park	Šumava, 690,3 km ²

1.2 Francie

Francie se nachází v západní části evropského kontinentu. Francie je státem přímořským. Ze západu Francii omývá moře a zálivy Atlantského oceánu – Biskajský záliv, severněji Lamanšský záliv a na jihu se nachází moře Středozevní. Francouzské území se dělí na metropolitní část, která se nachází v západní Evropě v mírném a subtropickém pásmu, a na zámořská území v Karibiku, Severní a Jižní Americe, v Indickém oceánu a Oceánii. Celková rozloha Francie včetně zámořských departamentů je 674 843 km². Metropolitní část zabírá rozlohu 547 030 km². Francie je největším státem EU a třetím největším státem v Evropě. Francouzská republika je tvořena 96 departementy seskupených do 22 regionů, které se nacházejí v metropolitní Francii, z níž Korsika má zvláštní status *collectivité territoriale*⁴. Francouzská zámořská území mají různé formy sounáležitosti s Francií. Čtyřmi zámořskými departementy patřící Francii jsou Réunion, Martinik, Francouzská Guyana a Guadeloupe. Francii dále patří dvě územní společenství (St. Pierre-et- Miquelon a Mayotte), a tři zámořská území (Francouzská Polynésie, Nová Kaledonie, Wallisovy ostrovy).

---

⁴ Korsika má zvláštní postavení, spadá mezi 22 metropolitních regionů, i přesto, že se nachází mimo kontinentální území Francie. Disponuje specifickými výsadami, např. místně volenou vládou.

S počtem obyvatel 60 876 000 v metropolitní části je Francie na 2. místě mezi členskými státy EU. Se zámořskými departamenty celkový počet obyvatel činí 65 027 tisíc (k 1. 1. 2011). Hustota zalidnění ve Francii je 107 obyvatel na 1 km². Státní hranice má Francie s Andorrou v délce 56,6 km, s Belgií 620 km, s Lucemburskem 73 km, s Německem 451 km, se Švýcarskem 573 km, s Itálií 488 km, s Monakem 4,4 km a se Španělskem v délce 623 km.

Reliéf Francie je velmi složitý a souvisí s polohou země a jejím geomorfologickým vývojem. Francouzské nížiny jsou tvořeny povodími čtyř řek – Garonny, Loiry, Seiny a Rhône. Na jihozápadě se rozprostírá nížinné území Akvitánské pánve v povodí řeky Garonny. Většina řek se vlévá do Atlantiku: Garonna, Loira a Seina s Marnou. Rhône odvodňuje jihovýchod do Středozevního moře a Rýn s Moselou a Maasou severovýchod do Severního moře. Na severu a západu země se nacházejí především roviny, zbytek území je naopak více pahorkatý až hornatý. Severní území je tvořeno Pařížskou pánví, která je z východu obklopena Vogézami a částí Arden. Na západě navazuje na Pařížskou pánev Bretaňský poloostrov. V jižní části Francie se nachází Centrální masív neboli Francouzské středohoří. Na hranici se Švýcarskem leží vápencové pohoří Jura. Na jihovýchodě se rozprostírají pásma Západních Alp a na jihu velehorská pásma Pyrenejí.

Podnebí se vyznačuje převážně mírně oceánskými vlivy, ale směrem do vnitrozemí se teplotní rozdíly zvětšují, rozdíly jsou rozpoznatelné hlavně mezi létem a zimou. Paříž, hlavní město Francie nacházející se v severní části země, má průměrné teploty v lednu 3°C, v červenci 18,5°C. V jižní části Francie je průměrná teplota v lednu 7,5°C a červencový průměr činí 23°C. Na podnebí má značný vliv reliéf krajiny a nadmořská výška. V horských oblastech je podnebí chladné a vlhké, na jihu na pobřeží Středozevního moře je podnebí teplé, subtropické.

Nejdůležitější geografické charakteristiky Francie

Nejvýše položený bod	Mont Blanc, 4 807 m n. m. v pohoří Alpy
Nejnižší položený bod	delta řeky Rhône, - 2 m n. m.
Nejhlubší propast	Gouffre de la Pierre St. Martin v Akvitánsku, 1 342 m
Nejdelší řeka	Loira, 1 020 km
Největší plocha povodí	Loira, 117 000 km ²
Největší přehradní nádrž	Der-Chantecoq, plocha 48 km ² , objem 350 mil. m ³

Největší jezero	Léman, plocha 582,4 km ² (234 km ² ve Francii, 348,4 km ² ve Švýcarsku), max. hloubka 309,7 m
Největší obec	hl. město Paris, 2 233 818 obyvatel (k 1. 1. 2011)
Největší chráněná krajinná oblast⁵	Bonifacio na Korsice, 79 460ha
Největší národní park⁶	Cévennes, 935 km ²

1.3 Shrnutí kapitoly

V první kapitole byly uvedeny základní geografické informace obou států pro vytvoření základního obrazu daných zemí. Uvedené údaje poukazují na rozdílnost obou zemí. A i přesto, že jsou tyto státy odlišné, jsou součástí více celků – Evropské unie, Evropy, Země – společně řešící problémy na nadnárodní a globální úrovni. Musí dodržovat podobná pravidla a dohody, pod které se podepsaly k ochraně životního prostředí.

---

⁵ Největší chráněná přírodní oblast leží mimo metropolitní francouzské území. Jde o přírodní rezervaci ležící na Antarktidě zabírající oblast 2,27 mil. ha. Druhá největší rezervace je Nouragues se 100 000ha, která se rozprostírá na území Guyany.

⁶ V kontinentální části Francie je rozlohou největší národní park Cévennes, pokud bychom brali v potaz i zámořské oblasti Francie, největším je národní park Guyana s rozlohou 20 300km².

2 STAV ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

„Životní prostředí je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.“ Takto je definováno životní prostředí jako předmět environmentální politiky v legislativě České republiky zákonem č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

Životní prostředí a jeho stav je nutné permanentně sledovat, abychom dokázali určit nejvhodnější nástroje pro jeho ochranu. Ministerstva jednotlivých zemí a nadnárodní instituce⁷, zabývající se ochranou životního prostředí, vydávají jednou ročně zprávy, které poskytují informace o stavu životního prostředí. Zprávy obsahují také porovnání stavu životního prostředí s předešlými roky a případně i predikce jeho budoucího vývoje. Česká republika a Francie, jakožto státy evropského kontinentu, jsou z určité části odpovědné za stav životního prostředí v Evropě. Stav evropského kontinentu reflektuje zkráceně následující odstavec:

Celkový stav životního prostředí na evropském kontinentu se zlepšil a to díky politice životního prostředí, kterou vedou státy Evropské unie a sousední země. Ovšem zásadní problémy stále přetrvávají. Je třeba si uvědomit, že problémy, jako je ztráta biologické rozmanitosti, dopady klimatické změny, nadměrné využívání přírodních zdrojů, souvisí s globálními megatrendy a jsou propojeny rovněž s problémy životního prostředí ve zbytku světa.⁸ Evropa přispívá k zátěži životního prostředí a urychluje zpětnou vazbu v jiných částech světa, a to především následkem své závislosti na fosilních palivech, produktech těžby a jiných dovozech.⁹

---

⁷ Například Světové komise pro životní prostředí a rozvoj vytvořená Valným shromážděním OSN nebo Evropská agentura pro životní prostředí EU.

⁸ Globální environmentální problémy jsou propojeny s problémem chudoby a udržitelnosti ekosystémů. Tímto mají spojitost zároveň s problémem bezpečnosti zdrojů a politickou stabilitou, což zvyšuje riziko příliš velké tlaku a nejistoty v soutěži o přírodní zdroje.

⁹ EEA, 2010. *Evropské životní prostředí – stav a výhled 2010: shrnutí*. Kodaň: Evropská agentura pro životní prostředí, 2010. Str. 129

2.1 Česká republika

Česká republika od roku 1989 celkově prošla mnohými změnami. Proto se na začátku nejprve zmíním o vývoji životního prostředí před tímto rokem a následně se budu věnovat aktuálnímu stavu životního prostředí.

2.1.1 Vývoj a stav životního prostředí do roku 1989¹⁰

Na dnešním stavu životního prostředí České republiky se hodně podepsal i neblahý politický vývoj, proto si myslím, že je vhodné, abych se době mezi roky 1948 až 1990 alespoň okrajově věnovala. Tehdejší Československo se umístilo mezi prvními zeměmi s nejhorší kvalitou životního prostředí v Evropě. Příroda za minulého politického režimu byla brána jen jako zásobárna surovin a energie.

Z hlediska péče o životní prostředí lze vývoj životního prostředí v tomto období rozdělit do tří etap:

- 1) **1948-1960** – prudký ekonomický rozvoj, minimální snaha řešit environmentální problémy
- 2) **1961-1970** – zpomalení ekonomického vývoje, první signály vážného narušení ekologické rovnováhy
- 3) **1971-1990** – udržování ekonomického růstu, střídavě se stagnacemi, se snahou o udržování přijatelné životní úrovně za cenu rozsáhlé devastace životního prostředí a nadměrné exploatace přírodních zdrojů.

Vývoj životního prostředí v Československu byl zapříčiněn především nepříznivou strukturou průmyslu, který byl zaměřen na produkci výrobních prostředků. Na životní prostředí rovněž negativně působilo paušálně zaváděné velkoplošné hospodaření, velkokapacitní technologie v zemědělství a bezohledné využívání neobnovitelných přírodních zdrojů spolu s jejich plýtváním. Devastace rozsáhlých území hospodářskou, ale i vojenskou činností tak směřovala k oslabení a narušení ekologické rovnováhy celých regionů.

Dalšími rysy totalitního systému bylo např. potlačování informací a resortismus, který zapříčinil, že neexistovala žádná motivace k šetrnému vztahu k životnímu prostředí a ani

---

¹⁰ MŽP ČR ve spolupráci s s.p. Terplan. *Životní prostředí České republiky: Vývoj a stav životního prostředí do konce roku 1989*. Praha: Academia, 1990. Str. 9

k aktivnímu řešení problémů. Odpovědnost za stav životního prostředí měly hlavně národní výbory. Jenže odpovědnost za stav životního prostředí v tomto případě nemohla konkurovat odpovědnosti za ekonomický a sociální rozvoj, které měly výbory také na starosti a byly pro ně větší prioritou.

Možnost veřejně se podílet na řešení důležitých environmentálních problémů přinesl až státní převrat v roce 1989. Teprve až polistopadová vláda se začala řádně věnovat otázkám životního prostředí. Stejně tak se pomalu začal navyšovat počet a význam činností ekologických organizací.¹¹

Náprava životního prostředí je závislá na stavu ekonomiky země a obnova mohla začít nejprve po ozdravení národního hospodářství, které muselo projít základní strukturální změnou. To znamená snížení materiální a energetické náročnosti a zabezpečit, aby celý vývoj byl trvale udržitelným. Pokud se tyto zásady dodržují, ekonomický rozvoj takto naplní potřeby současné generace a nepřinese nadměrné zatížení pro generace budoucí ani pro přírodu.

2.1.2 Stav životního prostředí v posledních letech¹²

Dnes se stát snaží důkladněji ochránit životní prostředí a eliminovat negativní dopady lidské činnosti různými nástroji, ale vlivem minulého vývoje a předešlých zásahů do krajiny České republiky je stav životního prostředí stále nevyhovující a představuje v zasažených oblastech rizika pro lidské zdraví a ekosystémy. I přesto můžeme říci, že za posledních dvacet let se stav výrazně zlepšil.

Dnešní stav životního prostředí je stále poznamenán zhoršenou kvalitou ovzduší, která sice nemá plošný charakter, ale jedná se o jedno z největších zatížení životního prostředí. Tento jev se vyskytuje především v průmyslově zatížených oblastech a městských aglomeracích (s intenzivní silniční dopravou). V takto postižených oblastech, jako je například Moravskoslezský a Ústecký kraj, Praha a jiné lokality, je stav rizikový především ohledně dlouhodobých dopadů na zdraví místních obyvatel. Nepříznivý vývoj kvality ovzduší je ve značné míře také způsoben meteorologickými podmínkami.¹³ Je varovným signálem že,

---

¹¹ PODPĚROVÁ, Milada. *Právo na informace o životním prostředí před rokem 1989 a dnes*. Vyšší odborná škola informačních služeb, Praha. Diplomová práce. Dostupné z: <<http://obcan.ecn.cz/text.shtml?x=135429>>

¹² Informace jsou získány z posledně vydaných Zpráv o životním prostředí v ČR, které poskytují komplexní informace o stavu životního prostředí u nás.

¹³ Podle *Zprávy o životním prostředí v České republice v roce 2010* byly meteorologické podmínky v roce 2010 charakteristické chladnější topnou sezónou a častým výskytem nepříznivých rozptylových podmínek.

v místech se zhoršenou kvalitou ovzduší v roce 2010 žila cca polovina obyvatel České republiky.

Podstatná část zemědělské půdy je ohrožena vodní i větrnou erozí, velkou roli na stavu zemědělské půdy hraje okyselování a utužení půdy¹⁴. „Kolísání kvality životního prostředí v posledních letech přibývá na dynamice, a to v souvislosti s rychlými výkyvy národní i globální ekonomiky i měnícím se charakterem klimatu, který je spojen s častějším výskytem nebezpečných hydrometeorologických jevů (přivalové srážky, povodně, delší období sucha, silný vítr apod.).“¹⁵

Zpráva o životním prostředí z roku 2009 sděluje, že „k výraznějšímu zlepšování kvality životního prostředí nedochází, přestože celkové tlaky na životní prostředí ze stěžejních odvětví národního hospodářství (...) meziročně poklesly.“ Mezi pokles tlaků se řadí pokles průmyslové produkce, výroby elektřiny v uhelných elektrárnách, přepravní výkony nákladní dopravy, emise skleníkových plynů¹⁶ a jiných sledovaných znečišťujících látek. Snižuje se také znečišťování podpovrchových vod a spotřeba vody v průmyslu a domácnostech.

I přesto, že se tlaky z veřejné energetiky a průmyslové výroby snižují, zvětšuje se vliv dopravy a spotřeby domácností na životní prostředí. A právě hlavními riziky pro udržení či další zlepšování stavu životního prostředí jsou změny v krajině, které mají úzkou souvislost s rozvojem sídel a zvětšující se silniční infrastrukturou, s větší intenzitou dopravy, se způsoby hospodaření v krajině a také se spotřebním chováním domácností a jednotlivců. Pro zlepšení spotřebitelského chování domácností je důležité zvýšit povědomí o problematice udržitelné spotřeby a výroby a o dopadech konzumního chování na vyčerpatelnost zdrojů.

Podle Zprávy o životním prostředí České republiky v roce 2010 postupně dochází k oddělení vývoje hospodářství a zátěží životního prostředí, neboť se používají vyspělejší technologie a průmyslová výroba se zaměřuje na výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Nedaří se ale dosáhnout úplného oddělení vývoje hospodářského výkonu a zátěží životního prostředí, při kterém by se absolutní hodnoty zátěže snižovaly i při růstu ekonomického výkonu.

Podstatný negativní podíl na vývoji životního prostředí má v posledních letech také urban sprawling neboli suburbanizace. Plošný územní rozvoj velkých měst se tak stává negativním trendem, kdy při nárůstu zastavěného území dochází ke ztrátě biotopů rostlinných

---

¹⁴ Utužení půdy vede zejména k omezení provzdušnění půdy, zhoršení rozvoje kořenů rostlin, snížení mikrobiální činnosti, zmenšení infiltrace vody do půdy a následně též k vodní erozi půdy.

¹⁵ CENIA. *Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2010*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2009. Str. 9.

¹⁶ Emise skleníkových plynů poklesly mezi lety 1990 až 2009 o 32%.

a živočišných druhů a rovněž to má vazbu na biologickou rozmanitost. Kvůli rozšiřování měst do šířky dochází také k nárůstu nároků na dopravní obslužnost obyvatel. Tento trend přináší negativní dopady na životní prostředí, ale také na sociální nerovnováhu. I přesto, že v roce 2010 suburbanizace není tak intenzivní jako v roce 2009, městské aglomerace se rozrůstají, zasahují do okolí a narušují krajinný ráz a jeho fungování. Na tento fakt navazuje i zdravotní stav lesů a stav přírodních stanovišť evropsky významných druhů živočichů a rostlin, který není vyhovující.

2.2 Francie

Na Francii musíme pohlížet jako na krajinu s rozmanitou tváří a odlišným chováním země. Každý francouzský region je něčím specifický. Regiony mají svůj krajinný ráz, svá rizika, své tlaky a své limity. Není tomu jinak ani v přístupu a výběru nástrojů pro ochranu životního prostředí, které by v dané oblasti měly nejvíce pomoci. Intenzita a schopnost regulovat určité tlaky se liší od jednoho regionu k druhému. I přesto, že ochrana životního prostředí je ve Francii spíše teritoriální, Francie prezentuje vizi globální. A to prostřednictvím dokumentu nazvaného *Grenelle de l'environnement*¹⁷ (dále Grenelle). Pomocí tohoto dokumentu se francouzský stát snaží dojít citlivou cestou k hospodářskému rozvoji, který dlouhodobě urovná vztah člověka se svým okolím. Grenelle tak od roku 2007 ztělesňuje národní rehabilitaci životního prostředí ve Francii.

Podle poslední zprávy¹⁸ francouzského ministerstva ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky, které se věnuje ochraně životního prostředí, je stav ovzduší velmi příznivý, lze říci, že tato složka životního prostředí má oproti ostatním nejlepší vývoj. Francie zaregistrovala celkové snížení emisí skleníkových plynů. V některých odvětvích je sice zaznamenáno zvýšení, např. u dopravy se jedná o růst emisí, ale díky dlouhodobému sledování stavu jednotlivých znečišťujících látek se došlo k závěru, že kvalita vzduchu ve městech se během let 2000-2010 znatelně zlepšila.

V zemědělství od roku 1998 také došlo k pokroku a to díky jinému způsobu obhospodařování půdy, které vedlo ke snížení indexu znečištění povrchových vod. Avšak Francie je země charakteristická svou rozmanitostí, tak i měření v daných lokalitách je velmi

---

¹⁷ Více viz kapitola 5.2 a příloha 1

¹⁸ Commissariat général au développement durable. *Environnement en France, édition 2010*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2010.

rozišné. V pŕípade pouŕívání pesticidů v zemědělství se o poklesu hovoŕit nedá. Půda, podpovrchové a pobřeŕní vody disponují relativně vysokým stupněm znečišćení. Lepší stav byl naopak zaznamenán u kvality povrchových vod, neboť došlo ke stabilizaci parametrů kvality vodních toků. I pŕes tyto fakta, úroveň znečišćení zůstává vysoká a roky sucha mohou nadále výrazně zhoršit koncentraci znečišćujících látek/polutantů.

Relativní zlepšení se ukazuje u zacházení s odpadky. Pŕístup k odpadkům je více hospodárný než v minulých letech. Od roku 1970 do roku 2007 se domácí spotřeba materiálu stabilně pohybovala okolo 14 tun na obyvatele a pŕesto, že se francouzská společnost stává společností konzumní a v letech 1990-2007 hrubý domácí produkt vzrostl o 38 %, materiální spotřeba vzrostla jen o 11 %.¹⁹ Během deseti let vzrostl podíl recyklovaného odpadu o 70 %. V pŕůběhu let se také stabilizuje produkce pŕůmyslového odpadu.

Jedním z pozitivních trendů je vývoj pŕůmyslového sektoru, který výrazně snížil svůj dopad na životní pŕostředí. Motorem těchto změn k lepšímu je pŕedevším politická vůle, pŕávní síla, technologický pokrok a mikroekonomické myšlení v souvislosti s eliminací rizik.

Plošný územní rozvoj velkých měst je negativním trendem ve Francii stejně jako v České republice. Stav urbanizace a suburbanizace se sice stabilizuje, ale i tak osidlování a umělá pŕeměna krajiny ohroŕuje biotopy fauny a flóry a celkovou biologickou rozmanitost. Mezi lety 1992 a 2004 bylo zaznamenáno, že roste plocha k bydlení pětikrát rychleji než populace sama. Ve Francii můžeme dále pozorovat cca 2,5 větší hustotu osídlení na pobřeží v poměru s vnitrozemím. Stejně tak byl zaznamenán velký pŕírůst obydlí v letech 1999 až 2006 v záplavových oblastech. Těmto lokalitám je však potřeba věnovat zvýšenou pozornost, neboť pŕávě ony budou velmi pravděpodobně v budoucnu čím dál tím více pocítovat dopady globální změny klimatu.

---

¹⁹ Commissariat général au développement durable . *Environnement en France, édition 2010*. Paŕíž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2010. Str. 10

2.3 Srovnání stavu životního prostředí České republiky a Francie

Příroda, životní prostředí, je vše, co nás obklopuje a právě příroda je základním prvkem, který poskytuje lidem zdroje pro uspokojování jejich potřeb. Životní prostředí je proto velmi důležité pro celou společnost a zaslouží si šetrné zacházení a dostatečnou ochranu proti negativním vlivům.

Kvalita ovzduší je vážným tématem jak v České republice, tak i ve Francii. Nejvíce jsou poškozené oblasti velkým měst a průmyslově zaměřené regiony. Oba dva státy se zavázaly ke Kjótskému protokolu, který se snaží o celkovou redukcí emisí skleníkových plynů ve světě. Česká republika i Francie se snaží využívat různé prostředky a programy podporující zlepšení stavu ovzduší, ale i přesto můžeme registrovat stále problémy s překročováním limitů.

Zemědělství i průmysl svou aktivitou poznamenávají životní prostředí ve velké míře. Proto oba státy podporují vývoj nových technologií, které by byly ekologicky šetrné, a stejně tak se snaží omezovat používání chemických látek jak v průmyslu, tak především v zemědělství.

Stejně tak by měly oba státy řešit problém suburbanizace, který má neblahý vliv jak na člověka, tak i na faunu a flóru. Za rozsáhlými výstavbami na okrajových částech městských aglomerací stojí ve většině případů bezohlední developeri. Města (jejich zvolení zástupci) by měla vynaložit úsilí k tomu, aby své rozšiřování prováděla na základě kvalitních urbanistických a územních plánů, které se snaží vytvořit ideální harmonii mezi nároky lidí, města a přírody.

Ve Francii dochází k velkému přemísťování obyvatel nejen do velkých měst, ale žádané jsou také přímořské oblasti. V těchto lokalitách by se ale mělo pomyslet na klimatické změny, které mohou v budoucnu způsobit záplavy. Česká republika, i přesto že se jedná o vnitrozemní stát a nemusí řešit případné zvyšování mořské hladiny, se kvůli častějším vydatným srážkám potýká s povodněmi, které trápí mnohé oblasti republiky. ČR i Francie věnují změnám klimatu velkou pozornost, jedná se o globální environmentální problém, a patří mezi hlavní priority v jejich strategiích o udržitelném rozvoji.

2.4 Shrnutí kapitoly

Historie, nešetrné zacházení, nadměrné používání chemických látek a jiné tlaky přispěly k dnešnímu ne zrovna dobrému stavu životního prostředí. S tímto nepříjemným dědictvím se lidstvo bude potýkat ještě dlouhou dobu. Obnovení kvality životního prostředí je ztíženo socio-ekonomickými determinanty, které životní prostředí spíše degradují. Dnešní generace se proto také musí snažit o redukci vlastních dopadů na životní prostředí. Každý by si měl uvědomit, jak svým jednáním, ať již pozitivním či negativním, přispívá ke stavu okolí, ve kterém žije.

Proto, abychom mohli zabránit kritickému stavu životního prostředí, je zapotřebí rozpoznávat možné příčiny a rizika dříve, než se stanou neovladatelnými a tlaky na životní prostředí ještě více vzrostou. Efektivnější a ekonomičtější jsou preventivní opatření a akce vedoucí k ochraně životního prostředí, než následné zmírňování a neutralizování negativních tlaků, které přesahují dané normy. V tomto směru je nutná dobrá informovanost o trendech životního prostředí, která pomůže snížit časovou prodlevu mezi identifikací problémů a navržením a implementací politických opatření pro jejich vyřešení. Ovšem nejen zákonodárci by měli být povinni předvídat a řešit budoucí environmentální problémy. Proto se stát snaží veřejnost informovat a motivovat ji k šetrnějšímu jednání. Jedním z nástrojů poskytování informací jsou zprávy o stavu životního prostředí, které nám prezentují aktuální stav, vývoj jednotlivých složek životního prostředí a možné situace a stav v budoucnu.

3 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OTÁZCE OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Již v 19. století a na počátku 20. století byly ujednávány první mezinárodní smlouvy o některých složkách životního prostředí. Avšak k systematické ochraně životního prostředí na úrovni jednotlivých států i v mezinárodním měřítku se dostalo až na počátku šedesátých let 20. století. Řešení globálních problémů však není v silách jednotlivých států, proto je zde nezbytná mezinárodní spolupráce a koordinace opatření na ochranu životního prostředí. Na mezinárodní environmentální politice se podílí OSN a jeho instituce, nadnárodní uskupení – EU, OECD, G77, aj.; mezinárodní organizace – WTO, MMF, WB; a přibližně dvě stě suverénních států, nevládních organizací a jiných institucí.

První velká mezinárodní konference navržená valným shromážděním OSN pod názvem „Lidské životní prostředí“ se uskutečnila ve Stockholmu v červnu 1972. Konference přijala Deklaraci, která formulovala 26 principů, jimiž se poté řídili mezinárodní akce během dvou následujících desetiletí. Dalším důležitým dokumentem vydaným tímto shromážděním byl Akční plán, který obsahoval přes sto akcí a rozhodnutí o ustanovení Environmentálního programu OSN (UNEP). V průběhu sedmdesátých let bylo přijato velké množství mezinárodních úmluv, které utvořily platformu pro mezinárodní spolupráci v této tématice. Mezi ně patřila např. Ramsarská úmluva²⁰ o ochraně mokřadů mezinárodního významu, Washingtonská úmluva²¹ o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, Bernské úmluvy²² o ochraně evropské fauny a flóry, ochrana stěhovavých ptáků a volně žijících živočichů.

V roce 1980 v rámci Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů byla přijata Světová strategie ochrany. Strategie poukazuje na to, že k řešení environmentálních problémů je třeba dlouhodobého úsilí a integrování cílů ochrany životního prostředí do cílů rozvoje. Také vyzývá vlády zemí, aby realizovaly tato stanoviska ve svých strategiích. V roce 1983 rozhodlo Valné shromáždění o ustanovení Světové komise pro životní prostředí a rozvoj. Jejím úkolem bylo přezkoumat kritický stav životního prostředí, vyhodnocení spojitosti životního prostředí a vývoje lidstva a stanovit globální program proměny. Mezi

---

²⁰ Convention on wetlands of international importance especially as waterfowl habitat (Ramsar, 1971).

²¹ Convention on international trade in endangered species of wild fauna and flora, CITES (Washington, 1973).

²² Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats (Berne, 1979).

důležité výsledky mezinárodní spolupráce osmdesátých let patří přijetí Úmluvy o ochraně ozónové vrstvy - tzv. Vídeňská úmluva²³ (1985), následné přijetí tzv. Montrealského protokolu²⁴ (1987) zabývající se látkami, které narušují ozónovou vrstvu, ustanovení Mezivládního panelu o klimatické změně (IPCC) v roce 1988 a předložení jeho První hodnotící zprávy (1990).

Světový summit v Rio de Janeiro (1992) znamenal zahájení nové etapy prohlubování mezinárodní environmentální politiky. V Rio de Janeiro byly přijaty tyto dokumenty: Deklarace o životním prostředí a rozvoji, Agenda 21, Rámcová úmluva Spojených národů o změně klimatu, Úmluva o biodiverzitě, Základní principy hospodaření s lesními porosty. Za zmínku stojí především tyto dva dokumenty: Deklarace o životním prostředí a rozvoji a Agenda 21. Deklarace uznala nedělitelnost a vzájemnou závislost všeho na Zemi, dále vyzvala k respektování zájmů všech a sjednotila potřeby ochrany životního prostředí s potřebami rozvoje a vytvořením koncepce udržitelného rozvoje. Agenda 21 se zabývá naléhavými problémy v globálním měřítku. Agenda 21 je strategický plán, jehož cílem je zkoordinovat hospodářský a civilizační rozvoj s účinnou ochranou životního prostředí a přírodních zdrojů.²⁵

Mezi nejdůležitější následně přijaté dokumenty se řadí: Basilejský protokol²⁶ zaměřený na odpovědnost za škody způsobené přesunem nebezpečných odpadů přes hranice; Rotterdamská úmluva²⁷, jež zadává povinnost informovat o určitých chemikáliích a pesticidech v mezinárodním obchodě.

Jedním z největších ekologických problémů Země je změna klimatu, na kterou reaguje Kjótský protokol²⁸. Stanovil kvantitativní závazky a cíle, kterých mají státy dosáhnout za určitou stanovenou dobu. Zahájil také přechod ze systému, kdy emise uhlíku nejsou nijak ohodnoceny, na režim, kdy cena je dána tržním mechanismem a ve světě se tak otevřela diskuze o hodnotě uhlíku.

---

²³ Vienna Convention for protection of the ozone layer (Vienna 1985).

²⁴ Montreal Protocol on substances that deplete the ozone layer (Montreal, 1987).

²⁵ ŠIMÍČKOVÁ, Marcella: *Environmentální politika*, str. 29

²⁶ Basel Convention on the control of transboundary movements of hazardous wastes and their disposal (Basel, 1989).

²⁷ Convention on the prior informed consent procedure for certain hazardous chemicals and pesticides in international trade (Rotterdam, 1998).

²⁸ Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change (Kyoto, 2005).

Roku 2000 se konal Summit tisíciletí, na němž byly stanoveny rozvojové cíle věnující se problémům v oblasti míru, bezpečnosti, lidských práv a udržitelného rozvoje. Staly se jedním z východisek nacházejícího Světového summitu v Johannesburgu k udržitelnému rozvoji v roce 2002. Zúčastněné země podpořily koncepci trvale udržitelného vývoje a zároveň potvrdily konstruktivní spolupráci a přijetí závazků ke zlepšení životních podmínek (hygiena, zdravotní péče, přístup k energii) a k zastavení zhoršování životního prostředí (ochrana biodiverzity a ekosystémů). Na summitu byl přijat Implementační plán, jenž potvrdil nesplněné úkoly a zároveň nově vymezil cíle v určitých oblastech a také časový plán pro jejich dosažení.

3.1 Hlavní subjekty mezinárodní environmentální politiky²⁹

Ochranu životního prostředí nelze zajistit bez mezinárodní domluvy a institucí, které slučují společné environmentální zájmy a vytvářejí programy, podle kterých se mezinárodní environmentální politika realizuje.

Program OSN pro životní prostředí byl ustaven na základě závěrečných ustanovení z první Konference OSN o životním prostředí a rozvoji v Stockholmu (1972). Po rozhodnutí Valného shromáždění OSN z 15. 12. 1975 byla ustanovena Řídící rada UNEP.

Řídící rada UNEP má za úkol podporovat rozvoj mezinárodní spolupráce a doporučovat politická opatření, koordinovat environmentální programy OSN, sledovat dopad politických opatření na rozvojové země a zajistit, aby dané programy a projekty byly v souladu s plány rozvoje těchto zemí, podporovat rozvoj výzkumu, zajišťovat výměnu a šíření informací, projednávat a schvalovat způsob využívání Fondu životního prostředí UNEP.

Mezi další instituce podílející se na tvorbě a ovlivňující vývoj mezinárodní environmentální politiky patří **Světová obchodní organizace, Světová banka a Mezinárodní měnový fond.**

V další skupině subjektů se nacházejí **mezinárodní integrační uskupení a organizace**, především Evropská unie a její instituce. Dále také **mezinárodní organizace**, které jsou představiteli seskupení států – OECD, NAFTA, ... - či představitelé ekonomicky

---

²⁹ ŠIMÍČKOVÁ, Marcella: *Environmentální politika*. Textové opory pro kombinované studium UOP. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. Str. 23

nejsilnějších států, nebo naopak rozvojových zemí. Nezanedbatelnou skupinu tvoří jednotlivé suverénní státy a samozřejmě i **nevládní organizace a instituce a občanské iniciativy**.

3.2 Vývoj environmentální politiky Evropské unie

Evropská unie má také svou environmentální politiku, která má jasné a odlišné charakteristiky od jakékoliv národní politiky. A proto, že EU není národní vládou s jakýmkoliv výhradními pravomocemi, sdílí legislativní, finanční a exekutivní pravomoci s členskými státy. Proto je mezi členskými státy a unií potřebná spolupráce a hledání společného postoje. Česká republika i Francie jsou členy EU, proto je třeba, aby obě země kladly důraz na plnění závazků, které vyplývají ze schválené environmentální legislativy EU. Obě republiky se snaží být důvěryhodným a činným partnerem při projednávání legislativních, nelegislativních či strategických dokumentů EU na všech úrovních jednání ve strukturách unie.

Základem politiky životního prostředí EU je na prvním místě především šest akčních programů ochrany životního prostředí, dále pak další dokumenty EU a komunitární právní předpisy. Akční programy EU jsou střednědobé, strategické politické dokumenty, které reflektují hlavní rysy pojetí problémů životního prostředí a strategické uvažování doby jejich přijetí. Novější programy EU dnes hlavně reflektují změny politického klimatu a stále více hledají vazby mezi cíli rozvoje ekonomiky a trhu a ochrany životního prostředí. Historie environmentální politiky EU je založena na základních smlouvách ustanovujících tři evropská společenství a samostatnou Evropskou unii³⁰, avšak právě akční programy nasměrovaly orientaci v environmentální politice.³¹

3.2.1 První regule a akční environmentální programy EU

Politika životního prostředí EU se rozvíjela pomalu. Zpočátku se problémům životního prostředí nevěnovala příliš velká pozornost. Existovalo pár právních předpisů, které ve svém obsahu tematiku životního prostředí zmiňovaly jen náhodně, nejednalo se o žádné cílené opatření. Evropské společenství (ES) se nejprve zaměřovalo na vytvoření

---

³⁰ Pařížská smlouva zakládající Evropské společenství uhlí a oceli (1951), Římské smlouvy zakládající Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii (1957) a Smlouva o Evropské unii (1992).

³¹ MEZŘICKÝ, Václav. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. Str. 175

společenských standardů na ochranu spotřebitelů a z toho vyplývající odstraňování překážek volného pohybu zboží mezi členskými státy. Po zjištění, že rychlý ekonomický růst má negativní vliv na životní prostředí, byl po konferenci ve Stockholmu (1972) vypracován v roce 1973 První environmentální akční program (1EAP). Tento akční program stanovil první zásady a priority, kterými se měla řídit environmentální politika ES. První akční program věnoval pozornost hlavně ochraně vod a nakládání s odpady. V tomto období (70. léta) byla přijata řada směrnic týkající se v podstatě všech aspektů ochrany životního prostředí, např. ochrana ovzduší či ochrana proti hluku. Druhý akční program, vypracován v roce 1977, pokračoval v cílech a principech stanovených v prvním programu. Zvláštní pozornost zde byla věnována ochraně přírody. Také vzrostl zájem o alternativní přístupy a orientaci na preventivní politiku, zaměřenou na racionální řízení využívání zdrojů.³² Z praktického hlediska se oba akční programy orientovaly na hodnoty kvality ovzduší a vody.

Pro období 1982-1986 byl přijat třetí akční program. Program se více zaměřuje na vytvoření vnitřního trhu ES, čímž zároveň kladl důraz na potenciální rizika a výhody politiky životního prostředí ve vztahu vnitřního trhu. Poukazoval na emisní limity a s tím spojené používané technologie, harmonizaci pravidel týkající se výrobků a současně upozorňoval na ekonomické přínosy environmentální politiky.

První tři akční programy se zaměřily na opatření proti znečištění, integraci cílů životního prostředí do ostatních politik a na preventivní přístup. Stále však zde byla absence právního rámce pro politiku životního prostředí ES.

3.2.2 Nové přístupy

Přijetí Jednotného aktu roku 1987 vedlo k zásadní změně environmentální politiky ES. Jednotný akt vymezil cíle a principy ekologické politiky a doplnil Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství o novou kapitolu „Životní prostředí“, která se tak stala právním základem aktivit společenství.³³ V tomto roce byl přijat také čtvrtý akční program orientovaný na implementaci politik a na opatření, které mohly být potřebné k dosažení environmentálních cílů. V roce 1991 byla radou schválena Maastrichtská smlouva o Evropské unii. Tato smlouva položila základ vzniku Evropské unii. Smlouva o EU upravila

---

³² ŠIMÍČKOVÁ, Marcella: *Environmentální politika*. Textové opory pro kombinované studium UOP. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. Str. 44

³³ MEZŘICKÝ, Václav. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. Str. 179

kapitolu „Životní prostředí“ a ochrana životního prostředí se stala samostatnou oblastí politiky ES.

Pátý environmentální akční program „Směrem k udržitelnosti“ (1992-1999) se výrazně lišil od předchozích programů. Snažil se o celkové řešení environmentálních problémů ve spojitosti ekonomického a sociálního rozvoje a integroval environmentální požadavky do sektorů, jež nejvíce znečišťují životní prostředí, čímž předchozí programy prohloubil a rozvinul. Tento program prezentuje fundamentální východisko pro utváření strategie udržitelného rozvoje EU.

V procesu environmentální integrace měla velký význam Amsterdamská smlouva (novela Smlouvy ES z r. 1995). Udržitelný rozvoj se stal prioritním cílem EU a v čl. 6 Smlouvy ES uvádí nutnost začlenit požadavky environmentální ochrany do ostatních politik s ohledem na podporu udržitelného rozvoje. Následně roku 1998 summit Evropské rady v Cardiffu přinesl strategický dokument s návrhy na institucionální reformu EU. V podstatě šlo o návod, jak začlenit environmentální otázky do ostatních politik EU. Na tzv. cardiffský proces navázal summit v Lisabonu (2000), kde Evropská rada přijala strategii ekonomického a sociálního rozvoje, která se zaměřila na obnovu těchto oblastí. Cílem byl hospodářský rozvoj, konkurenceschopná a dynamická ekonomika, vytváření nových pracovních míst, avšak nebyla zcela vhodným nástrojem udržitelného rozvoje. Proto na summitu v Goteborgu (2001) byla předložena Strategie udržitelného rozvoje věnující se jednotlivým sektorům a doplňující cíle Lisabonské strategie.

3.2.3 Šestý akční environmentální program

Tematicky pro orientaci politiky životního prostředí EU byl nezbytný šestý akční program životního prostředí EU. Měl stanovit strategický směr na dalších deset let s vědomím, že ochrana životního prostředí přináší mimo mnohé příležitosti i vysoké environmentální standardy, které jsou dobrou vizitkou pro nové trhy a podnikatelské aktivity. Prioritami programu byly změna klimatu, příroda a biodiverzita, prostředí a zdraví, hospodaření s přírodními zdroji a odpady. Tento program, pojmenovaný „Prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba“ byl přijat rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady ES v červenci 2002.

V první prioritě šestého akčního programu zaměřujícího se na klimatické změny byl stanoven rámcový cíl. Cíl se orientuje na snížení emisí skleníkových plynů pomocí např. aktivních opatření v problémových sektorech a zajištění podpory pro alternativní zdroje. Priorita „Ochrana přírody a biodiverzity“ si dává za cíl ochranu, obnovu ekosystémů, zastavení snižování biodiverzity a ochranu půdy před erozí a znečišťováním za využití strategií, akčních plánů, národních a regionálních plánů pro jednotlivé problematické celky. V oblasti hospodaření se zdroji je dle ní nezbytné zacílit na rozdělení propojení růstu HDP a tlaku na životní prostředí. Toto je také jedním z hlavních témat Strategie udržitelného rozvoje EU, čehož by se mělo dosáhnout především transformováním způsobu výroby a spotřeby, což znamená také zvýšení efektivnosti zdrojů a předcházení vzniku odpadu. Pro prioritu „Prostředí a zdraví“ byl stanoven cíl zkvalitnit prostředí, které je negativně poznamenáno lidskou činností. V tomto případě se jedná převážně o nakládání s chemickými látkami, jež jsou nebezpečné jak pro přírodu, tak i pro zdraví lidí. K jeho dosažení mají dopomoci definované ukazatele, ověřené limity a standardy, potřebná dostupnost informací veřejnosti o důsledcích jednotlivých chemických prvků, které mohou ohrozit zdraví a přírodu, rozvoj směrnic a další nutná opatření.

Ze strategického hlediska šestého akčního programu bylo tedy třeba zajistit zlepšení environmentální legislativy, stejně tak vylepšit integraci environmentálního myšlení do dalších politik, poskytování informací o životním prostředí veřejnosti, prohloubit spolupráci s podnikatelskou sférou a spotřebiteli a v neposlední řadě zlepšit způsob využívání půdy.

3.3 Shrnutí kapitoly

Je vidět, že změna chování států a myšlení lidí, je běh na dlouhou trať a že již definované cíle je potřeba při rámcovém přiblížení se jejich naplnění nově předefinovat, přeformulovat. Tak, jak postupně implementujeme obecněji definované úkoly do politiky státu, tak časem postupně více chápeme jednotlivé vazby a vztahy. Tudíž jsme schopni lépe specifikovat jednotlivé potřebné úkony k ochraně životního prostředí a tím i k větší ekonomičnosti vstupních nákladů. Lze se povzbudit, že míříme správným směrem, i když cíl je ještě hodně daleko.

4 STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Strategie udržitelného rozvoje v každém státě dává všem vládním institucím, ať už se jedná o ty, které jsou zaměřeny na ochranu prostředí a přírodních zdrojů, nebo ty, které odpovídají za řízení hospodářství, i většině institucím soukromého charakteru společné poslání, kterým je ochrana prostředí a cesta udržitelného rozvoje. Tato zásadní vyjádření byla součástí zprávy *Naše společná budoucnost*, která se stala základem dvou hlavních dokumentů přijatých Konferencí OSN o životním prostředí a rozvoji: dokumentu Deklarace o životním prostředí a dokumentu Agendy 21.³⁴

Od summitu v Riu konaného v roce 1992 a summitu v Johannesburgu v roce 2002 si mezinárodní organizace začínají postupně uvědomovat důležitost udržitelného rozvoje a potřebu transformace kulturních odkazů, životního stylu a stejně tak změnu strategie výzkumu a vývoje. Všechny zúčastněné země tak byly vyzvány k vypracování strategie pro udržitelný rozvoj s cílem vytvořit ucelenou globální politiku.

Do popředí zájmu států se dostává světový fenomén změny klimatu, ke kterému se přidává ekonomická krize, která svět zasáhla v roce 2008. Svět tak čelí dvojí krizi. Krizi ekonomické a ekologické. Přičemž k těmto dvěma dimenzím nevyhnutelně patří dimenze sociální, neboť tyto okolnosti zasáhly veškeré subjekty ekonomického dění. V rámci udržitelného rozvoje je tedy potřeba dbát na provázanost jednotlivých složek.

Hlavním posláním strategie udržitelného rozvoje je upozornit na již existující a potenciální problémy, které by mohly ohrozit přechod státu k udržitelnému rozvoji, a iniciovat opatření, které mají determinovat, jak hrozbám předcházet nebo je alespoň zmírnit.³⁵

4.1 Strategie udržitelného rozvoje EU

Cíl dosažení udržitelného rozvoje je zahrnut, jak bylo již zmíněno, do Římských smluv, tak i do Smlouvy o Evropské unii. Svým podpisem Agendy 21 a Konvencí o klimatu, biodiverzitě a desertifikaci se EU přihlásila k principu trvale udržitelného rozvoje. V roce 2001 přijala Evropská rada v Göteborgu první Strategii udržitelného rozvoje EU. Strategie byla v následujícím roce 2002 na Světovém summitu OSN v Johannesburgu doplněna.

³⁴ MEZŘICKÝ, Václav: *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. Str. 145

³⁵ MŽP. *Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010.

Na summitu se také přijal Implementační plán, který kladl důraz na integraci tří nejdůležitějších složek udržitelného rozvoje: ekonomický rozvoj, sociální rozvoj a ochrana životního prostředí. Tyto tři složky tvoří pilíře, jež jsou neoddělitelnými a vzájemně závislými součástmi lidského rozvoje a pokroku. V roce 2006 pak byla přijata obnovená Strategie udržitelného rozvoje EU.

Globální cíle pro udržitelný rozvoj definované obnovenou Strategií udržitelného rozvoje EU:

- Ochrana životního prostředí (biodiverzita, zdroje, ekosystémy, udržitelná výroba a spotřeba);
- Sociální soudržnost (soudržnost, zdraví, bezpečnost, práva, kulturní diverzita a rovné příležitosti);
- Ekonomická prosperita (inovace, znalosti, prosperita, eko-efektivita, životní standard, zaměstnanost);
- Mezinárodní odpovědnost (mír, bezpečnost, stabilita, svoboda, mezinárodní závazky).

Dokument také prezentuje stávající neudržitelné trendy ve vztahu k níže vyjmenovaným, které zároveň tvoří základní tematické celky pro tvorbu strategie:

- změně klimatu a čistší energie; udržitelné spotřeby a výroby; zachování a udržení přírodních zdrojů; veřejnému zdraví; zabránění sociálnímu vyloučení, demografickým tlakům a stárnutí společnosti; zabránění celosvětové chudobě a problémy udržitelného rozvoje.

V roce 2009 vyšla monitorovací zpráva o pokroku Strategie EU pro udržitelný rozvoj, ve které bylo zmíněno, že EU implementuje strategii do široké škály svých politik. EU je mezi prvními, jež aktivně usilují v boji proti změně klimatu a poskytuje velkou podporu bezuhlíkové ekonomice³⁶. Mezi aktuální priority patří tedy zejména zabránění změny klimatu, snížení vysoké spotřeby energie v dopravním sektoru a snaha změnit stávající trend úbytku biodiverzity a přírodních zdrojů. EU navrhuje průřezové politiky v oblastech výchovy, vzdělávání, výzkumu a vývoje. Globálním cílem obnovené Strategie je zlepšení kvality životního prostředí pro současné generace i generacím budoucím prostřednictvím realizace udržitelných komunit schopných efektivně užívat zdroje a odblokovat ekologický a sociální inovační potenciál.

---

³⁶ Bezuhlíková ekonomika je hospodářství, které prakticky nevyužívá fosilní zdroje energie. Souvisí s přechodem energetiky na obnovitelné zdroje energie.

4.2 Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky³⁷

Strategie udržitelného rozvoje České republiky se zaměřuje (také mimo jiné díky propojení prvků obnovené strategie EU) na činnosti a opatření, jež by měly vést k posílení konkurenceschopnosti, hospodářskému růstu a podpoře vytváření nových pracovních míst. Priority a cíle udržitelného rozvoje jsou rozděleny do pěti prioritních os: společnost, člověk a zdraví; ekonomika a inovace; rozvoj území; krajina, ekosystémy a biodiverzita; stabilní a bezpečná společnost.

První prioritní osa „Společnost, člověk a zdraví“ se zaměřuje na zlepšování podmínek pro zdravý život a na zlepšování životního stylu a zdravotního stavu populace. Také se snaží o to, aby se politiky a služby přizpůsobily demografickému vývoji a podpořily mezigenerační soudržnost.

Druhá osa „Ekonomika a inovace“ se zaměřuje na dynamiku ekonomiky a konkurenceschopnosti, na zvýšení energetické a surovinové efektivity hospodářství a v neposlední řadě na rozvoj lidských zdrojů, s čímž je spojena podpora vzdělávání, výzkumu a vývoje.

Třetí osa „Rozvoj území“ má za cíl účinněji prosazovat strategické a územní plánování, na které logicky navazuje zvýšení kvality života obyvatel. Dále podává možné návrhy jak upevňovat územní soudržnost.

Čtvrtá osa „Krajina, ekosystémy a biodiverzita“ obsahuje ochranu krajiny jako předpoklad pro ochranu druhové diverzity, odpovědné hospodaření v zemědělství a lesnictví a adaptování se na klimatické změny.

Pátá prioritní osa „Stabilní a bezpečná společnost“ usiluje o posilování sociální stability a soudržnosti, připravenost na dopady globálních a bezpečnostních hrozeb a rizik a posilování mezinárodních vazeb. Součástí této osy je také snaha o efektivní stát, kvalitní veřejnou správu a rozvoj občanského sektoru.

---

³⁷ Rada vlády pro udržitelný rozvoj. *Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. Str. 15

4.3 Národní strategie udržitelného rozvoje ve Francii

Národní strategie udržitelného rozvoje vznikla v návaznosti na § 1 zákona Grenelle 1. Národní strategie Francie se zaměřuje na ekonomiku málo náročnou na přírodní zdroje a bezuhlíkovou ekonomiku. Francouzská strategie je zacílena na devět strategických výzev v souladu s evropskými závazky, jež mají Francii nasměrovat k zelené a spravedlivé ekonomice:

1. Udržitelná spotřeba a výroba;
2. Zvyšování společenského uvědomění pomocí poskytování informací, dostupného vzdělávání, podpora výzkumu a inovací;
3. Řízení schopné dále rozvíjet společnost a adaptovat ji na přicházející změny;
4. Využívání a rozvoj obnovitelných zdrojů energie, podpora šetrné spotřeby a přizpůsobení území ve vztahu k náročnosti energie a klimatickým změnám;
5. Doprava a udržitelná mobilita pomocí technologických inovací, přechodu na méně náročné a méně znečišťující prostředky, omezení násilného přesídlování;
6. Zachování biodiverzity a přírodních zdrojů a jejich udržitelného řízení, které se opírá o lepší pochopení jejich přínosu našim nejzákladnějším potřebám, ekonomice, urbanizaci a šetrně činným organizacím;
7. Veřejné zdraví, prevence a řízení rizik s ohledem na životní prostředí a potenciální sociální nerovnosti;
8. Demografie, migrace a sociální začleňování jakožto prvek mající dopad na rovnováhu společenského systému a hospodářství;
9. Řešení globálních problémů v oblasti udržitelného rozvoje a boje proti chudobě pomocí internacionálního řízení pro lepší integraci požadavků udržitelného rozvoje a zajištění potravinové a energetické bezpečnosti v nejchudších zemích.³⁸

Mimo zmíněnou Národní strategii udržitelného rozvoje 2010-2013 francouzské ministerstvo vydalo Národní strategii pro biodiverzitu 2011–2020, která vznikla také na základě zákona Grenelle 1 zastřešující veškerou problematiku udržitelného rozvoje a zároveň příkazující vzít v potaz přírodní rozmanitost nejen Francie, ale i rozmanitost

---

³⁸ Podrobněji viz příloha 2.

Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie. *Stratégie nationale de développement durable 2010–2013: vers une économie verte et équitable*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. Str. 5-6

francouzských zámořských regionů a departmentů. Národní strategie pro biodiverzitu je tudíž neopomenutelnou součástí celé francouzské národní strategie pro udržitelný rozvoj.

4.4 Srovnání české a francouzské strategie

Na udržitelném rozvoji se nepodílí jen státní složky. Je potřeba, aby se na něm aktivně podílela celá společnost, čímž jsou myšleni i jednotlivci. Strategie poukazuje na hlavní oblasti, kterým bychom měli věnovat pozornost, a dává nám doporučení k nalezení optimálních cest vedoucích k lepší nebo alespoň k udržitelné kvalitě života.

Česká i Francouzská republika jsou členy EU a nelze tedy popírat vztah a propojenost mezi strategií udržitelného rozvoje, již disponuje EU a tyto dvě země. Strategie se i přesto více zaměřují na potřeby národní nežli, aby byly v přímé shodě se strategií EU. ČR i Francie se v podstatě zaměřují na stejné problematické oblasti, shody v dokumentech ani nejdou vyloučit, neboť strategie obou států vychází z jednotných obecných výzev udržitelného rozvoje. V jednotlivých strategiích si ale i tak můžeme povšimnout, že Francie se ve velké části opírá o Obnovenou strategii udržitelného rozvoje EU, jejímž konceptem se inspirovala. Český strategický rámec si naopak zachoval více národní charakter. Dílčí cíle strategií obou zemí jsou reflexí národní situace a podmínek zemí. Například ČR ve svých cílech klade větší důraz na podporu dynamiky národního hospodářství a posilování větší konkurenceschopnosti. ČR chce větší konkurenceschopnosti docílit především pomocí inovací a nových technologií a samozřejmě pomocí investic vložených do environmentálních projektů. Ovšem nemůžeme říci, že Francie by na inovativní přístup opomněla. Svým přístupem také podporuje veškeré technologické inovace, které mohou pomoci trvale udržitelnému rozvoji země. Avšak Francie se například podrobněji věnuje podpoře sociální stability a soudržnosti, neboť jako stát geograficky ležící blízko arabským státům se potýká s intenzivnější imigrací a větší kulturní rozdílností než Česká republika.

Strategie udržitelného rozvoje obou zemí poukazují na problematické oblasti, jež mohou ohrozit životní stav jak přírody, tak i lidí. Jedná se tedy o jeden z fundamentálních dokumentů přispívajících k ochraně životního prostředí, který prostupuje do environmentální politiky jednotlivých států.

4.5 Shrnutí kapitoly

V dnešní situaci, kdy země mají vyčerpané státní rozpočty a jsou celkově zmítány v různých nejistotách, a kdy se korporace společností stále snaží o rostoucí zisk častokrát bez náležitého ohledu na následky svého jednání, je potřeba kvalitně a hlavně citlivě zakomponovat aktualizované strategie udržitelného rozvoje do řízení všech ekonomických subjektů. Převážně tedy do státních politik, které udávají vizi a směr budoucího vývoje. Správnou mírou požadavků lze stále stimulovat ekonomiku k růstu a zároveň snižovat její negativní vliv na životní prostředí. Lidé dnešního věku by měli prokázat pevný charakter a mezigenerační solidaritu, aby naše děti dostaly životní prostředí alespoň ve stavu, v jakém jsme je dostali my od svých předchůdců.

5 ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKA

„Politika životního prostředí v užším smyslu znamená řešení problémů životního prostředí pomocí státních intervencí a nástrojů ochrany životního prostředí, které má stát k dispozici (...). V souvislosti s tím lze politikou životního prostředí rozumět také dokument, který stanovuje cíle státu v oblasti životního prostředí a nástroje k jejich dosažení.“³⁹ Každý stát má ve své environmentální politice zakomponovány základní prvky a cíle ze strategie udržitelného rozvoje.

Environmentální politika je, stejně jako ostatní typy politik, souvislý proces, který se řídí podle určitých pravidel a specifikovaných fází. Obecně si klade za cíl uchovat a vylepšit kvalitu životního prostředí jako celku, tak i stav jeho jednotlivých složek a součástí. S tímto souvisí i zlepšení kvality života a zdraví obyvatel na mezinárodní, celostátní i místní úrovni. Politika životního prostředí dosahuje těchto cílů při respektování a uplatňování principů udržitelného rozvoje a je takto v souladu se strategií udržitelného rozvoje, kterou si daný stát zvolil. Zaměřuje se tak na potřebu vzájemné integrace z hlediska životního prostředí do sektorových politik a na zvyšování ekonomické efektivity a sociální přijatelnosti environmentálních programů, projektů a činností. Zároveň reaguje na všechny závažné změny stavu životního prostředí.

Na přípravě a realizaci politiky životního prostředí by se měl účastnit celý společensko-politický systém. Na tvorbě environmentálních plánů, opatření a zákonů se podílejí určité složky státu. Vláda se podílí na formování, schvalování a koordinaci zákonů, plánů a prováděcích programů. Plány a programy jsou často připravovány společně s ústředními orgány státní správy, které jsou s řešeným tématem nejvíce propojeny. Najdeme zde například ministerstva průmyslu, zemědělství, ale především ministerstva věnující se ochraně životního prostředí, které vytvářejí hlavní část plánu. V České republice se jedná o Ministerstvo životního prostředí, jež koordinuje vznik Státní politiky životního prostředí. Ve Francii je to Ministerstvo ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky. Svou pozici při utváření environmentální politiky má také parlament, který schvaluje vládou předložené návrhy zákonů a zastupuje zákonodárnou iniciativu. Na prosazování environmentálních požadavků se zaměřují kontrolní orgány veřejné správy. V České republice se tímto tématem

---

³⁹ CENIA. *Politika životního prostředí*. Dostupné z: <<http://www1.cenia.cz/www/environmentalni-ekonomika/politika-zp>>

zabývá Česká inspekce životního prostředí, ve Francouzské republice to je Generální rada pro životní prostředí a udržitelný rozvoj.

5.1 Politika životního prostředí České republiky

Po roce 1989 se politika životního prostředí pomalu zotavovala. Byla přijata nová legislativa (zejména zákony o odpadech, ovzduší, ochraně přírody a krajiny, posuzování vlivů na životní prostředí) a proběhla novelizace některých zákonů z předešlého období. Souběžně s přeměnou legislativy došlo k transformaci původních institucí (Ministerstvo životního prostředí, Česká inspekce životního prostředí) a vzniku nových podpůrných institucí (např. Státní fond životního prostředí ČR, Český ekologický ústav).⁴⁰

Roku 1994 díky žádosti o vstup do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj docházelo ke standardizaci legislativy a také tento fakt zapříčinil přípravu nové právní úpravy. Následně v roce 1995 byla vyhlášena Státní politika životního prostředí, která měla za cíl dosáhnout srovnatelné kvality životního prostředí s průměrným stavem zemí v EU.⁴¹

Česká republika je od roku 2004 členským státem Evropské unie, což by se neobešlo bez nově upraveného environmentálního práva. Dosavadní předpisy byly nahrazeny a doplněny o oblasti týkající se geneticky modifikovaných organismů, obaly a obalové odpady, prevenci průmyslových havárií, integrovanou prevenci a další. V roce 1999 došlo k aktualizaci státní politiky, která navazovala Environmentální politiku Evropských společenství.⁴² V roce 2004 a následně roku 2012 byly přijaty nové státní politiky.

19. prosince 1989 bylo tedy zákonem ČNR č. 173/1989 Sb. k 1. lednu 1990 zřízeno ministerstvo životního prostředí jako ústřední orgán státní správy a orgán vrchního dozoru ve věcech životního prostředí.⁴³ Primárním cílem ministerstva je nejvyšší možná ochrana životního prostředí v souladu s udržitelným rozvojem společnosti, přičemž součástí jeho poslání je být vzorem environmentálně šetrného chování pro jednotlivce i organizace. Pro naplnění svého poslání ministerstvo vyhlásilo tuto environmentální politiku a zavázalo se:

---

⁴⁰ CENIA. *Životní prostředí v České republice 1989-2004*. Praha: CENIA, 2005. Str. 6

⁴¹ Tamtéž, str. 6

⁴² Tamtéž, str. 7

⁴³ MŽP. *Historie a poslání MŽP*. Dostupné z: <<http://www.mzp.cz/cz/ministerstvo>>

- Zavést systém environmentálního řízení a auditu (EMAS) jako nástroj pro trvalé zlepšování vlivu činnosti ministerstva na životní prostředí a postupovat v souladu s nejnovějšími trendy v oblasti environmentálního řízení;
- Klást důraz na prevenci znečišťování životního prostředí;
- Přispívat ke snižování spotřeby energií, vody a dalších komodit, a to pomocí využívání energeticky a surovinově šetrnějších postupů a technologií, minimalizací vzniku odpadu a velkou mírou recyklace;
- Využívat při svém provozu v maximální míře obnovitelné zdroje, materiály a produkty šetrné k přírodě, a to i v rámci provozu ministerstva;
- V rámci systému EMAS pravidelně prověřovat a hodnotit svůj environmentální profil, stanovit si cíle a cílové hodnoty a realizovat konkrétní environmentální opatření;
- Vzdělávat a motivovat zaměstnance k ochraně životního prostředí v práci i v mimopracovním životě;
- Při rozhodování a dalších správních činnostech vycházet z principů ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje;
- Šířit principy trvalého zlepšování a odpovědného přístupu na další spolupracující subjekty a organizace věnující se environmentální problematice, orgány veřejné správy i širokou veřejnost;
- Informovat pravidelně a pravdivě všechny zainteresované strany i veřejnost o naplňování environmentální politiky.⁴⁴

Aktuální Státní politika životního prostředí České republiky ze září roku 2012 vymezuje plán na realizaci efektivní ochrany životního prostředí v České republice do roku 2020. Politika životního prostředí je v souladu s environmentální politikou EU a zaměřuje se na stejné tematické oblasti – ochrana a udržitelné využívání přírodních zdrojů, ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší, ochrana přírody a krajiny a bezpečné prostředí⁴⁵, základní úpravu cílů politiky zobrazuje Obrázek 1.

⁴⁴ MŽP. *Environmentální politika*. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/environmentalni_politika_mzp>

⁴⁵ Celé znění viz příloha 3. MŽP. *Státní politika životního prostředí*. Dostupné z: <[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130108_Statni_politika_zivotniho_prostredi/\\$FILE/SP%20%BDP_2012-20.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130108_Statni_politika_zivotniho_prostredi/$FILE/SP%20%BDP_2012-20.pdf)>

Tabulka 1: Cíle stanovené Státní politikou životního prostředí ČR pro roky 2012 – 2020

Tématická oblast	Priorita
1) Ochrana a udržitelné využívání zdrojů	1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu
	1.2 Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí, podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin
	1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí
2) Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší	2.1 Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny
	2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší
	2.3 Efektivní a přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie
3) Ochrana přírody a krajiny	3.1 Ochrana a posílení ekologických funkcí krajiny
	3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot
	3.3 Zlepšení kvality prostředí v sídlech
4) Bezpečné prostředí	4.1 Předcházení rizik
	4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami

Zdroj: Ministerstvo životního prostředí. *Státní politika životního prostředí ČR 2012-2020*

Obecné principy Státní politiky životního prostředí ČR⁴⁶ jsou klíčovými prvky ovlivňující environmentální politiku. Princip integrace politik, prevence, předběžné opatrnosti, principu „znečišťovatel platí“, nákladové efektivity, princip mezinárodní odpovědnosti a zvyšování povědomí o otázkách životního prostředí určují směr politiky. Jsou zásadní pro její vytváření i pro realizaci. Také jsou podstatné pro využívání a interpretaci nástrojů politiky, dávají jednotlivým nástrojům logický základ. Rovněž sjednocují ekologickou legislativu.

Ministerstvo životního prostředí považuje v následujících letech jako největší prioritu snížení úrovně znečištění ovzduší prostřednictvím opatření, které mají vést k omezení rizikových látek. K těmto opatřením se řadí například dotační program na výměnu starých kotlů v domácnostech za nové s lepšími emisními limity, dále zřízení národního programu na podporu ozdravných pobytů dětí z regionů se zhoršenou kvalitou ovzduší.

Ke zlepšení stavu ovzduší, respektive jeho znečištění, se ministerstvo snaží dojít také cestou snižování rizikových látek v dopravě. Ministerstvo usiluje o to, aby v rámci nového

⁴⁶ Podrobněji viz příloha 4.

operačního programu, který je připravován na období 2014–2020, byla zařazena podpora na financování alternativní čisté dopravy.

Další stěžejní oblastí je zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu. Dále pak prevence a snižování vzniku odpadů. Snahou je najít v odpadech náhradu přírodních surovin či náhradu energetické úspory a v takovéto formě je podporovat k jejich využívání. Právě tematika energetických úspor přináší mnohé příležitosti v ochraně životního prostředí. Ministerstvo má připravený program Nová zelená úsporám, jenž navazuje na končící program. Tento program má pomoc domácnostem i obcím snížit energetickou náročnost.

5.1.1 Subjekty podílející se na ochraně životního prostředí v ČR

Na environmentální politice se v České republice podílejí ze strany státu hlavně tyto subjekty, které politiku realizují a fakticky provádějí:

- **Vláda** navrhuje, schvaluje a koordinuje zákonné předlohy, plány a prováděcí programy. Vláda dále předkládá zákonné předlohy k projednání a schválení **parlamentu**. Parlament se dále na tvorbě environmentální politiky podílí zákonodárnou iniciativou.
- **Ústřední orgány státní správy** - Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP) je hlavním tvůrcem státní politiky a zároveň se podílí na její přípravě s ostatními ministerstvy, kterých se řešené otázky nejvíce dotýkají. Jedná se hlavně o ministerstva zemědělství, průmyslu a obchodu, ministerstva pro místní rozvoj, dopravy, zdravotnictví a financí. Ministerstvem životního prostředí byly zřízeny instituce, které se zaměřují na určité oblasti ochrany životního prostředí:

Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) dohlíží na respektování zákonných norem a na dodržování závazných rozhodnutí správních orgánů v oblasti životního prostředí.⁴⁷

Státní fond životního prostředí České republiky (SFŽP) je významným finančním zdrojem při ochraně a zlepšování stavu životního prostředí. Příjmy do fondu se skládají hlavně z plateb za znečišťování a poškozování jednotlivých složek životního prostředí. O alokaci finančních prostředků rozhoduje ze zákona ministr životního prostředí. SFŽP je také zprostředkovatelem pro část Operačního programu Infrastruktura a pro Operační program Životní prostředí. Zároveň fond

---

⁴⁷ ČIŽP. *Kdo jsme*. Dostupné z: <<http://www.cizp.cz/O-nas/Kdo-jsme>>

přijímá žádosti o podporu na projekty zaměřené na zlepšování životního prostředí, poskytuje tudíž finanční podporu a je také poradním a konzultačním orgánem při poskytování podpor.⁴⁸

Česká informační agentura životního prostředí (CENIA) shromažďuje, hodnotí a interpretuje veškeré informace týkající se životního prostředí.

Mezi další odborné organizace zřízené MŽP jsou: **Český hydrometeorologický ústav, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M., Česká geologická služba**, jednotlivé správy národních parků a jiné.

- **Státní úřad pro jadernou bezpečnost** je podřízen vládě a zajišťuje státní dozor nad jadernou bezpečností.
- **Regionální státní správa** – krajské úřady.
- **Místní státní správa** – orgány obcí, zpravomocněné obecní úřady.

5.2 Politika životního prostředí ve Francii

Environmentální politika se ve Francii formovala od roku 1971, kdy vzniklo první ministerstvo, které se touto tematikou zabíralo. Bylo to Ministerstvo Ochrany přírody a životního prostředí (*Le ministère de la Protection de la Nature et de l'Environnement*). V počátcích byla pozornost obrácena na hlavní témata – ochrana, prevence a zacházení s přírodními zdroji. Dnes má ministerstvo širší, globálnější a podrobnější záběr v celé problematice. Ovšem již dříve se objevila opatření, která se specializovala na otázky ochrany životního prostředí jako například zákon z roku 1960 o vytvoření národních parků či zákon z roku 1964 týkající se ochrany vody obsahující i systém finančních pobídek založený na principu „znečišťovatel platí“.⁴⁹

Od roku 1970 do roku 1998 se francouzská politika životního prostředí zaměřuje na vytvoření legislativy a specializovaných institucí. Hlavní jsou instituce pro využívání a odstraňování odpadů (1976), instituce pro kvalitu ovzduší (1981) a management energie

---

⁴⁸ Státní fond životního prostředí. Dostupné z: <<https://www.sfzp.cz/sekce/92/statni-fond-zivotniho-prostredi-cr/>>

⁴⁹ BROCHOT, Aline. *Territorialiser la politique de l'environnement en France*. Dostupné z: <<http://strates.revues.org/951>>

(1982). Dále pak instituce, které jsou od roku 1990 sloučeny pod Agenturu pro životní prostředí a management energetiky⁵⁰ (ADEME).

Téhož roku došlo k přijetí Národního plánu pro životní prostředí (1990), kdy začaly první velké reformy správy odpovědné za životní prostředí, a následně došlo k vytvoření 26 ředitelství životního prostředí na regionální úrovni.

V letech 1998 až 2001 došlo k posílení a modernizaci jak správy, tak i legislativy životního prostředí. Vznikl zákon o plánování a udržitelném rozvoji území (1999) a přijal se kodex životního prostředí (2000). Od roku 2002 byl kladen důraz na trvale udržitelný rozvoj při vytváření národní strategie, což spočívalo v navržení ústavní listiny o životním prostředí, obsahující politiky specializované na krajinu, znečištění, vodu, prevence a rizika, atd.⁵¹

Důležitým milníkem v ochraně životního prostředí ve Francii bylo 28. února 2005, kdy byla parlamentem přijata environmentální iniciativa nazvaná *Grenelle de l'environnement*⁵², kdy tento dokument od roku 2007 ztělesňuje národní rehabilitaci životního prostředí. Zákony Grenelle 1 a 2 (*Loi Grenelle 1, loi Grenelle 2*), přijaté v roce 2009 a 2010, obsahují přes 300 článků s vyjádřenými závazky vůči životnímu prostředí, na které navazuje národní strategie a politika životního prostředí.

Francouzská politika životního prostředí se řídí čtyřmi hlavními principy, které jsou uvedeny v Kodexu životního prostředí. Jsou jimi princip prevence, princip předběžné opatrnosti, princip účasti (každý má právo na informace a veřejnost se podílí na projektech o životním prostředí) a princip „znečišťovatel platí“.

---

⁵⁰ Agence de l'environnement et de la maîtrise de l'énergie

⁵¹ France Diplomatie. *La protection de l'environnement*. Dostupné z: <<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/la-france/territoire/generalites/article/la-protection-de-l-environnement>>

⁵² Grenelle vznikla na základě podaných návrhů u „veřejného kulatého stolu“, čímž se vytvořila opatření nutná pro ochranu životního prostředí a především pro trvalý udržitelný rozvoj. V letech 2008-2010 se parlament usnesl na právních předpisech, čímž se závazky Grenelle legislativně potvrdily. Nyní lze závazky týkající se Grenelle nalézt v pěti nejdůležitějších právních předpisech, s výjimkou finančních zákonů: Grenelle 1, zákon o odpovědnosti za životní prostředí, zákon o GMO, zákon organizace a regulace železniční dopravy a zákon Grenelle 2. Tyto zákony se navzájem doplňují a obohacují, čímž vytváří jedinečný legislativní balíček. Více viz příloha 1

Mezi hlavní priority francouzského Ministerstva ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky patří tyto projekty⁵³:

- Nechat vzniknout nový ekonomický a sociální model, ve kterém dochází k „zelenému růstu“ pomocí rozvíjejících se ekologických technologií a využití souboru nástrojů vhodných pro udržitelný rozvoj (technické a vědecké sítě, výzkum a inovace, zelené daně, motivační programy, eko-etikety a další možné nástroje);
- Integrovat problematiku udržitelného rozvoje do všech odvětví ministerstva a sektorových politik;
- Při mezinárodních jednáních se především zaměřit na tematiku klimatu, dbát na snížení emisí skleníkových plynů a podpořit adaptaci rozvojových zemí na následky klimatických změn;
- Prosazovat ochranu mořského dědictví;
- Prosazovat politiku proti klimatickým změnám a podporovat využívání zelených energií;
- Zaměření se na transport a organizace zajišťující dopravu tak, aby tyto subjekty využívaly vhodné technologie a prostředky; zaměřit se na ekonomickou stránku dopravy a dopravu v centru měst;
- Zajistit politiku udržitelného bydlení, využívání např. ekologicky šetrných technologií výstavby a následného užívání budov;
- Zachovat biologickou rozmanitost krajiny, řídit efektivně zdroje a chránit živočišné i rostlinné druhy, přírodní stanoviště a vodu – jedná se o politiku na ochranu a obnovu, přizpůsobenou valorizaci; politiky urbanismu a bydlení pro kontrolu urbanizace a omezení plošného rozrůstání měst;
- Prevence rizik: technologické, hygienické, přírodní a jiné. Komplexní systém k identifikaci možných rizik a eliminaci následků vzniklých případů.

Při posledním jednání vlády na konferenci o životním prostředí konající se v září 2012 v Paříži se usneslo, že environmentální politika má za úkol zaměřit se především na pět priorit:

- Energetická přeměna spočívající v modelu jednoduchého a efektivního vývoje energetických zdrojů a jejich využití (potlačit využití ropné a nukleární energie

---

⁵³Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie. *Quelles sont les priorités*. Dostupné z: <<http://www.developpement-durable.gouv.fr/Quelles-sont-les-priorites-d,11472.html>>

ve prospěch využití obnovitelných zdrojů a nízkoenergetických technologií např. pro vylepšení tepelné náročnosti budov);

- Biodiverzita a zemědělství. V rámci biodiverzity je potřebné vytvořit národní agendu specializující se přímo na biodiverzitu a národní radu moří a pobřeží. V oblasti zemědělství podporovat rozvoj ekologického zemědělství, zakázat leteckou aplikaci pesticidů a omezit geneticky pěstované plodiny;
- Předcházet environmentálním zdravotním rizikům, podporovat výzkum, dostatečně ochraňovat riziku-náchylnou část populace (děti a starší obyvatelé) a zajistit snižování environmentálních nerovností (rozmístění znečištěných oblastí);
- Ekologické daně mají zajistit podporu inovací, hospodářského růstu a konkurenceschopnosti země;
- Podpora účasti občanů a veřejnosti při rozhodování v otázkách životního prostředí a záležitostí, které se veřejnosti týkají. Zároveň by se mělo usilovat o zjednodušení legislativy životního prostředí.

5.2.2 Subjekty podílející se na ochraně životního prostředí ve Francii

Na realizaci ekologické politiky ze strany státu se ve Francii podílejí tyto subjekty:

- **Vláda** navrhuje, schvaluje a koordinuje zákonné předlohy, plány a prováděcí programy. Zákonné předlohy jsou předkládány k projednání a schválení **parlamentu**. Parlament se stejně tak na tvorbě environmentální politiky podílí zákonodárnou iniciativou.
- **Ústřední orgány státní správy**, mezi které patří ministerstva, jež se dotýkají environmentální otázky: Ministerstvo zemědělství, zemědělsko-potravinářství a lesnictví; hospodářství a financí; sociálních věcí a zdravotnictví a **Ministerstvo ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky**, které je hlavním tvůrcem environmentální politiky.

V rámci ministerstva ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky na centrální úrovni funguje šest ředitelství, která se věnují tematickým oblastem životního prostředí a zajišťují tak jednotlivé oblasti politiky – ředitelství pro energetiku a klima; ředitelství pro infrastrukturu, dopravu a mořské záležitosti; ředitelství plánování, bydlení a přírody; ředitelství pro prevenci rizik; ředitelství pro civilní letectví; ředitelství mořského rybolovu a akvakultury. Mimo těchto šest ředitelství pod ministerstvem

funguje speciální sekretariát zaměřený na kontrolu, hodnocení a předpověď v záležitostech námořní politiky. Stejně jako českému ministerstvu ŽP, tak i francouzskému Ministerstvu ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky jsou podřízeny určité orgány nebo organizace, které mají státní podporu pro jejich činnosti prostřednictvím ministerstev:

Generální rada pro životní prostředí a udržitelný rozvoj⁵⁴ dohlíží a posuzuje plány, programy a projekty specializované na zamezení a kompenzaci negativních dopadů na životní prostředí. Monitoruje a kontroluje jednotlivé aktivity a podává rady, informace a hodnocení ministrům. Jedná se o kontrolní orgán Ministerstva ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky.

Generální inspekce námořních záležitostí⁵⁵ provádí inspekci, audit, expertízy a studie v námořním sektoru a rovněž v odvětví rybolovu a akvakultury.

Agentura pro životní prostředí a řízení energetiky⁵⁶ – poskytuje poradenství a informace jak veřejnosti, tak státním institucím. Poskytuje finance pro výzkum a vývoj a zároveň pomáhá při realizaci projektů zaměřených na ochranu životního prostředí.

Vodní agentury⁵⁷ – šest institucí, které mají na starost hospodaření s vodou ve všech směrech (ochrana, spotřeba, znečišťování, ...).

Národní ústav pro průmyslové prostředí a rizika⁵⁸ (INERIS) - jeho posláním je přispívat k prevenci rizik, které mohou hrozit při ekonomických aktivitách a představují riziko pro zdraví a bezpečnost osob, majetku nebo pro životní prostředí.

Národní agentura pro nakládání s radioaktivními odpady⁵⁹ (ANDRA) je odpovědná za dlouhodobé nakládání s radioaktivními odpady vyprodukovanými ve Francii.

Další odborné instituce jsou: **Agentura chráněných mořských oblastí, Národní institut pro informace o geografii a lesnictví**⁶⁰ (IGN), **Úřad geologického a báňského průzkumu**⁶¹, správy jednotlivých národních parků a další.

- V rámci krajů (francouzských regionů) bylo vytvořeno, s výjimkou Ile-de-France a zámoří, 21 **regionálních ředitelství životního prostředí, rozvoje a bydlení**⁶²

---

⁵⁴ Conseil général de l'environnement et du développement durable

⁵⁵ Inspection générale des affaires maritimes

⁵⁶ Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Energie

⁵⁷ Agences de l'Eau

⁵⁸ Institut national de l'environnement industriel et des risques

⁵⁹ Agence nationale pour la gestion des déchets radioactifs

⁶⁰ Institut national de l'information géographique et forestière

⁶¹ Bureau de Recherches Géologiques et Minières

(DREAL). Pro území Ile-de-France byla vytvořena tři ředitelství⁶³: ředitelství životního prostředí a energie; ředitelství zařízení a vývoje; ředitelství ubytování a bydlení.

- **Meziresortní departementní ředitelství** jsou klíčová pro vytváření environmentální politiky a udržitelného rozvoje. Ředitelství jsou dvojího druhu: Departementní územní ředitelství⁶⁴ (DDT) pro departementy a Mořská departementní ředitelství⁶⁵ (DDTM) pro zámořské departementy.
- **Územní samospráva.**

5.3 Srovnání české a francouzské environmentální politiky

Česká politika na ochranu životního prostředí se věnuje v první řadě opravdu ochraně životního prostředí, tudíž jednotlivým oblastem životního prostředí, kde hlavní a dlouhodobou prioritou je oblast zlepšení kvality ovzduší. Další oblastí, které česká politika věnuje zvýšenou pozornost, je problematika záplav a zajištění efektivních protipovodňových opatření. Jako třetí nejdůležitější priorita politiky je odpadové hospodářství. Ministerstvo se snaží kvalitu životního prostředí zlepšit především pomocí programů, jenž obyvatelé i podniky mohou využít ke snížení vlastních nákladů a zároveň je motivují k šetrnějšímu přístupu k životnímu prostředí.

Francouzská politika vychází především ze závazků daných Grenelle, tudíž i přesto, že hlavní prioritou politiky je ochrana životního prostředí, Francie více jedná v širším kontextu a věnuje velkou pozornost trvale udržitelnému rozvoji. Jako stát, jehož území se nachází nejen na evropském kontinentu, má oproti ČR specifickou oblast věnující se mořským oblastem a to i v antarktické části světa. Na tuto oblast navazuje i zajištění biodiverzity. Přesto je, stejně jako u ČR, hlavní prioritou zlepšení kvality ovzduší a odpadové hospodářství. Veliká pozornost je věnována vývoji energií z obnovitelných zdrojů, které jsou státem podporovány. Na snižování skleníkových plynů má ve Francii velký podíl jaderné energetiky.

Česká politika na ochranu životního prostředí má oproti francouzské politice krátkou historii. Její počátky jsou datovány k roku 1989. Nyní je politika založena na demokratických

---

⁶² Directions régionales de l'environnement, de l'aménagement et du logement

⁶³ Direction régionale et interdépartementale de l'environnement et de l'énergie, direction régionale et interdépartementale de l'équipement et de l'aménagement ; direction régionale et interdépartementale de l'hébergement et du logement

⁶⁴ Direction départementale des territoires

⁶⁵ Direction départementale des territoires et de la mer

principech, které jsou, stejně jako tomu je ve Francii, ustanoveny v Ústavě ČR a Listině základních práva svobod. Vedoucí role je u obou zemí svěřena ministerstvům životního prostředí, která mají ve své působnosti možnost ovlivňovat klíčové oblasti při řízení ekologické politiky, aby dosáhla kvalitní ochrany životního prostředí. Do politiky se však zapojují i jiné rezortní ministerstva. Ve Francii navíc vznikla na centrální úrovni Generální rada pro životní prostředí a udržitelný rozvoj pro koordinaci správného řízení ekologické politiky. K naplňování cílů politiky v obou zemích pomáhají specializované organizace, díky nimž je takto věnována dostatečná pozornost všem oblastem životního prostředí. Velikou roli ze strany českého státu má především Státní fond životního prostředí jako finanční zdroj při realizaci environmentálních projektů na ochranu a zlepšování stavu životního prostředí. Ohledně podpory při realizaci environmentálních projektů na území francouzského státu hraje také velkou roli ADEME. Francie je důležitým hráčem na poli environmentální pomoci druhým zemím a to hlavně prostřednictvím Francouzského fondu pro ochranu světového životního prostředí, jehož posláním je ochrana životního prostředí v rozvojových zemích od roku 1994. Francie se nachází na 4. místě na světě v oblasti veřejné podpory udržitelného rozvoje. Poskytuje dary a dotované úvěry na hospodářský rozvoj a na zlepšení životních podmínek ve vybraných zemích.⁶⁶

Na implementaci environmentálních zásad politiky se také v obou státech podílí územní samospráva, která je schopna reagovat na lokální problémy a aplikovat takové nástroje a opatření, jež jsou efektivnější, než kdyby se aplikovaly celoplošně. V České republice se jedná o kraje a obce s rozšířenou působností. Při realizaci francouzské environmentální politiky jsou především důležitá regionální ředitelství životního prostředí, rozvoje a bydlení, která jsou pověřena státem implementovat politiku v oblasti ochrany životního prostředí, udržitelného rozvoje a dalších oblastech v rámci regionů.

5.4 Shrnutí kapitoly

EU a stejně tak jednotlivé státy v Evropě si stanovují jednoznačné cíle a zavádějí politiku zaměřenou na jejich dosažení, aby docílily environmentálního pokroku. Cíle jednotlivých států EU by se měly shodovat se základními cíli, které stanovuje politika EU na ochranu životního prostředí, aby byla maximalizována rychlost dosažení hlavních cílů.

---

⁶⁶ Velvyslanectví Francie v Praze. *Francie v mezinárodním hodnocení*. Dostupné z: <<http://www.france.cz/V-mezinarodnim-hodnoceni-dosahuje-Francie>>

Dosažení daných cílů je mnohdy obtížné a to proto, že individuální problémy jsou řešeny bez návazností na další problémy a příčiny vznikající v dalších resortech. Proto je nutné dosahovat stálé integrity, propojovat jednotlivé problémy a řešit je společně. Integrovaný přístup k různým dopadům na životní prostředí zvyšuje jak efektivnost nákladů, tak i politickou podporu. Na dodržování jednotné politiky na ochranu životního prostředí dohlíží Evropská agentura pro životní prostředí (*European Environment Agency – EEA*).

ČR i Francie využívají decentralizované řízení, z francouzské strany je to ještě více umocněno existencí regionálních ředitelství. Jednotlivé úrovně veřejné správy se starají o svou oblast a jsou tedy více obeznámeny s problémy ve své lokalitě. Jsou schopny rychleji aplikovat změny do praxe a zároveň rychleji nově nabitě informace zhodnotit a vyvodit z nich důsledky pro další postup. Nevýhodou tohoto uspořádání je obrovský byrokratický aparát, který zatěžuje rozpočty nemalými výdaji.

6 NÁSTROJE ENVIRONMENTÁLNÍ POLITIKY

Nástroje environmentální politiky může vytvářet stát, stejně tak jako soukromý ekonomický subjekt. Pokud to však bereme z celkového hlediska, tak nejvýznamnější a nejvýraznější je tvorba ze strany státu. Jedná se jak o vytvoření omezujících prvků k ochraně životního prostředí, tak i prvků motivujících. Nejúčinnějším způsobem ochrany životního prostředí a hospodaření se zdroji je kombinace různých prostředků, přičemž environmentální politika by měla nalézt ty nejvhodnější nástroje za akceptovatelné sociální a ekonomické náklady. Vhodná kombinace prostředků a subjektů environmentálních vztahů by se měla podle Mezřického (2005) měnit v závislosti na povaze environmentálního problému a průmyslového či jiného odvětví představující cílovou skupinu environmentální politiky. Při výběru nástroje je zásadní respektovat princip efektivnosti a hospodárnosti.

V průběhu času se ekologické politiky na státní i mezinárodní úrovni rozvíjely a škála nástrojů se zvětšovala. Z počátku se aplikovaly hlavně nástroje přímé regulace, které determinovaly určité standardy přípustného znečišťování prostředí. V případě, že subjekt překročil stanovené limity či ustanovení, byla mu uložena pokuta či ohrožení ze zastavení činnosti. Při využívání přímých nástrojů jako jediného typu nástroje politiky docházelo k neefektivnosti, nedostatečné motivovanosti a ztrátě konkurenceschopnosti na zahraničních trzích. Po zjištění, že aplikace jen jednoho typu nástroje není dostačující, se postupně začaly nástroje přímé regulace kombinovat s ekonomicky a tržně založenými nástroji environmentální politiky. V průběhu devadesátých let se do povědomí dostávají i nástroje samoregulace.⁶⁷

Nástroje mohou být členěny:

- z hlediska okamžiku působení na preventivní či nápravné;
- z hlediska stimulace na pozitivní a negativní;
- z hlediska míry působení je můžeme dále dělit do dalších tří kategorií na:
  - *nástroje přímé neboli normativní,*
  - *nepřímé (ekonomické) a*
  - *další (informační, dobrovolné, institucionální, věda a výzkum aj.).*

Dále se budu podrobněji věnovat charakteristice nástrojů podle míry působení.

---

⁶⁷ ŠIMÍČKOVÁ, Marcella. *Environmentální ekonomie a environmentální politika*, str. 12-14. Dostupné z: <<http://www.hgf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/hgf/instituty-a-pracoviste/cs/okruhy/546/studijni-materialy/EV-modul8.pdf>>

6.1 Přímé normativní nástroje

Princip přímých nástrojů, které můžeme nazvat také normativními nebo administrativně-právními nástroji, je založen na donucovacím využívání pravomoci orgánů státní správy. Jedná se tedy především o právní regulaci. Nástroje mohou mít formu zákazu, příkazu či omezení. Tento typ nástroje vyplývá přímo ze zákona nebo z rozhodnutí daného úřadu. Mezi přímé nástroje rovněž patří povolení, souhlasy, stanoviska, či vyjádření úřadů k činnostem ohrožující životní prostředí. Dále mezi tyto nástroje patří limity na vypouštěné znečištění, technologické a výrobní standardy, normy a licence⁶⁸.

Po zjištění, že normativní prostředky neobsahují všechny možnosti prosazování zásad ochrany životního prostředí a že nejsou univerzální ve všech ohledech, se začaly postupně používat i ostatní typy prostředků.

6.1.1 Právo jako nástroj

Právo je klíčové mezi administrativními nástroji. Zpočátku právo upravovalo jen jednotlivé složky, avšak postupem času se vyvinulo v průřezovou právní úpravu, která se zabývá otázkami celé oblasti životního prostředí a nástroji ochrany životního prostředí⁶⁹. Vznikl tak samostatný právní obor a to jak na státní úrovni, tak i mezinárodní. I přesto, že každý členský stát vydává samostatně předpisy o ochraně životního prostředí, nadnárodní předpisy mohou často efektivněji přispět k ochraně životního prostředí daného státu, neboť mnoho problémů má právě nadnárodní charakter. Nadnárodní právo zastřešované Evropskou unií tak má možnost odstraňovat ekonomické překážky mezi státy pomocí zavádění opatření platných pro všechny členské státy a rovněž tato opatření harmonizovat a integrovat mezi členy.⁷⁰

Evropská unie se řídí primárním právem, obsaženým v zakládajících smlouvách EU, a sekundárními prameny práva, ve kterých je většina ustanovení – směrnice, nařízení,

---

⁶⁸ Standardy a normy nemusí požadovat pouze stát na základě právní úpravy. Mohou je vyžadovat stejně tak i jiné subjekty jako obec, obchodní partner či zákazník. Obchodní spolupráce může být podmíněna například splněním určitého druhu environmentální certifikace či danou normou, čímž je zvyšována znečišťovatelova motivace k ekologicky šetrnému přístupu a chování, než jakou by zajistil legislativní tlak.

⁶⁹ Jedná se o právo na informace, označování výrobků, posuzování vlivů na životní prostředí, integrování ochrany životního prostředí.

⁷⁰ KRUŽÍKOVÁ, Eva. *Ekologická politika a právo životního prostředí v Evropské unii*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře, 1997. Str. 28

rozhodnutí aj. V členských zemích jsou přijímány komplexní zákony – kodexy práva životního prostředí.

Právo členíme na obecné, které definuje účel, cíle, základní pojmy a zásady, a na zvláštní, které zahrnuje předpisy o ochraně jednotlivých složek životního prostředí a ekosystémů a o regulaci ochrany před zdroji ohrožení životního prostředí.⁷¹ I přesto, že právo je jedním z klíčových nástrojů, není jako samostatný nástroj dostačující. Proto je nezbytné ho provázat s jinými nástroji a tak jej nalezneme i v nástrojích ekonomických.

Jako podpora dodržování právních prostředků funguje vzdělávání a poskytování technické pomoci, publikování úspěšně řešených případů, podpora zavádění systémů řízení ochrany životního prostředí organizacím a systémů m, veřejnoprávní smlouvy a také například pozitivní ekonomická stimulační. Naopak k donucování dodržování právních předpisů se používají předběžná opatření, příkaz k omezení a zastavení činnosti, nápravná opatření a sankce např. formou pokuty.⁷²

6.1.1.1 Právo životního prostředí České republiky

Právní úprava ochrany životního prostředí je v České republice docela roztržena, neboť zákonů upravujících tuto problematiku je poměrně hodně. Zastřešujícím zákonem starajícím se o životní prostředí je v České republice *zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí*. Tento zákon definuje základní pojmy, zavádí nový pojem ekologické újmy a stanovuje základní zásady ochrany životního prostředí. Vymezuje práva právnických a fyzických osob ve vztahu k životnímu prostředí. Ovšem jedná se o zákon vymežující opravdu jen základní pojmy k ochraně životního prostředí, nezmiňuje se o žádných povinnostech či stanovených sankcích v případě porušení zákona.

Ústava ČR se o ochraně životního prostředí zmiňuje jen okrajově. V preambuli je uvedeno prohlášení „*My, občané ČR (...), odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní (...) bohatství*“, které je doplněno článkem 7, že „*stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství*“.⁷³ Listina základních práv a svobod se tématu životního prostředí věnuje více jmenovitě. O významu udržitelného vývoje se píše již v preambuli Listiny a o ochraně životního prostředí poté v článku 35.

⁷¹ MEZŘICKÝ, Václav. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. Str. 101, 108

⁷² MEZŘICKÝ, Václav: *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. Str. 105

⁷³ Ústava ČR

Česká environmentální legislativa se věnuje patnácti oblastem životního prostředí: vodní hospodářství; odpadní hospodářství; ochrana ovzduší; ochrana přírody; ochrana půdního fondu a lesního hospodářství; geologii a hornictví; posuzování vlivů na životní prostředí, prevenci závažných havárií; geneticky modifikované organismy; integrovaná prevence znečištění; energetika; hluk; ochrana ovzduší, ekologická újma a chemické látky. Zmíněné oblasti jsou upraveny danými zákony či nařízením apod. Níže jsou uvedeny některé zákony věnující se obecně ochraně životního prostředí nebo určité předmětné oblasti.

Obecné normy a předpisy

Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa
Zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí ČR
Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životní prostředí
Zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování
Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Předpisy týkající se předmětné oblasti

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu
Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší
Zákon č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech
Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích
Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech
Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

6.1.1.2 Právo životního prostředí Francie

Právní úprava ve Francii je více ucelená, i přesto, že existuje celá řada zákonů věnujících se jednotlivým oblastem ochrany. Kodex životního prostředí, který byl přijat roku 2000, shromažďuje 39 zákonů. Legislativní část kodexu se skládá ze sedmi knih. První kniha upravuje základní principy, na něž navazuje strategie udržitelného rozvoje a francouzská ekologická politika. Dále se první kniha věnuje základním společným opatřením (právo na informace; hodnocení; asociace a instituce; finanční opatření; atd.). Druhá kniha se věnuje vodnímu prostředí, ovzduší a atmosféře. Parkům, krajině, přírodnímu dědictví a ostatním oblastem se věnuje kniha třetí. Fauně a flóře se věnuje kniha čtvrtá a prevenci znečištění, rizikům a vlivům na životní prostředí se věnuje pátá kniha. Závěrečné dvě knihy se věnují opatření zamořských a antarktických oblastí. Jednotlivé části odkazují na zákony věnující se přímo danému tématu.⁷⁴

---

⁷⁴ Code de l'environnement

O životním prostředí a udržitelném rozvoji se zmiňuje také *Charta o životním prostředí, ústavní zákon č. 2005-205*, která se stala součástí francouzské Ústavy s platností k 1. 3. 2005. Jedním ze základních závazků, který zmiňuje, že „*povinností každého je dbát na ochranu a přispět k ochraně životního prostředí*“. Zákony Grenelle 1 a 2 jsou považovány jako zákony udržitelného vývoje, které nasměrovaly francouzskou ekonomiku ekologickým směrem. Jejich cíle navazují na trvale udržitelný rozvoj, tudíž jsou zásadní pro veškeré jednání v rámci francouzské environmentální politiky a strategie udržitelného rozvoje.

Obecné normy a předpisy

Zákon č. 90-1130 ze dne 19. prosince 1990 o Agentuře pro životní prostředí a řízení energetiky

Zákon č. 2009-967 ze dne 3. srpna 2009 o provádění Grenelle životního prostředí

Zákon č. 2010-788 ze dne 12. července 2010 o národních závazcích v oblasti životního prostředí

Předpisy týkající se předmětné oblasti

Zákon č. 2006-1772 ze dne 30. prosince 2006 o vodě a vodním prostředí

Zákon č. 96-1236 ze dne 30. prosince 1996 o ovzduší a racionálním využívání energie

Zákon č. 2010-874 ze dne 27. července 2010 o modernizaci zemědělství a rybolovu

Zákon č. 85-30 ze dne 9. ledna 1985 o rozvoji a ochraně hor

Zákon č. 86-2 ze dne 3. ledna 1986 o řízení, ochraně a obnově pobřeží

Zákon č. 93-24 ze dne 8. ledna 1993 o ochraně a zlepšení krajiny

6.2 Nepřímé ekonomické nástroje

Státní politiky životního prostředí jednotlivých států mají k dispozici velkou škálu ekonomických nástrojů. Mezi ekonomické nástroje patří prostředky negativní stimulace fungující na principu převedení externích nákladů do nákladů původce (poplatky, sankce, daně) a nástroje pozitivní stimulace prezentované příspěvky k nákladům na zamezení poškozování životního prostředí formou podpory (dotace, daňové úlevy). Tyto nástroje využívají určitým způsobem působení trhu a zároveň i ekonomických zákonů. Působí prostřednictvím ekonomické kalkulace. Ekonomické subjekty mají možnost se rozhodnout, jestli je pro ně finančně výhodnější způsobit škody na životním prostředí a následně za to platit formou poplatků nebo např. daní, nebo zamezit poškozování životního prostředí svou aktivitou vynaložením určitých nákladů. Jádrem působení ekonomických nástrojů je náhrada nedostatečných hodnotových signálů, které poskytuje standardní tržní mechanismus. K absenci signálů dochází i ve vyspělých ekonomikách a důsledkem zmíněné absence jsou hlavně negativní externality.

Obecně lze tedy říci, že ekonomické nástroje jsou finanční povahy, jejichž cílem je působit na lidské chování a zajistit prostředky k realizaci opatření pro ochranu životního prostředí. V následujícím textu jsem uvedla základní charakteristiku hlavních ekonomických nástrojů.

6.2.1 Ekologické daně a poplatky na ochranu životního prostředí

Daně tvoří prostor pro financování ekologických programů, pro snížení rozpočtového deficitu státu, či pro snížení ostatních plošných daní. S využitím daní, environmentálních dohod, informací a legislativních opatření jakými jsou např. směrnice, je dosahování cílů ochrany životního prostředí realistické. Ovšem od roku 1992 se dostávají ve světě ke slovu i politické nástroje jako jsou environmentální daně, které jsou dalším důležitým článkem při ochraně životního prostředí. Zdaňují se tedy základní a ekologicky náročné vstupy do ekonomiky, jakými jsou paliva nebo energie. Ochrana životního prostředí je uskutečňována ve dvou podobách. Pokud dochází při činnosti ke vzniku negativních externalit, je využívána forma zvýšeného daňového zatížení činnosti. Naopak v případě šetrného zacházení k životnímu prostředí je ochrana realizována formou zvýhodnění činnosti (daňová zvýhodnění).

Mezi hlavní nástroj v prosazování environmentálních cílů se vedle daní řadí poplatky k ochraně životního prostředí. Environmentální poplatky a daně jsou platby, které platí původce znečištění na základě svého negativního vlivu na životní prostředí. Sazba by měla být odvozena od objemu znečištění (např. emise znečišťujících látek do ovzduší), objemu vstupů (např. paliva, energie zatěžující životní prostředí), nebo podle objemu výrobků negativně ovlivňující životní prostředí (např. pesticidy). Hlavní funkcí daní je funkce fiskální. Poplatky jsou specifické pro určitou složku životního prostředí a jejich primární funkcí je motivovat původce znečištění k příznivějšímu chování. Výnos z poplatků by měl být následně použit k ochraně či obnově postižené oblasti životního prostředí, za jejíž poškozování byl konkrétní poplatek vybrán. Výnos z daně plynoucí do určitého rozpočtu nebývá tak vybírán na ochranu životního prostředí oproti výnosu z poplatků.⁷⁵

Problematikou této oblasti při srovnávání ekonomických nástrojů je definování pojmů „poplatek“ a „daň“, neboť český význam poplatků na ochranu životního prostředí nemusí

---

⁷⁵ KAČMÁROVÁ, P., KAPROVÁ, K. *Databáze OECD/EEA ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí: Poplatky a daně*, str. 7. Dostupné z: <<http://www1.cenia.cz/www/environmentalni-ekonomika/publikace>>

přímo korespondovat se zahraničními výrazy jako charges, taxes či fees. Například databáze OECD termínem „environmental related taxes“ považuje veškeré platby – daně, poplatky i jiné úhrady, které souvisejí s ochranou životního prostředí. Přesněji řečeno, jsou uvalovány na zboží a služby, které mají negativní vliv na stav životního prostředí.⁷⁶ V některých případech se tak může jednat o totožné či naopak o úplně odlišné finanční nástroje. Přesto poplatky a ekologické daně prokazují podobný charakter:

- působí stimulačně na ekonomické subjekty a jejich šetrné chování vůči životnímu prostředí, zajišťují příjmy do veřejných rozpočtů;
- jsou součástí celkového daňového břemene;
- nejsou sankčními nástroji.⁷⁷

Daně a poplatky k ochraně životního prostředí se dělí do dvou skupin:

- daně/poplatky ze znečišťování přírodních zdrojů;
- daně/poplatky z energetických zdrojů.

6.2.1.1 Daně a poplatky v ČR

Podle daňové statistiky OECD se v České republice považují jako ekologické daně všechny poplatky k ochraně životního prostředí, registrační poplatek za registraci v systému sběru obalů, poplatek za vjezd motorových vozidel, mýtné a dálniční známka, dále silniční daň, spotřební daň a daň z minerálních olejů. Nově od roku 2007 v rámci Ekologické daňové reformy⁷⁸ vznikají další tři daně rozšiřující spotřební daň z minerálních olejů. Jedná se o daň ze zemního plynu, z elektřiny a daň z pevných paliv.⁷⁹

V rámci daní se používá i daňové zvýhodnění, což jsou snížené sazby u daní. Daňová zvýhodnění se vyskytují v rámci DPH na určité ekologické produkty; ve spotřebních daních; v dani z příjmu vybraných aktivit; v silniční dani; v rámci daňové diferenciaci olovnatého a bezolovnatého benzínu; v dani z nemovitosti, pokud je v ní obsažena nějaká ekologická aktivita; a dále v rámci daně dědické a darovací, v případě, že předmět daně je propojen

⁷⁶ HÁJEK, M. *Charakteristika poplatků v ochraně životního prostředí*. Dostupné z: <<http://www-1.sysnet.cz/projects/env.web/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/df3153b01502c4a8c1256ac30030e837?OpenDocument>>

⁷⁷ CENIA. *Environmentální poplatky a daně v ČR a ostatních zemí EU*, str. 242-243. Dostupné z: <<http://www1.cenia.cz/www/environmentalni-ekonomika/publikace>>

⁷⁸ Hlavním smyslem ekologické daňové reformy je vyvinout ekonomický tlak na zvýhodnění ekologicky šetrných produktů a technologií. Předmětem zdanění jsou statky a služby, jejichž výroba a spotřeba vede k negativnímu dopadu na životní prostředí a lidské zdraví. Nemělo by vést ke zvýšení celkové daňové zátěže a dodatečné výnosy ze zdanění zavedeného v rámci reformy mají být provázeny poklesem jiných daní nebo zvýšením státního rozpočtu. Realizace reformy začala v ČR v roce 2007 a měla by probíhat ve třech etapách do roku 2017.

⁷⁹ MZP ČR. *Daně*. Dostupné z: <<http://www.mzp.cz/cz/dane>>

s ochranou životního prostředí. Daňová zvýhodnění jsou obsažena v daňových zákonech a spolu s nimi jsou průběžně novelizována.

6.2.1.2 Daně a poplatky ve Francii

Ekologické daně a poplatky ve Francii jsou rozděleny do tří hlavních kategorií: z energií; z dopravy; ze znečištění životního prostředí a využívání přírodních zdrojů. Daně z energií se týkají spotřeby a výroby škodlivé energie. Ekologické daně z energie zahrnují energii pro vytápění nebo výrobu (elektřina, uhlí, ropa, zemní plyn) a paliva používaná v dopravě. Poplatky z emisí oxidu uhličitého se řadí spíše mezi poplatky za energii než poplatky za znečištění životního prostředí. Daně z dopravy jsou zaměřeny na držení a používání motorových vozidel (např. registrační poplatek, poplatek z nápravy vozidla). Daně za znečištění životního prostředí ve Francii představuje tzv. obecná daň na znečišťující aktivity (*taxe générale sur les activités polluantes*), která se dále dělí na jednotlivé poplatky za nakládání s odpady, za znečištění vody, za emise škodlivých látek do ovzduší. Do kategorie daní za znečištění životního prostředí spadá i daň za hluk z letadel.⁸⁰

Snížená sazba daně se používá např. u obecné daně na znečišťující aktivity, v případě odpadového hospodářství je snížena sazba tehdy, pokud odpad ze sběrného místa do místa zpracování je transportován po železnici nebo vodě namísto použití silniční dopravy.⁸¹ Daňová zvýhodnění se vyskytují také podobně jako v ČR v rámci DPH na určité ekologické produkty; ve spotřebních daních; v dani z příjmu vybraných aktivit; v rámci daně z nemovitosti.

6.2.2 Sankční platby

Jedná se o pokuty a přirážky k poplatkům, které se aplikují tehdy, když se nedodrží zákony o ochraně životního prostředí, tedy v případě, že dochází k znečišťování a poškozování životního prostředí v takové míře, která není zákonem povolena. Veškeré

---

⁸⁰ Commisariat général au développement durable. *Inventaire des taxes environnementales en France*. Str. 7
Dostupné z: <http://www.statistiques.developpement-durable.gouv.fr/fileadmin/documents/Produits_editoriaux/Publications/Documents_de_travail/2012/Doc9TaxesEnvv2.pdf>

⁸¹ Ministère de l'économie et des finances. *Taux TGAP 2012*. Dostupné z: <<http://www.douane.gouv.fr/data/file/6751.pdf>>

náležitosti pro uložení pokuty jsou v české i francouzské legislativě uvedeny v jednotlivých zákonech.

6.2.3 Finanční podpory

Finanční podpora je považována za pozitivně stimuluující ekonomické nástroje. V souladu se směrnicemi Evropské unie státní podpory nesmí nijak narušovat rovné tržní podmínky, či jakkoliv destabilizovat jednotný trh. Nejvýznamnějšími podpůrnými zdroji finančních prostředků jsou státní rozpočet, Státní fond životního prostředí v České republice, ADEME ve Francii a finanční podpora od Evropské unie.

Finanční podpory dělíme na:

a) granty, dotace, dary

V oblasti pozitivní ekonomické stimulace hrají největší úlohu dotace. Využívají veřejné výdaje a ve vyspělých zemích jsou podstatným prvkem ekologické politiky státu. Dotace ze státního rozpočtu jsou poskytovány účelově, na konkrétně vymezené programy a projekty.

b) zvýhodněné půjčky, garance

Zvýhodněné půjčky, charakteristické nižší úrokovou mírou a delší dobou splatnosti, jsou poskytovány hlavně fondem životního prostředí dané země. Mohou být poskytnuty jak pro obce, tak i pro podnikatelské subjekty. Státní záruky jsou poskytovány na klíčové a rozsáhlé akce, často se jedná o nezbytnou podmínku pro poskytnutí hlavně zahraničních úvěrů.⁸²

K nejvýznamnějším národním zdrojům v České republice patří státní rozpočet a Státní fond životního prostředí ČR. Z těchto zdrojů jsou poskytovány finanční podpory na opatření v oblasti ochrany životního prostředí. Tyto podpory jsou nabízeny v rámci vyhlášených národních programů. SFŽP v roce 2010 vynaložil celkem 4 mld. Kč, z toho 1,99 mld. Kč činily úhrady programu Zelená úsporám a 53,6 % výdajů se použilo na realizaci akcí ochrany ovzduší ve výši 2,14 mld. Kč.⁸³ Mezi těmito programy vyhlášenými Ministerstvem životního prostředí, jenž jsou hrazeny ze státního rozpočtu, lze najít: Program péče o krajinu, Program

---

⁸² MOLDAN, Bedřich a kolektiv. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1997. Str. 57

⁸³ SFŽP ČR. *Zpráva o hospodaření SFŽP ČR za rok 2010*. Praha: SFŽP ČR, 2011. Str. 16

stabilizace lesa Jizerských hor, Program odstraňování škod po Sovětské armádě a dotace nestátním neziskovým organizacím. Oproti tomu SFŽP ČR v současnosti využívá markantní část prostředků na spolufinancování projektů podporovaných z fondů EU. Nadále však stále poskytuje i podpory v rámci vyhlášených národních programů.

Nejdůležitějšími francouzskými národními finančními zdroji jsou státní rozpočet, územní rozpočty a dále také ADEME a Vodní agentury v oblasti akvakultury. ADEME prostřednictvím kampaní a různých grantů podporuje rozličné projekty od fáze výzkumu až po jejich realizaci. ADEME se soustřeďuje na oblasti: nakládání s odpady, ochranou půdy, energetickou účinností a energií obnovitelných zdrojů, kvalitou ovzduší i bojem proti hluku. V roce 2010 dosáhl rozpočet ADEME dosáhl 849 milionů euro. Ty byly využity na intervence (759 mil. euro) a zajištění provozu (90 mil. eur). Z rozpočtu na intervence bylo použito téměř 60 % (447 mil. euro) na projekty týkající se energie.⁸⁴ Francie stejně jako Česká republika využívá peněžní podpory ze strany Evropské unie.

6.2.4 Depozitně refundační systémy

Pokud je u výrobku možnost, že se stane nebezpečným odpadem, může se na něj také vztahovat depozitně refundační systém. Jedná se převážně o odpady a obaly k recyklaci a to buď k opětovnému užití či ke snížení objemu odpadů. Spotřebitel platí přírážku k ceně produktů. Vráti-li spotřebitel obal či daný výrobek na stanovené místo, je mu záloha vrácena. Záloha může však také sloužit k financování zneškodnění výrobku, tudíž se spotřebiteli nevrátí. Systém se využívá především pro obaly nápojů – přepravky, sklo, plast, ale třeba také na europalety, pneumatiky, motorové oleje a jiné.

6.2.4.1 Zálohový systém na skleněné obaly v ČR⁸⁵

V České republice je zákonem č. 477/2001 Sb. o obalech je upraven systém vratných zálohových obalů. Vyhlášky a nařízení týkající se této oblasti dále napomáhají k zajištění stabilního a funkčního systému, stanovují výši zálohy, povinnost označování vratných obalů a další záležitosti ohledně zpětného výkupu obalů, které jsou platné na celém území České

---

⁸⁴ Connaissance des energies. ADEME. Dostupné z: <<http://www.connaissancedesenergies.org/fiche-pedagogique/ademe>>

⁸⁵ BAČÍK, Ondřej. *Zákon o obalech a vratné zálohované obaly*. Dostupné z: <<http://www.veronica.cz/?id=23&i=105>>

republiky. Zálohový systém je uplatňován na konkrétní skleněné láhve od nápojů (např. láhev na víno 1l, láhev na minerální vodu 0,7l, pивní láhev 0,5l a další).

6.2.4.2 Zálohový systém na skleněné obaly ve Francii⁸⁶

Ve Francii zálohový systém na skleněné obaly nefunguje celoplošně jako v České republice. I přesto, že byl tento systém ve Francii používán, postupem času se vytrácí a je využíván jen lokálně. Výkup či zpětný výběr obalů je dnes používán především jen v určitých sítích, jako jsou např. sítě restaurací, kaváren a hotelů, které využívají nenáročné distribuční kanály, a v určitých regionech (jako příklad poslouží Alsasko, kde jsou zálohované pивní láhve). Francouzská republika v rámci recyklace a zpětného výběru obalů neudává povinnost zavádět tento systém a neexistují ani žádná zákonná pravidla a předpisy. I přesto, že Francie bere v potaz pozitivní aspekty tohoto systému v souvislosti s nakládáním obalových odpadů, zaměřuje se spíše na poměr vynaložených nákladů a získaného přínosu v této oblasti. Proto i nadále bude spíše podporovat konkrétní místní okruhy, pro které je tento systém stále ekonomicky i ekologicky přijatelný, než aby byl zaveden celostátní jednotný systém.

6.2.5 Tržně orientované nástroje

Tržně orientované nástroje lze rozdělit na dva základní typy: environmentální pojištění a obchodovatelná emisní povolení.

a) environmentální pojištění

Environmentální pojištění může být dobrovolné nebo povinné, kdy toto pojištění si mohou sjednat nositelé činností s potenciálním rizikem ohrožení životního prostředí právě proti tomuto riziku. Pojišťovny určují podrobné rozmezí krytí environmentálních škod. Krytí může obsahovat široké portfolio ekologických škod, vlastní sanaci a nápravu do původního stavu. Pojišťovna se ve většině případů snaží, aby ke škodám nedocházelo pomocí tlaku na společnosti zajištěním potřebných opatření. Ačkoliv je v České republice povinné mít finanční zajištění environmentálních rizik, je pojištění tohoto typu v České republice stále málo využíváno. Místo toho je zákonem dána povinnost založení si finančního fondu společností, které se věnují rizikovým aktivitám vůči životnímu prostředí (více viz 6.2.6 Zelené fondy). Ve Francii je environmentální pojištění nepovinné, v tomto případě záleží na odpovědnosti podniku, zda zvolí tento typ finančního zajištění ve své environmentální politice.

---

⁸⁶ ADEME. *Consigne pour les emballages boissons*. Dostupné z: <www.ademe.fr/dechets>

b) obchodovatelná emisní povolení

Za ekonomicky nejefektivnější nástroj používaný v ČR i ve Francii se pokládá prodej emisních práv. Jsou vyznačovány vztahy mezi znečišťovateli. Pro danou oblast se určí přípustná hladina znečištění a celková emise se rozdělí ve formě emisního povolení mezi podniky v dané oblasti. Znečišťovatelé se snaží snižovat náklady spojené s nároky na kvalitu životního prostředí. Emisní povolení je možné si mezi sebou prodávat, přičemž cena je ponechána trhu, avšak musí probíhat podle určených pravidel. Základním předpokladem pro zavedení emisních povolenek je smluvní určení úrovně emisí znečišťujících látek. Smluvní určení dané úrovně je stanoveno na základě mezinárodních dohod a závazků a dále také vychází z národní environmentální legislativy a norem.

6.2.6 Zelené fondy

Společnosti specializující se na určitou aktivitu mají povinnost založit si fond, který schraňuje finance pro případnou úpravu/nápravu životního prostředí, které bylo znečištěno jejich činností. V České republice je povinné mít finanční zajištění environmentálních rizik a tato povinnost je upravena například zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech: „Provozovatel skládky je povinen vytvářet finanční rezervu na rekultivaci, zajištění péče o skládku a asanaci po ukončení jejího provozu“.⁸⁷ Ve Francii je tento typ finančního zajištění, stejně jako u environmentálního pojištění, nepovinný.

6.3 Ostatní nástroje environmentální politiky

Do dalších nástrojů environmentální politiky se řadí:

- informační nástroje,
- dobrovolné nástroje,
- organizační a institucionální nástroje,
- věda a výzkum.

---

⁸⁷ Další český zákon věnující se environmentálním rizikům je zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě.

6.3.1 Informační nástroje

Do skupiny informačních nástrojů spadají nástroje informativního charakteru (podávání ucelených informací, právo veřejnosti na informace o životním prostředí a přehledy o jeho stavu, stejně tak označování výrobků, které jsou k životnímu prostředí více šetrné než jejich substituenti). Například podniky stále častěji podávají veřejnosti ucelené informace o výsledcích své snahy zlepšit ochranu životního prostředí. V rámci EU se tak děje na základě systému podnikové ochrany životního prostředí (EMAS).⁸⁸

Dále se sem řadí nástroje výchovně-vzdělávacího charakteru. Ty jsou považovány za dlouhodobé preventivní nástroje, které směřují k omezování budoucích škod způsobených nedostatečnými znalostmi či neinformovaností.

V České republice má environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO) dlouholetou tradici, avšak významným mezníkem bylo v roce 2000 přijetí dokumentu zaštiťující dlouhodobý rozvoj EVVO v ČR, jedná se o „Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice“. Tento dokument posouvá výchovně vzdělávací proces z roviny ekologie jako vědy o vztazích mezi organismy a prostředím do roviny environmentální. Základem jsou systémové souvislosti v kontextu neustále se zrychlujícího antropocentrického ovlivňování přírodního prostředí.⁸⁹ Také velký podíl na osvětě a poskytování informací má environmentální poradenství, které v současnosti zastávají hlavně nestátní neziskové organizace a podnikatelské subjekty. K získání různých informací a rad existuje pro veřejnost na internetu www.ekoporadna.cz.

Stejně tak i ve Francii je kladen důraz na environmentální výchovu a vzdělávání. Environmentální výchova a vzdělávání má své kořeny ve Francii od roku 1977. Avšak až v posledních letech můžeme zaznamenat v této tematice velký posun. Environmentální výchova pronikla díky třem fázím⁹⁰, které přiblížily a zobecnily environmentální vzdělávání a výchovu na všech úrovních lidského bytí (na všech stupních školského systému, ve firmách, v médiích, atd.). Veškeré informace o zelené ekonomice Francie a životním prostředí poskytuje např. internetový portál www.toutsurlenvironnement.fr.

⁸⁸ MEZŘICKÝ, Václav: *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. Str. 72

⁸⁹ MŽP ČR. *Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta*. Dostupné z: <<http://www.mzp.cz/cz/evvo>>

⁹⁰ 1. fáze přiblížení environmentálního vzdělávání a výchovy proběhla v roce 2004, 2. fáze v roce 2007 a 3. fáze v roce 2011.

6.3.2 Dobrovolné nástroje

Dobrovolné nástroje dávají možnost ekonomickým subjektům vzít na sebe při výkonu podnikové činnosti závazek šetrnějšího přístupu ke svému okolí, než vyžadují právní normy. Zakládají se na dobrovolném založení vztahů, a to mezi aktivními adresáty a veřejnou správou. Mohou mít formu administrativní smlouvy, dohody, tzv. „zelené veřejné zakázky“, systému environmentálního řízení podniku podle EMAS (mohou využívat environmentální účetnictví⁹¹), ekoznačení, čistší produkce aj. Tyto nástroje jsou využívány v ČR i ve Francii.

6.3.3 Institucionální nástroje

Institucionální nástroje se aplikují ve všech státních politikách. Česká informační agentura životního prostředí definuje organizační a institucionální nástroje tak, že vytváří dlouhodobý rámec ochrany životního prostředí a zajišťují všechny ostatní jmenované nástroje. Jedná se o systém právních norem a koncepčních dokumentů, které se uplatňují v ochraně životního prostředí. Institucionální nástroje usměrňují chod institucí veřejné zprávy v oblasti kontroly trhu, omezování trhu, bezpečnosti apod.

6.3.4 Věda a výzkum

Věda a výzkum jsou také důležitou součástí environmentální politiky. Vědecké výstupy mají pomáhat a vést k prevenci a minimalizování environmentálních tlaků a rizik, zajišťovat nápravu a zbavit se vzniklých škod. Stejně tak by zmíněné odvětví mělo monitorovat změny kvality životního prostředí.

Ze strany EU je nabízena široká škála pomoci a podpory. V oblasti vědy a výzkumu pro období 2007-2013 byl vytvořen například Sedmý rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj, který se klade za cíl financovat společný inovativní výzkum a vývoj v rámci Lisabonské strategie. Jednotlivé státy také aplikují tento program ve svých politikách.

Ministerstvo životního prostředí České republiky podporuje výzkum a vývoj formou účelové podpory na projekty vědy a formou institucionální podpory výzkumným záměrům. Stěžejním programem MŽP je „Resortní program výzkumu v působnosti Ministerstva

---

⁹¹ Slouží na podporu rozhodování v podniku, hodnotí ekonomické dopady. Informuje management i externě zainteresované subjekty o tom, jak se environmentální profil a sociální výkonnost podniku odrážejí v jeho ekonomické výkonnosti a přispívají k úspěšnosti podnikání. (MŽP ČR. *Environmentální účetnictví.*)

životního prostředí ČR na léta 2007-2013“. Dalšími programy, kterým se MŽP věnovalo, jsou „Životní prostředí a ochrana přírodních zdrojů“ a „Věda a výzkum pro potřeby státní správy v oblasti životního prostředí“.⁹²

Francouzské ministerstvo spolupracuje až se čtyřiceti organizacemi, veřejnými institucemi a státními technickými zařízeními, které zajišťují veškeré výzkumné a vědecké aktivity napomáhající k udržitelnému rozvoji. Hlavními programy výzkumu francouzského ministerstva, které se zaměřují na biodiverzitu a udržitelného hospodaření s prostředím jsou „Program Gessol“ a „Program pesticidy“.⁹³

6.4 Srovnání nástrojů environmentální politiky

Do roku 1989 nebyla v České republice legislativa upravující ochranu životního prostředí dostatečná, což bylo způsobeno hlavně státním režimem neohlížejícím se na stav a kvalitu životního prostředí v naší zemi. Po převratu se situace postupně zlepšovala a to i díky přípravám na vstup do EU, kdy byly zavedeny podobné modely postavené na zkušenostech s ekologickou legislativou již používanou u tehdejších členských států EU. Normativní tvorba právních nástrojů tak je u ČR i Francie, jako členských států EU, na celoevropské úrovni. I přes přímé nařízení, kterými se musí státy řídit, v případě směrnic mají sice státy zadány cíle, volba nástrojů na jejich dosažení je na státech samotných.

Francie se plně zabývá ekologickou legislativou od roku 1970. Během svého vývoje došla Francie k ucelené formě ekologické legislativy, kterou představuje Kodex životního prostředí (zákoník sdružující jednotlivé zákony do tematických vazeb). Oproti tomu je česká legislativa roztržitější a tím i méně přehledná pro orientaci všech subjektů.

Ekonomické nástroje plní významnou úlohu v politikách obou zemí. I přes nejednotnou aplikaci a pojmenování některých ekonomických nástrojů se státy jejich prostřednictvím snaží snížit celkové administrativní náklady na řízení péče o životní prostředí a hlavně motivovat producenty znečištění k využívání více šetrnějších postupů a technologií. Oba státy mají rozdílné daňové zatížení, které je dáno odlišným daňovým systémem. Lze si také povšimnout větší direktivnosti nařízení v České republice, kterou je možné vidět například u povinnosti zakládat tzv. zelený fond u společností mající negativní vliv na stav

---

⁹² MŽP ČR. *Výzkum, vývoj, inovace*. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/vyzkum_veda_inovace>

⁹³ Ministère de l'écologie, du développement et de l'énergie. *Recherche et innovation*. Dostupné z: <<http://www.developpement-durable.gouv.fr/-Recherche-et-innovation-.html>>

životního prostředí. Francie je v tomto ohledu více benevolentní. Dále např. zálohově refundačního systému je vidno, že ČR uplatňuje tento nástroj celoplošně. Francie sice tento typ nástroje podporuje, ale jako stát nevytváří povinnost jej zavádět celoplošně.

Na ostatní nástroje je v obou státech nahlíženo víceméně stejnou měrou důležitosti. Vytváří zázemí organizacím a institucím, které mají možnost prohlubovat cíle jednotlivých nástrojů, a to formou různých specializovaných programů či projektů na ochranu životního prostředí.

6.5 Shrnutí kapitoly

Po počátečních aplikacích normativních přímých nástrojů jako jediného typu nástroje environmentální politiky se došlo k závěru, že tento systém přímé regulace není dostačující. Jedním z rysů bylo, že nemotivoval postihované subjekty k nápravě škod na životním prostředí, či měl za následek ztrátu konkurenceschopnosti na zahraničních trzích a jiné. Proto, aby ekologie trvale fungovala v reálném prostředí, musela se podřídit pravidlům trhu a být ekonomická. Postupem času se tedy vyvinuly ekonomické nástroje, jejichž podstatou je doplnění chybějících hodnotových signálů, které jsou běžné v tržních mechanismech. Tyto nástroje vznikly k dosažení ekologických cílů způsobem, jenž je nákladově efektivnější než normativní regulace. Ekonomické nástroje jsou založeny na nepřímém ovlivňování subjektů poškozujících životní prostředí. Působí tedy pomocí přirozených tržních mechanismů oproti umělému donucování pravomoci orgánů státní správy.

Environmentální politika je podporována informační a vzdělávací osvětou, která napomáhá v rozvoji a implementaci ekologických zásad. Dále je podporována vědeckou a výzkumnou činností, jejíž získané poznatky, objevy a technologie jsou následně aplikovány do řízení péče o životní prostředí jak státního, tak i podnikatelského sektoru. V rámci environmentálních politik je dnes uplatňována široká škála nástrojů, které jsou v jednotlivých státech rozdílné.

7 POPLATKY A DANĚ NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Z ekonomického pohledu poplatky za znečišťování životního prostředí vedou k nákladově efektivnímu řešení, kdy vymezeného cíle je dosahováno s minimálními náklady. Vychází z principu, kdy původce znečištění nebo ten, kdo využívá přírodní zdroje, platí, přičemž způsob úhrady musí být určen zákonem. Stát prostřednictvím poplatků za využívání přírodních zdrojů chce zabránit nadměrnému využívání přírodních zdrojů nebo zamezit jejich možnému úplnému zničení. Výše poplatků za využívání přírodních zdrojů se stanovuje obtížně, neboť se posuzuje na základě vzácnosti zdrojů. Sazby tak jen stimulují hodnotu ocenění přírodních zdrojů. Jednotlivé poplatky jsou vymezeny v daných zákonech zaměřujících se na jednotlivé složky životního prostředí.

V následujícím textu se budu věnovat ekonomickým nástrojům daní a poplatků, které se vybírají na ochranu životního prostředí – za znečišťování životního prostředí a využívání přírodních zdrojů. V rámci České republiky se jedná o poplatky za znečišťování životního prostředí: za znečišťování ovzduší; za vypouštění odpadních vod; za ukládání odpadů na skládky a poplatky za hluk. Ve Francii to je obecná daň⁹⁴ na znečišťující aktivity, která se skládá z osmi skupin charakteristických poplatků. Dalšími poplatky jsou pak ještě poplatky za využívání přírodních zdrojů. Jedná se o poplatky za odběry podzemní a nadzemní vody, úhrady z dobývacího prostoru, v České republice se dále používají poplatky za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, za odnětí pozemků plnící funkci lesa a úhrady z vydobytých vyhrazených nerostů.

---

⁹⁴ Jak již bylo vysvětleno v předchozí kapitole „Nástroje environmentální politiky“ v části věnující se základní charakteristice daní a poplatků ne všechny státy mají jednotnou definici pro anglický název taxes, fees nebo charges. V České republice se používá pojem poplatky pro tu část ochrany životního prostředí, která se věnuje znečištění životního prostředí a využívání zdrojů, a ekologické daně pro daň ze zemního plynu, pevných paliv a elektřiny. Ve Francii pod pojmem *taxes environnementales* se myslí veškeré finanční odvody, které mají dopomoci k lepšímu stavu životního prostředí, energetické daně, daň z dopravy, daň za znečištění a z využívání přírodních zdrojů. Protože tento typ českých i francouzských nástrojů má obdobné funkce a cíle, budu používat pojem poplatky i v případě francouzské deskripce této problematiky.

7.1 Poplatky za znečišťování životního prostředí v České republice

Poplatky v České republice představují jednu z nejrozšířenějších skupin ekonomických nástrojů ekologické politiky. Ekonomicky jsou nejvíce významné poplatky za vypouštění odpadních vod, poplatky za ukládání odpadů a poplatky za znečišťování ovzduší.⁹⁵ A to i přesto, že od roku 1999 příjem poplatků z vod a ovzduší poklesl a naopak příjem poplatků spojených s odpady vzrostl.⁹⁶

Příjemcem poplatků za znečišťování životního prostředí je v ČR Státní fond životního prostředí starající se o zajišťování finančních prostředků na ochranu životního prostředí, dále pak obecní rozpočty. Získané finanční prostředky se dále využívají k nápravě vzniklých škod nebo jako podpora ekologických projektů.⁹⁷

7.1.1 Poplatky za znečišťování ovzduší

V České republice se řídí zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, a byly zavedeny v roce 1967. Ochrana ovzduší je založena na kombinaci administrativního přístupu s poplatkovým systémem. Poplatky platí provozovatelé stacionárních zdrojů. Sazby poplatků se liší podle velikosti stacionárního zdroje. Velké a střední zdroje mají danou sazbu podle množství vypouštěných škodlivých látek (viz Tabulka 2) a provozovatelé malých stacionárních zdrojů mají danou sazbu podle typu stroje nebo výkonu a paliva.

---

⁹⁵ MOLDAN, Bedřich et al. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1997. Str. 49

⁹⁶ CENIA. *Environmentální poplatky a daně v ČR a ostatních zemích EU*, str. 250. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/environmentalni-ekonomika/publikace>

⁹⁷ HADRABOVÁ, A. et al: *Ekonomika a řízení péče o životní prostředí*. Praha: VŠE, 1991.

Tabulka 2: Zpoplatněné látky a jejich sazby při využívání stacionárních zdrojů, ČR

Předmět zpoplatnění	Sazba za jednotku (t)
tuhé znečišťující látky	3 000 Kč/t
oxid siřičitý	1 000 Kč/t
oxidy dusíku	800 Kč/t
těkavé organické látky	2 000 Kč/t
těžké kovy a jejich sloučeniny	20 000 Kč/t
oxid uhelnatý	600 Kč/t
amoniak	1 000 Kč/t
methan	1 000 Kč/t
polycyklické aromatické uhlovodíky	20 000 Kč/t
ostatní zpoplatněné znečišťující látky - třída 1	20 000 Kč/t
ostatní zpoplatněné znečišťující látky - třída 2	10 000 Kč/t

Zdroj: CENIA. *Přehled poplatků a daní v ČR související s ochranou životního prostředí* (upraveno autorkou)

Příjemce výnosu je SFŽP ČR, v případě malých zdrojů je příjemcem obec. SFŽP ČR vybírá také poplatky za výrobu a dovoz regulovaných látek a výrobků, které je obsahují. Výnos z těchto poplatků je využíván k ochraně ozónové vrstvy Země. Výnos vybraných poplatků spojených se znečišťováním ovzduší znázorňuje Tabulka 3 a 4. Největší podíl z výnosu tvoří vybrané poplatky ze zvláště velkých a velkých zdrojů.

Tabulka 3: Celkový úhrn poplatků za znečišťování ovzduší z malých zdrojů, vybrané obcemi 2006-2010 (v tis. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010
Poplatky z malých zdrojů, vybrané obcemi	9 308	10 290	10 302	10 909	9 081

Zdroj: ČSÚ. *Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011* (upraveno autorkou)

Tabulka 4: Poplatky za znečišťování ovzduší, vyměřené v r. 2011 podle množství zpoplatněných látek emitovaných v r. 2010

	Měrná jednotka	Celkem
Poplatky za znečišťování ovzduší ze zvláště velkých a velkých zdrojů		
Počet zdrojů	Počet	12 117
Množství zpoplatněných látek	Tuny	433 689
Předepsané poplatky celkem	tis. Kč	376 955
Poplatky za znečišťování ovzduší ze středních zdrojů		
Počet zdrojů	Počet	35 645
Množství zpoplatněných látek	Tuny	18 554,1
Předepsané poplatky celkem	tis. Kč	21 019,8

Zdroj: ČSÚ. *Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011* (upraveno autorkou)

7.1.2 Poplatky za vypouštění odpadních vod

Znečišťovatel v ČR je povinen platit jak poplatek za znečištění vypouštěných odpadních vod, tak i za objem vypouštěných odpadních vod. Poplatek za znečištění je původce znečištění povinen platit, jestliže překročil v určitém ukazateli znečištění najednou hmotnostní a koncentrační limit zpoplatnění. Poplatek z objemu vypouštěných odpadních vod do vod podzemních se platí paušálně (3.500Kč/rok). Poplatek je placen obci daného katastrálního území.

Dále se využívají poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, které v sobě obsahují také poplatek za znečištění a z objemu. Příjemcem výnosu je SFŽP.

Tabulka 5: Výnos poplatků za vypouštění odpadních vod v letech 2007 až 2010 (v tis. Kč)

	2007	2008	2009	2010
Poplatky za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních	695,9	2406,5	2686	2448,4
Poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, snížené o odklady	355 216	240 700	188 300	197 600

Zdroj: ČSÚ. *Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011*

7.1.3 Poplatky za ukládání odpadů na skládky

Poplatky za ukládání odpadu jsou v ČR upraveny zákonem č.185/2001 Sb., o odpadech. Poplatky se skládají ze dvou složek. Základní složka představuje poplatek za uložení a vztahuje se na všechny kategorie odpadu (nebezpečný, komunální a ostatní). Druhá složka je příplácena v případě, že se jedná o odpad nebezpečný, proto se jí říká složka riziková. U nebezpečných odpadů je tedy příjemce z 80 % obce a z 20 % SFŽP, u ostatních odpadů dostává 100% výnosu obec. Jedná se o fixně dané poplatky na dobu 2-3let, výše poplatků v průběhu let roste.

Tabulka 6: Sazby základního a rizikového poplatku za odkládání odpadu v ČR

Předmět zpoplatnění	Sazba za jednotku
základní složka - komunální a ostatní odpad	500 Kč/t
základní složka - nebezpečný odpad	1700 Kč/t
riziková složka - nebezpečný odpad	4500 Kč/t

Zdroj: CENIA. *Přehled poplatků a daní v ČR související s ochranou životního prostředí* (upraveno autorkou)

Tabulka 7 znázorňuje, jaké množství odpadu spadajícího do obou složek poplatku bylo uloženo na skládky a jaké množství odpadu spadalo do zpoplatněného odpadu. Necelé dvě třetiny tvořily zpoplatněnou část odpadu u základního poplatku. V případě rizikového poplatku zpoplatněná část tvořila cca 11 %.

Tabulka 7: Poplatky za uložení odpadu podle kategorie odpadu v roce 2010

	Měrná jednotka	Celkem	z toho		
			nebezpečný	komunální	Ostatní
ZÁKLADNÍ POPLATEK					
Množství uloženého odpadu	tuny	6 137 604	156 099	3 502 254	2 479 251
Množství zpoplatněných odpadů	tuny	4 076 631	32 974	3 154 887	888 771
Poplatky k zaplacení	tis. Kč	2 066 447	36 534	1 574 302	455 612
RIZIKOVÝ POPLATEK					
Množství uloženého odpadu	tuny	131 955	131 955	X	X
Množství zpoplatněných odpadů	tuny	14 765	14 765	X	X
Poplatky z zaplacení	tis. Kč	64 320	64 320	X	X

Zdroj: ČSÚ. *Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011*

Výše příjmu z poplatků za systém provozu s odpadem se stejně jako poplatky za uložení odpadu mírně zvětšují, což poukazuje na větší spotřebu domácností, neboť počet obyvatel v ČR se během let mění v rámci několika tisíců. Naopak výše poplatků za uložení odpadu rizikové složky je kolísavá se snižující se tendencí.

Tabulka 8: Vybrané příjmy z poplatků za uložení odpadu a provoz sběru, recyklace aj. 2006-2010

	Jednotka	2006	2007	2 008	2 009	2010
Poplatky za uložení odpadu, vybrané obcemi	tis. Kč	1 227 944	1 604 802	1 613 374	1 852 556	1 834 455
Poplatky za provoz sběru aj. komunálního odpadu obcemi	tis. Kč	3 849 978	4 015 100	4 058 159	4 074 587	4 054 835
Poplatky za uložení odpadu – riziková složka, výše příjmů SFŽP	mil. Kč	84,8	107,8	105	75	59,1

Zdroj: ČSÚ. *Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011*

7.1.4 Poplatky za hluk

Poplatek za hluk z letecké dopravy byl zaveden v České republice roku 1995 a vztahuje se pouze na letadla přistávající na letišti Václava Havla v Praze. Výše hlukového poplatku záleží, do jaké jedné z pěti hlukové kategorie letadlo spadá. Výnos poplatku je dále

využíván k financování monitoringu hluku z leteckého provozu, od roku 1998 k financování protihlukových opatření v ochranném hlukovém pásmu letiště a k pokrytí dalších aktivit spojených s touto problematikou.⁹⁸

7.2 Poplatky za znečišťování životního prostředí ve Francii

Poplatky ve Francii za znečištění a z využívání přírodních zdrojů usilují zejména o snížení množství vypouštěných látek, jež mají špatný vliv na kvalitu vody a ovzduší, stejně jako poplatky z využívání přírodních zdrojů (s výjimkou ropy a zemního plynu).

Poplatky za znečišťování životního prostředí ve Francii byly zavedeny finančním zákonem v roce 1999, přičemž Celní kodex ustanovuje činnosti, které mají špatný vliv na stav životního prostředí. Poplatky za znečišťující činnosti fungují na principu „znečišťovatel platí“, který je zakotven v Listině životního prostředí opírající se o Ústavu z roku 2005. Ve Francii se uplatňuje koncept tzv. vzájemných benefitů. Místo centrálního výběru poplatků a přímých ekologických daní je využíváno vybírání těchto poplatků a daní na úrovni samosprávních celků. I přesto, že mnoho daní a poplatků jsou ve všech částech Francie stejné, mohou se na základě rozhodnutí jednotlivých samosprávních celků lišit, a to v sazbě a její výši.⁹⁹

Poplatky této kategorie jsou sloučeny pod obecnou daň na znečišťující aktivity, které se dále dělí do osmi skupin. Mezi znečišťující činnosti patří např. uskladňování odpadu z domácností a ostatního odpadu, likvidace průmyslového odpadu, emise látek znečišťující ovzduší. Můžeme tedy říci, že znečišťující aktivity jsou výroba a spotřeba odpadu a znečišťujících látek. Níže je specifikace pěti poplatků, které zaujímají největší podíl mezi poplatky za znečišťující aktivity.

---

⁹⁸ PRAGUE AIRPORT. *Hluk*. Dostupné z: <<http://www.prg.aero/cs/o-letisti-praha/zivotni-prostredi/hlukova-problematika/>>

⁹⁹CENIA. *Environmentální poplatky a daně v ČR a ostatních zemích EU*. Str. 98. Dostupné z: <<http://www1.cenia.cz/www/environmentalni-ekonomika/publikace>>

Tabulka 9: Výše vybraných poplatků za aktivity škodící životnímu prostředí v letech 2007-2010 (v mil. eur)

	2007	2008	2009	2010
Poplatky za znečišťující aktivity celkem	457	436	623	608
z toho výše poplatků vybraných ADEME	19	242	402	489
Poplatky skládající se z				
skladování odpadu	196	185	280	259
spalování odpadu	0	0	38	42
zneškodňování speciálního průmyslového odpadu	28	30	37	24
používání pracích a změkčovacích prostředků	78	66	51	53
používání maziv a podobných prostředků	39	35	23	21
těžbu materiálů	37	41	77	62
znečištění ovzduší	26	19	13	15
prachové částice	-	-	1	1
zaregistrovaných zařízení	-	-	-	-
paliva	25	64	102	109

Zdroj: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, Ministère de l'économie et des finances

Výše vybraných poplatků za znečišťující aktivity v roce 2010 byla 608mil. euro, viz Tabulka 9, přičemž největší podíl představují poplatky vybrané za skladování odpadu.

7.2.1 Poplatky za znečišťování ovzduší

Zákon o ovzduší a racionálním užívání energie stanovuje limity kvality ovzduší a Celní kodex stanovuje sazby látek, které mají špatný vliv na ovzduší. Zpoplatněny jsou emise látek uvedených v Tabulce 10.

Tabulka 10: Zpoplatněné látky znečišťující ovzduší, Francie

Předmět zpoplatnění	Sazba za jednotku (t)
tuhé znečišťující látky	86,62€/t
oxidy síry a jiné sloučeniny síry	45,34€/t
oxid uhelnatý	68,02€/t
oxidy dusíku a jiné uhlovodíky	160,80€/t
uhlovodíky jiné než methan, rozpouštědla a další těkavé organické sloučeniny	45,34€/t

Zdroj: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie

7.2.2 Poplatky za znečišťování vody¹⁰⁰

O hospodaření s vodou a její ochranu proti znečištění se stará ve Francii šest vodních agentur, které mají svou působnost rozdělenou mezi šest správních celků, do kterých je území Francie rozděleno. Poplatky za znečišťování vody se dělí do pěti hlavních oblastí: poplatky za vypouštění odpadních vod z domácností; poplatky za vypouštění odpadních vod z průmyslového odvětví; poplatek za znečištění vody při zemědělské aktivitě; poplatky za plošné znečištění a ochrana vodního prostředí.

Poplatky se skládají z objemu vypouštěných znečišťujících látek z průmyslových zdrojů a objemu odpadní vody. V případě, že subjekty využívají kanalizační sítě, platí i poplatek na modernizaci těchto sítí. Tyto náklady jsou započítány k poplatkům za vypouštění odpadních vod z domácností a průmyslových odvětví.

Tabulka 11: Výše vybraných poplatků spojených se znečištěním vod 2007-2010 (v mil. eur)

	2007	2008	2009	2010
Poplatky za vypouštění odpadních vod z domácností	1272	1314	853	846
Poplatky na modernizaci sítí v rámci domácností	-	178	579	470
Poplatky za vypouštění odpadních vod ne z domácností	136	111	78	55
Poplatky na modernizaci sítí ne v rámci domácností	-	0	16	8
Poplatky za zemědělské znečištění vody	8	5	-	-
Poplatky za znečištění vody v rámci chovu dobytka	-	-	4	2
Poplatky z plošného znečištění	-	0	53	76

Zdroj: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, Ministère de l'économie et des finances

7.2.3 Poplatky za ukládání odpadů na skládky

Poplatky za sběr a ukládání odpadu na místo tomu určené jsou ve Francii upraveny zákonem o odpadech z roku 1975 a také zákonem č. 2005-1319 upravující podmínky o skládkách odpadu. Tento poplatek je plně v režii příslušné obce, tudíž příjemcem jsou obce, kde se skládky nachází. Výše poplatků se odvíjí od objemu sebraného odpadu. Sazba poplatku se každý rok aktualizuje a postupně zvyšuje. Vývoj sazby poplatků v průběhu let 2010 až 2012 znázorňuje Tabulka 12.

¹⁰⁰ Code de l'environnement, article L210-1.

Tabulka 12: Sazby poplatků za odkládání nerizikového a rizikového odpadu ve Francii

Předmět zpoplatnění	Sazba za jednotku		
	2010	2011	2012
komunální a ostatní odpad - přijatý v místě, které je registrováno v systému EMAS či splňuje normu ISO 14001	17€/t	17€/t	20€/t
komunální a ostatní odpad, který je z více jak 75% využitelný na výrobu bioplynu	11€/t	11€/t	15€/t
komunální a ostatní odpad, který je uložen ve speciálních zařízeních, kde jeho „životnost“ je menší 18 měsíců	-	-	10€/t
jiný komunální a ostatní odpad	20€/t	20€/t	30€/t
komunální a ostatní odpad – nebezpečný odpad	60€/t	70€/t	100€/t

Zdroj: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie , CCI Paris Ile-de-France

7.2.4 Poplatky za spalování odpadů

V České republice se poplatky za spalování odpadů nepoužívají. Naopak ve Francii je spalování odpadu využíváno, poplatky za spalování odpadu jsou uvedeny v Tabulce 13.

Tabulka 13: Sazby poplatků za spalování odpadu

Předmět zpoplatnění	Sazba za jednotku		
	2010	2011	2012
komunální a ostatní odpad – přijatý v zařízení, které je registrováno v systému EMAS či splňuje normu ISO 14001	4€/t	5,2€/t	6,4€/t
komunální a ostatní odpad: - vysoká úroveň energetické náročnosti - NOx hodnoty emisí nejsou nižší než 80mg/Nm ³	3,5€/t	4,55€/t	5,6€/t
komunální a ostatní odpad splňující alespoň dvě výše uvedená kritéria	2€/t	2,6€/t	3,2€/t
jiný komunální a ostatní odpad	7€/t	11,2€/t	11,2€/t

Zdroj: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie , CCI Paris Ile-de-France

7.2.5 Poplatek za hluk z letadel

Poplatek z hluku letadel byla ve Francii zaveden v roce 2005. Platí pro letecké společnosti, kterým za rok vzlétne více jak 20 000 letadel mající hmotnost rovnu či vyšší 20 tun a daň je určena podle toho, do jaké hmotnostní kategorie letadlo náleží. Výše poplatků se liší také podle toho, na jakém letišti letadla přistávají. Letiště jsou rozdělena do čtyř skupin podle vytíženosti. Příjem z poplatků je dále používán na vyplácení pomoci rezidentům nebo dále k monitoringu hluku.¹⁰¹

¹⁰¹ Commissariat général au développement durable. *Inventaire des taxes environnementales en France*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. Str. 47-48

7.3 Poplatky za využívání přírodních zdrojů v České republice

V České republice se za využívání přírodních zdrojů aplikují poplatky za odběry podzemní vody, poplatky z vodních toků, odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, poplatky za odnětí pozemků určených k plnění funkce lesa a také úhrady z dobývacího prostoru a z vydobytých vyhrazených nerostů. kterým se budu v následujícím textu věnovat.

7.3.1 Poplatky za odběry podzemní vody a vody z vodních toků

V České republice se hradí poplatky za odběry podzemní vody, přičemž 50% výnosu jde SFŽP a druhá půlka do rozpočtu kraje. Výnos je použit na podporu výstavby a obnovu vodohospodářské infrastruktury. Plátcem je odběratel podzemní vody podle vodního zákona §8 ods. 1 písm. b.

Tabulka 14: Předmět zpoplatnění za odběr vody a stanovené sazby

Předmět zpoplatnění	Sazba za jednotku
odběr vody za účelem zásobování pitnou vodou	2 Kč/m ³
odběr vody pro ostatní užití	3 Kč/m ³

Zdroj: CENIA. *Přehled poplatků a daní v ČR související s ochranou životního prostředí* (upraveno autorkou)

Pokud ekonomický subjekt odebírá vodu z povrchových vod, poplatek za odběr se v ČR hradí správci vodního toku. V tomto poplatku je obsaženo veškeré nakládání s povrchovými vodami (využití energetického potenciálu, jejich vzdouvání či akumulace, využití pro chov ryb či vodního ptactva, atd.). Výnos je použit k úhradě správy toku a povodí, příjemcem je SFŽP. Výnos z poplatků jsou uvedeny v Tabulce 15, kdy je možné vidět, že poplatky za odběr podzemní vody má kolísavý charakter a poplatky za odběr povrchové vody mají mírně charakter stoupající.

Tabulka 15: Poplatky za odebrané množství z podzemní a povrchové vody, 2006-2010 (v tis. Kč)

	2006	2007	2 008	2 009	2010
Poplatky za odběr podzemní vody	768,2	711,2	764	783,8	736,4
Poplatky za odběr povrchové vody	2 486	2 574	2 679	2 782	2 950

Zdroj: ČSÚ. *Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011*

7.3.2 Odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu

Jedná se o ochranu v oblasti zemědělské půdy. Odvody jsou stanoveny zákonem č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších zákonů. Plošná ochrana půd je zajišťována odlišně podle produkční schopnosti půd. 10% výnosu z poplatků získá obec, 15% získá SFŽP a zbytek je převeden do státního rozpočtu.

Tabulka 16: Výše odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu v r. 2010

Výše odvodů za odnětí	trvalé odnětí	tis. Kč	240 763,6
	dočasné odnětí	tis. Kč	60 919,7

Zdroj: *Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011*

Výše odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu (tabulka 15) uvádí celkovou částku odvodů, které se skládají z odnětí půdy za účelem bytové a průmyslové výstavby, těžby nerostů, vodního hospodářství, dopravy a silnic, rekreace a sportu, následného zalesnění a jiného využití.

7.3.3 Poplatky za odnětí pozemků určených k plnění funkce lesa

Poplatek za odnětí pozemků určených k plnění funkce lesa v ČR plní v oblasti lesního hospodářství stejnou funkci, jako je uvedeno u odvodů za odnětí půdy (7.3.2). Výnos z přijatých poplatků se dělí rozdílně než u odvodů za odnětí půdy, 40% spadá pod obec a 60% z výnosu do SFŽP. Obec musí získané prostředky využít na zlepšení životního prostředí a na zachování lesa.

Tabulka 17: Výnos poplatků za odnětí pozemků určených k plnění funkcí lesů v r. 2010

Výše odvodů za odnětí lesních pozemků	trvalé odnětí	tis. Kč	52 098,7
	dočasné odnětí	tis. Kč	12 647,3

Zdroj: *Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011*

7.3.4 Úhrady z dobývacího prostoru a z vydobytých vyhrazených nerostů

Ochrana nerostného bohatství je propojena dvěma typy plateb. Úhrada z dobývacího prostoru se odvíjí od plochy prostoru, kdy výše úhrady se pohybuje od 100Kč po 1000Kč za hektar a je odvedena na příslušný báňský úřad a dále na úřad obce¹⁰². Druhý poplatek je za vydobyté nerosty. Úhrada za vydobyté nerosty může nejvýše činit 10% z jejich tržní ceny.

¹⁰² Při vyčíslení úhrady se bere na vědomí také úroveň ochrany životního prostředí v daném místě, povaha prováděné činnosti a dopad na životní prostředí.

Obecní rozpočet získá 75% příjmu, 25% z výnosu jde do státního rozpočtu na nápravu škod životního prostředí způsobených vydobýváním v ložiskách.

Úhrady z dobývacího prostoru a vydobytých nerostů na výhradních ložiskách nebo vyhrazených nerostů po úpravě a zušlechtění dělaly v roce 2010 celkem 594 169 tis Kč. Z toho 435 103 tis. Kč šlo do rozpočtu obcím a 145 034 tis. Kč do státního rozpočtu.¹⁰³

7.4 Poplatky za využívání přírodních zdrojů ve Francii

Ve Francii se využívá menší škály poplatků ve spojitosti s přírodními zdroji. Jedná se o poplatky za odběr vody z podzemní a povrchové vody, poplatky za jiné využívání vody a místní a departementní poplatky za těžbu.

7.4.1 Poplatky za odběr vody z podzemní a povrchové vody

Poplatky za odběr vody jsou ve Francii stanoveny zákonem č. 2006-1772 o vodě a vodním prostředí. Vodní agentury stanovují, v souladu se stanovenými hodnotami v Kodexu životního prostředí, na svém území výši poplatku na 1m³ spotřebované vody. Poplatek se liší podle toho, k čemu je voda využívána. Pro stanovení sazby poplatku se voda v každém povodí klasifikuje podle hydrologické charakteristiky povodí na 1. a 2. kategorii (viz Tabulka 18). Příjemcem poplatků jsou jednotlivé vodní agentury. Plátcem je konečný spotřebitel.

Tabulka 18: Základní tarify za použití vody stanovené zákonem

Použití	Kategorie 1	Kategorie 2
Zavlažování	2€/m ³	3€/m ³
Gravitační zavlažování	0,1€/m ³	0,15€/m ³
Pitná voda	6€/m ³	8€/m ³
Průmyslové ochlazování	0,35€/m ³	0,5€/m ³
Napájecí kanál	0,015€/m ³	0,03€/m ³
Ostatní použití	3€/m ³	4€/m ³

Zdroj: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, CCI Paris Ile-de-France

¹⁰³ Statistická ročenka životního prostředí ČR 2011. Praha: Ministerstvo životního prostředí a Český statistický úřad, 2012. Str. 493-495

Následující tabulka poukazuje na mírné kolísání příjmů za odběr podzemních vod. Majoritní příjmy představují poplatky za odběr vody jako pitné vody.

Tabulka 19: Příjmy za užití vody z podzemních vod, 2007-2010 (v mil. eur)

	2007	2008	2009	2010
Zavlažování	12	9	13	17
Pitná voda	247	198	251	230
Průmyslové použití	55	59	66	58
Celkový příjem	314	266	329	305

Zdroj: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie

7.4.2 Poplatky za jiné využívání vody

Tento typ poplatků byl zaveden zákonem č. 2006-1772 o vodě a vodním prostředí a skládají se ze tří různých poplatků: poplatky za ochranu vodního prostředí zaměřující se na rybolov; poplatky za překážky omezující volný pohyb sedimentu a migraci ryb na vodních tocích¹⁰⁴ a poplatek za zadržování vody při nízkém stavu vody.

Tabulka 20: Výnos poplatků za jiné využívání vody, 2008-2010 (v mil. eur)

	2008	2009	2010
Ochrana vodního prostředí	1	9,6	9
Překážky na vodních tocích	-	0,2	0,2
Zadržování vody při nízkém průtoku	0	0,1	0,3
Celkový příjem	1	9,9	9,5

Zdroj: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie

7.4.3 Místní a departementní poplatky za těžbu

Poplatky z těžby jdou ve prospěch obcí a sazba je dána z tuny čistého produktu (uhlí, ropy, zemního plynu), platí ji provozovatelé těžebních míst mající k této činnosti povolení. Tyto poplatky jsou také paralelně použitelné na uhlí, ropu a plyn vytěžených v jiných zemích a následně zpracovaných na území Francie. Poplatek je založen na množství vydobytých surovin. I přesto, že poplatek má charakter poplatku za využívání přírodních zdrojů, z větší části je příjem z těžby zemního plynu a ropy, se na doporučení Eurostatu do kategorie ekologických daní nepočítá.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Vodní elektrárny jsou od poplatku osvobozeny.

¹⁰⁵ Commissariat général au développement durable. *Inventaire des taxes environnementales en France*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. Str. 54

7.5 Srovnání environmentálních odvodů na ochranu životního prostředí ČR a Francie

I přes nejednotnost pojmenování se v České republice a Francii jedná o nástroje, které mají zamezit a redukovat negativní dopady lidského chování na stav životního prostředí. V České republice příjemcem poplatků může být SFŽP a obce, ale v některých případech i státní rozpočet, přičemž sazba a její výše je dána celoplošně. V obou případech (obce a SFŽP) jde výnos z poplatků na ochranu životního prostředí (náprava životního prostředí, ekologicky zaměřené projekty a např. úhradu nákladů za poskytnutý servis v rámci sběru odpadů). I přesto, že ve Francii poplatky jsou ustanoveny zákony a sazba a její výše je upravena celním kodexem a finančním zákonem na příslušný rok, může se výše sazby lišit v závislosti na rozhodnutí jednotlivých samosprávních celků, které jsou zároveň příjemci poplatků (s výjimkou odběru vod, kde příjemcem výnosů jsou vodní agentury). Výnosy z poplatků jsou redistribuovány stejně jako v ČR na ochranu životního prostředí.

Systém zpoplatněných látek, které mají negativní vliv na stav ovzduší, je v ČR propracovanější než na francouzské straně. Česká legislativa více rozlišuje mezi jednotlivými polutanty, čímž i přesněji stanovuje dopad a cenu jednotlivých látek na životní prostředí. Francie používá více generalizovaný pohled a slučuje podobné látky do „nadskupin“, které jsou dále ohodnoceny jednotkovou sazbou. Na základě zjištěných dat, výnosů poplatků za znečištění ovzduší, lze konstatovat, že fiskální funkce tohoto nástroje je relativně efektivní, ale je tu velké zatížení administrativních nákladů, které efektivnost nástroje snižují. Z environmentálního hlediska jsou poplatky málo účinné. I přesto, že podniky zavádějí nové technologie a jsou využívány emisní povolenky, stav ovzduší není stále přijatelný.

Klesající tendenci příjmů lze zmínit také u příjmů z poplatků za vypouštění odpadních vod, která je do jisté míry způsobená ekonomickým tlakem a osvětou, jež stále usiluje o zakotvení základních ekologických principů a pravidel do lidského myšlení. Ovšem jedním z hlavních původců tohoto vývoje jsou nové technologie a inovace, které ovlivňují i jedince a jejich chování. Například mnohé spotřebiče jsou dnes vytvářeny s nízkou spotřebou jak energie, tak i v rámci spotřeby vody (myčka, pračka, aj.). Co se týče systému poplatků vypouštění odpadních vod, můžeme říci, že u obou států je využíván podobný systém. Hlavní rozdělení lze stanovit na poplatky odváděné domácnostmi a poplatky zahrnující zpoplatnění látek (fosfor, dusík a další chemické látky) mající negativní vliv na stav povrchových vod.

Výše příjmů za ukládání odpadů je v případě ČR mírně kolísavá. U Francie lze upozorovat markantní navýšení v roce 2009, kdy došlo k 50 % navýšení příjmů. Sazby českých i francouzských poplatků se mění, v ČR jednou za 2-3 roky, ve Francii cca 1x ročně. Spotřební styl života má i negativní stránky, které jsou představovány například právě vznikem nadměrného množství odpadu. Ke snížení množství skládkovaného odpadu chtějí oba státy dospět nejen zvyšováním sazby poplatků za servis s nakládáním odpadu. Oba státy preferují následující hierarchii nakládání s odpady: omezení vzniku odpadu, recyklace, energetické využití a v poslední řadě skládkování. Velký důraz je kladen na recyklování, u obou států se jedná o zásadní element udržitelného rozvoje. Ovšem realita je jiná, i když ČR je na špičce v Evropě se tříděním odpadu, na skládky se dostane 71 % odpadu a celkové množství odpadů z domácností se stále zvyšuje. Zbytkový komunální odpad se tak nezmenšuje. V rámci odpadového hospodářství se využívá i spaloven odpadu, v ČR sice existují tři fungující spalovny, ale ani v poslední novelizaci zákona o odpadech z roku 2009 nebyly poplatky za spalování odpadu stanoveny, tudíž jsou od poplatků zcela osvobozeny. Ve Francii je poplatek za spalování odpadu stanoven, čímž se chce docílit podpory recyklování.

Poplatky za hluk jsou využívány v obou státech, přičemž výnos z poplatků je využíván při dalším financování protihlukových opatření. Jedná se o poplatky, které představují ne moc velký podíl v poplatcích týkajících se znečištění životního prostředí.

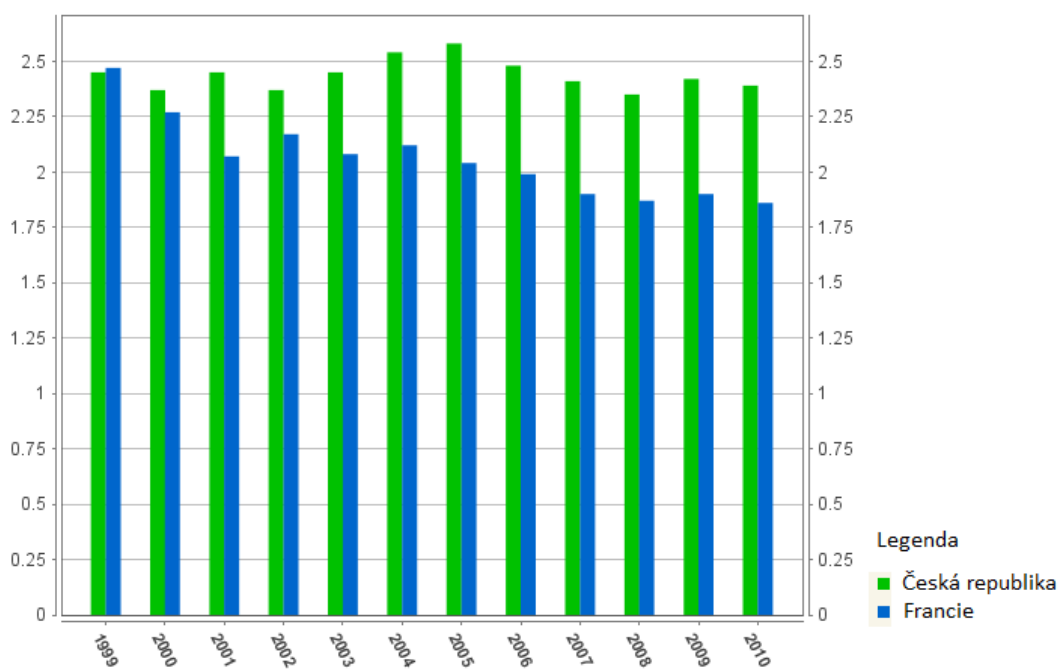
Další finanční odvody zhodnocují přírodní zdroje. U poplatků za odběr vody je v ČR stanovena poměrně nízká sazba na rozdíl od té stanovenou francouzskou legislativou. Tarify ve Francii jsou určené již konečnému spotřebiteli. V ČR je průměrný poplatek za vodné stočné cca 77 Kč/m³ v roce 2013. Jedná se také o jeden z mála poplatků, kdy ve Francii je příjemcem vodní agentura, starající se o určitou část země. U této platby si můžeme povšimnout stagnující ochranné i fiskální funkce. ČR i Francie se dále zaměřují na ochranu povrchových vod. V České republice se jedná o mírně kolísavý příjem, ve Francii nelze nijak výrazně komentovat vývoj z důvodu nedlouhé existence poplatku.

Česká republika má ve svých poplatcích za využívání přírodních zdrojů zahrnutu problematiku týkající se odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a pozemků k určení plnění funkcí lesa. Tímto nástrojem se snaží zajistit ochranu a efektivní využívání svěřených zdrojů (zemědělská půda a lesní porosty). Česká republika klade na tuto oblast větší důraz než Francie, která tento typ poplatku neaplikovala ve svém systému. Naopak podobnost můžeme vidět v existenci poplatků vybíraných za dobývání z dobývacích prostorů a vydobytých

nerostů, přičemž Francie tuto problematiku zakomponovala do jednoho typu poplatku z těžby, zatímco české poplatky se věnují jednotlivým problematikám zvlášť.

V roce 2010 ekologické daně a poplatky v České republice představovaly cca 89,26 mld. Kč (3,6 mld. euro). Výnosy tak představovaly 2,36 % z českého HDP. Výnosy z poplatků za znečištění a z využívání zdrojů zastupovaly 1 % z celkových ekologických daňových příjmů. Největší část z těchto poplatků tvoří vybrané poplatky za sběr a skladování odpadků a odběr podzemní vody. Ve Francii ekologické daně a poplatky představovaly v roce 2010 podle Eurostatu necelých 36 mld. euro. Výnosy z ekologických daní v roce 2010 tak představovaly 1,9% z francouzského HDP. Výnosy z poplatků za znečištění a z využívání zdrojů tvořily 6% z celkových ekologických daňových příjmů. Majoritní část tvoří příjem z poplatků za znečišťující aktivity, většina příjmů je tvořena z výběrů poplatků za zpracování odpadu, a dále z poplatků za odběr a využívání vody.

Graf 1: Podíl celkových environmentálních daňových příjmů na HDP v ČR a ve Francii v letech 1999-2010

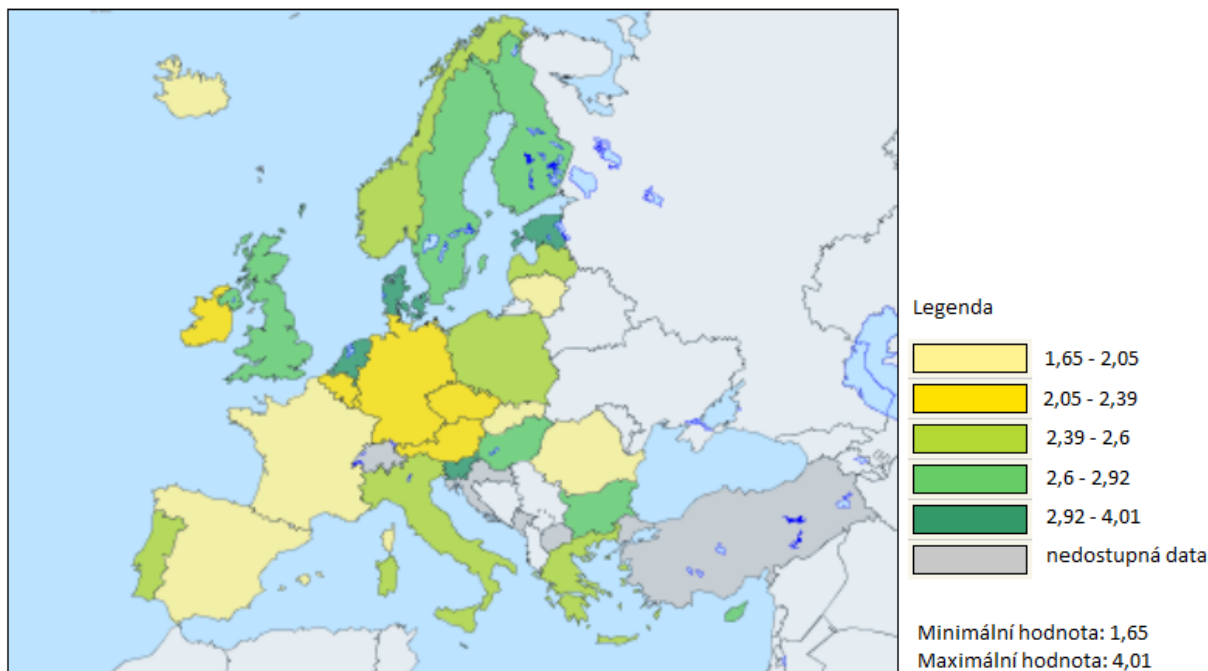

Zdroj: Eurostat

Podíl příjmů celkových environmentálních příjmů na HDP je v ČR větší než ve Francii. Vývoj podílu celkových příjmů v letech 1999-2010 znázorňuje Graf 1. Vývoj podílu na HDP u ČR je mírně kolísavý. Podíl celkových environmentálních příjmů ve Francii je nižší a od roku 1999 má klesající tendenci. V roce 2010 francouzský podíl celkových environmentálních příjmů činil 1,9 % a ve srovnání s ostatními zeměmi EU (obrázek 1) se pohybuje ve skupině zemí s nižším podílem výnosu. Česká republika s výjimkou let 2004

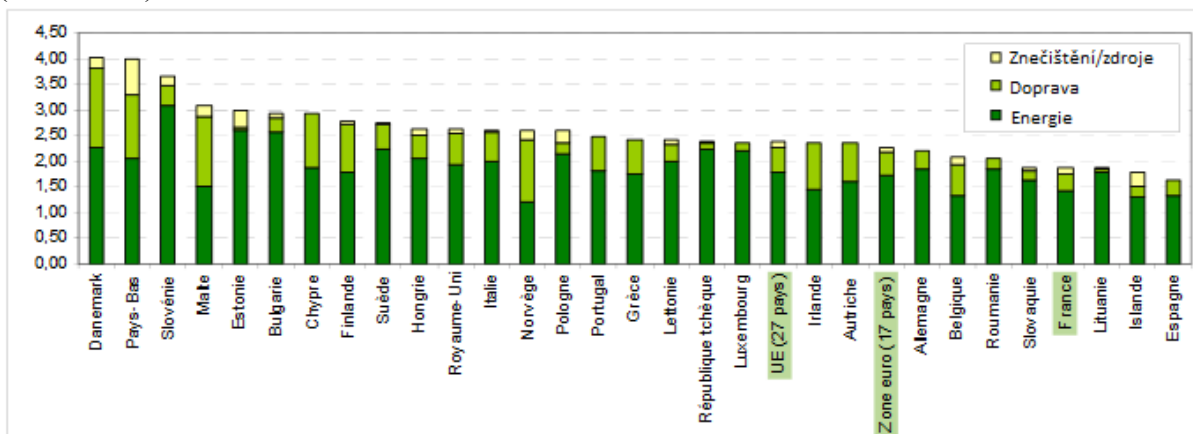
a 2005, kdy překročila 2,5 % hranici, zůstává s podílem výnosu 2,36 % i v roce 2010 mezi zeměmi EU patřící do skupiny s mírným podprůměrným podílem. Průměr v EU představuje 2,4 %. Mezi země s nejvyšším podílem na HDP patří Dánsko, Lucembursko a Slovinsko.

Obrázek 1: Podíl celkových environmentálních daňových příjmů na HDP ve státech EU v roce 2010

Zdroj: Eurostat, upravenou autorkou

Graf 2: Environmentální daňové příjmy podle kategorií v zemích EU v roce 2010 (% na HDP)

Zdroj: Eurostat

7.6 Shrnutí kapitoly

V kapitole byly základně charakterizovány české a francouzské poplatky, které mají za environmentální cíl zajistit ochranu životního prostředí a postihují původce znečištění. Systémy jsou i přes některé výjimky podobné.

I přesto, že poplatky mají motivovat původce k zavádění šetrnějších postupů své aktivity vztahující se k životnímu prostředí, mají poplatky celkově malou váhu na tržbách a nákladech výrobců. Tudíž vytvářejí jen malý tlak na růst všeobecné cenové hladiny. Častým nedostatkem poplatků je to, že sazby nereflektují velikost negativního vlivu jak jednotlivých zpoplatněných látek (v případě odpadních vod či ovzduší) a nedostatečně podporují zavádění nových technologií pro šetrnější jednání k životnímu prostředí. V některých případech dané limity přímo ovlivňují zpoplatněné předměty, kdy v případě dosažení limitu vůbec nemusí dojít k uhrazení poplatku. U velké části poplatků nedochází tedy k naplnění funkce fiskální ani ekologické.

8 VÝDAJE NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Výše výdajů na ochranu životního prostředí je považována jako jedno z hledisek pro hodnocení úrovně péče o životní prostředí. Lze ji posuzovat na úrovni vlády, obcí a také v jaké míře jsou do této problematiky zainteresovány podniky. V dnešní době sílí především tlak na soukromé podniky, aby zajistily odstranění závažných zdrojů znečištění, a vzrůstá státní úloha při financování preventivních opatření a odstraňování ekologických škod z minulosti. Výše výdajů na ochranu reflektuje především úroveň ekonomického rozvoje určité země a současně efektivnost legislativních předpisů souvisejících se zachováním příznivého stavu životního prostředí.¹⁰⁶

8.1 Česká republika

Celkové výdaje na ochranu životního prostředí představují souhrn investic¹⁰⁷ a neinvestičních nákladů¹⁰⁸ na ochranu životního prostředí, které jsou vydávány všemi ekonomickými subjekty ekonomiky ČR (soukromé subjekty i veřejná správa).

Celkové výdaje na ochranu životního prostředí v České republice v letech 2005 až 2010 mají rostoucí trend, viz Tabulka 21. V roce 2010 celkové výdaje dosáhly výše 76 mld. Kč, což oproti roku 2009 představuje nárůst o 4,87 mld. Kč, který představuje navýšení o 6,8 % celkových výdajů na ochranu životního prostředí.

Podíl celkových výdajů v roce 2010 na HDP činil 2,02 %, což je oproti roku 2009 nárůst o 4,7 %. I přestože došlo k nárůstu výdajů, tak v rámci investičních a neinvestičních výdajů se nejedná o proporcionální rozdělení v rámci tohoto nárůstu. Meziroční nárůst lze zaznamenat u neinvestičních výdajů, který činil celkem 4,69 mld. Kč. Investiční výdaje naopak zaznamenaly pokles o 0,84 mld. Kč.¹⁰⁹ Podíl celkových výdajů na ochranu životního

---

¹⁰⁶ MOLDAN, Bedřich a kolektiv. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí*. 1. vydání. Praha:Univerzita Karlova, 1997. Str. 152

¹⁰⁷ Investice jsou všechny výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku. Jsou to takové výdaje, které se vztahují k činnostem na ochranu životního prostředí. Jejich hlavním cílem je snižování negativních vlivů způsobených v důsledku podnikatelské činnosti.

¹⁰⁸ Neinvestiční náklady představují běžné výdaje, jsou to hlavně mzdové náklady, platby za spotřebu materiálu, energie, opravy, udržování atd.

¹⁰⁹ Podle zjištěných údajů, které ČR má zpracovány i za rok 2011, je v roce 2011 zaznamenán opět meziroční nárůst jak celkových výdajů na ochranu životního prostředí (10 %), tak i v jednotlivých typech výdajů.

prostředí na nominálním HDP ČR v letech 2006 - 2010 je stabilní vzhledem k vývoji české ekonomiky, tj. přibližně na úrovni 2 % HDP.¹¹⁰

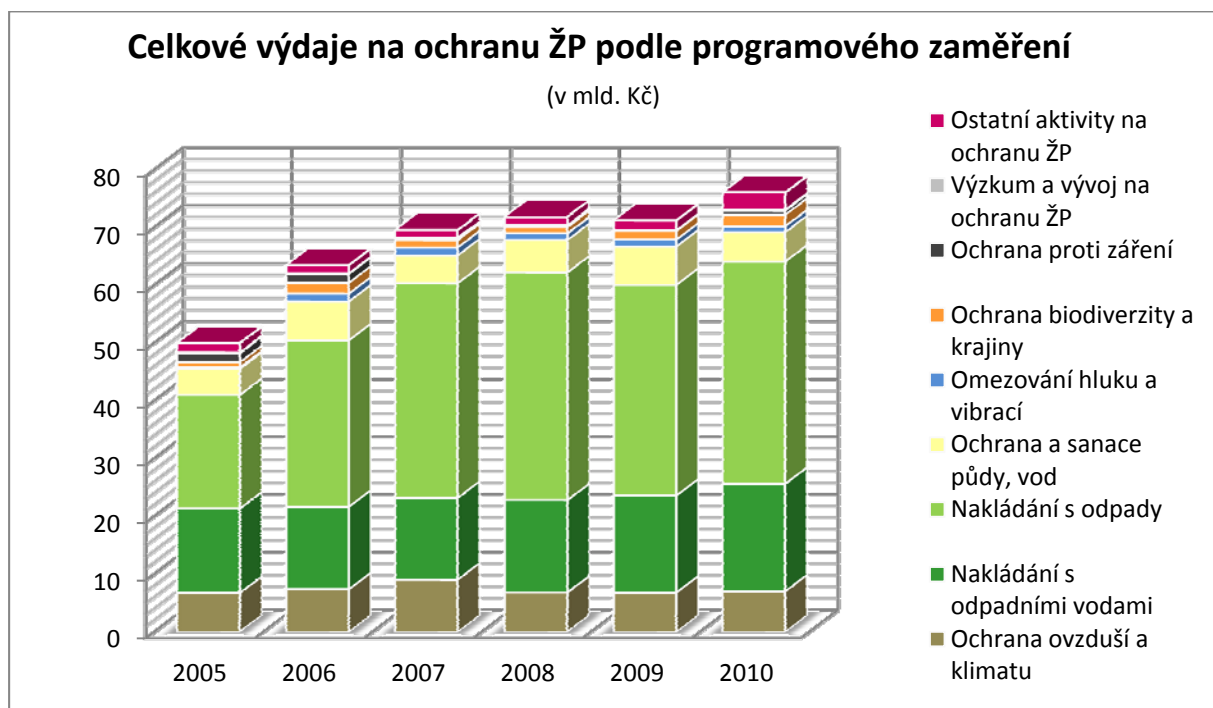
Tabulka 21: Celkové výdaje na ochranu životního prostředí v letech 2000, 2005-2010, ČR (v mld. Kč)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Výdaje na ochranu životního prostředí	21,4	50	63,45	71,94	71,79	71,22	76,09

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce peněžních prostředků plynulo, jako tomu bylo i v letech předešlých, do oblasti nakládání s odpady, která je hlavní prioritou ve výdajích na ochranu životního prostředí. Celková částka činila 38,47 mld. Kč. Dalšími oblastmi jsou nakládání s odpadními vodami s celkovou částkou 18,61 mld. Kč a oblast věnující se ochraně ovzduší a klimatu, která byla dominantní oblastí v 90. letech 20. století. Částka výdajů na ochranu ovzduší v roce 2010 činila celkem 7,02 mld. Kč. Zmíněné prioritní zaměření se na oblast s nakládáním odpadů znázorňuje Graf 3. V případě neinvestičních nákladů byl největší objem, ne podle programového zaměření, vynaložen na spotřebu materiálů a energií a na mzdové prostředky.

Graf 3: Celkové výdaje na ochranu životního prostředí podle programového zaměření, ČR (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

¹¹⁰ CENIA. Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2010. Praha: CENIA, 2012. Str. 162

Pozitivním trendem posledních let ze strany investic je jejich navyšování za účelem ochrany životního prostředí. Za navýšením investic stojí financování z podnikatelského sektoru na úkor poklesu investic vydaných veřejným sektorem. V roce 2010 investovaly podniky přibližně 11,9 mld. Kč a veřejný (centrální i regionální) sektor 10,8 mld. Kč.¹¹¹

8.2 Francie

Celkové výdaje spojené s činností na ochranu životního prostředí v roce 2010 ve Francii dosáhly 45,7 mld. euro, a to i přes pokles investic. Výdaje mají, i přes zpomalení růstu v roce 2009, stále rostoucí tendenci, viz Tabulka 22. Ovšem můžeme zaregistrovat nízkou rychlost progresu v porovnání s obdobím 2000-2008, kdy meziroční růst přesáhl 5,3 %. V roce 2010 tak meziroční nárůst celkových výdajů činil 3,1 %, což je výraznější nárůst než u HDP, který v roce 2010 vzrostl o 2,7 %. Ekonomické šoky v této oblasti ochrany životního prostředí jsou zmírněny především pomocí střednědobého plánování vynaložení výdajů. Víceleté programy a některé vládní granty tak nejsou závislé na aktuálních stavech ekonomiky. Podíl celkových výdajů na HDP představoval 2,36 %. Nárůst lze zaznamenat především u neinvestičních výdajů, který byl 1.544 mil. euro. Opakem tomu bylo u investičních výdajů, zaznamenaný pokles činil celkem 179 mil. euro oproti roku 2009, tedy meziroční pokles -1,5 %.

Tabulka 22: Výdaje na životní prostředí v letech 2000, 2005-2010, Francie (v mil. euro)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ochrana životního prostředí (1)	28 477	36 768	39 419	41 393	43 205	44 308	45 673
Výdaje na nakládání s přírodními zdroji (2)	13 195	16 494	16 511	17 171	17 957	16 880	18 717
Výdaje na životní prostředí (1)+(2)	41 673	53 261	55 930	58 564	61 162	61 189	64 390
Městské zelené plochy	2 131	2 904	2 991	3 196	3 290	3 188	3 386

Zdroj: Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE)

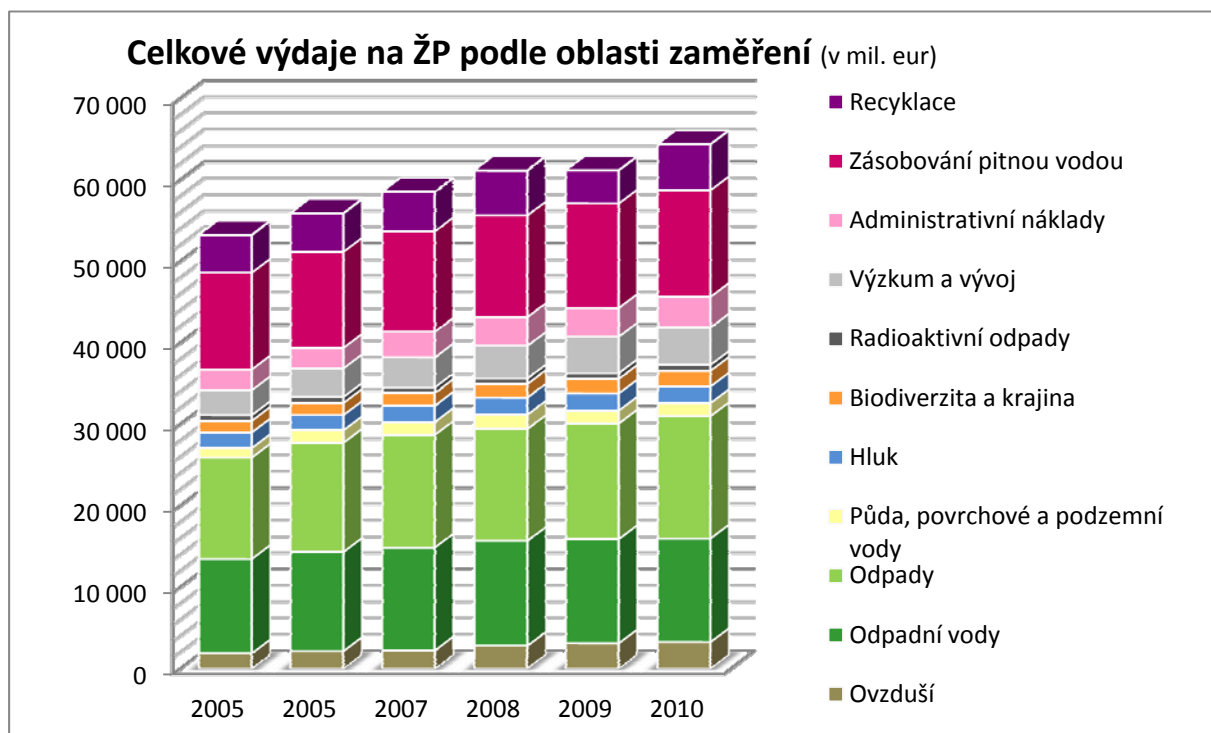
V současnosti je nejvíce investovaných peněžních prostředků, stejně jako v předchozích letech, použito na nakládání s odpadními vodami a odpady. Výdaje v těchto dvou oblastech tvoří hlavní část v rámci financování ochrany životního prostředí (60,7 %). Od roku 2000 je podíl v těchto oblastech redukován ve prospěch výdajů na výzkum a vývoj, ochranu ovzduší nebo obecnou správu.¹¹² Velkou část celkových výdajů tvoří i výdaje

¹¹¹ CENIA. *Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2010*. Praha: CENIA, 2012. Str. 163

¹¹² Commissariat général au développement durable. *L'économie de l'environnement en 2010*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. Str. 8

na oblast zajišťující zásobování pitnou vodou, ovšem tyto výdaje spadají mezi výdaje na hospodaření s přírodními zdroji nežli mezi výdaje na ochranu životního prostředí. Rovněž výdaje na recyklaci spadají do výdajů na nakládání s přírodními zdroji.

Graf 4: Celkové výdaje na životní prostředí podle oblasti zaměření, FR (v mil. eur)

Zdroj: Service de l'observation et des statistiques

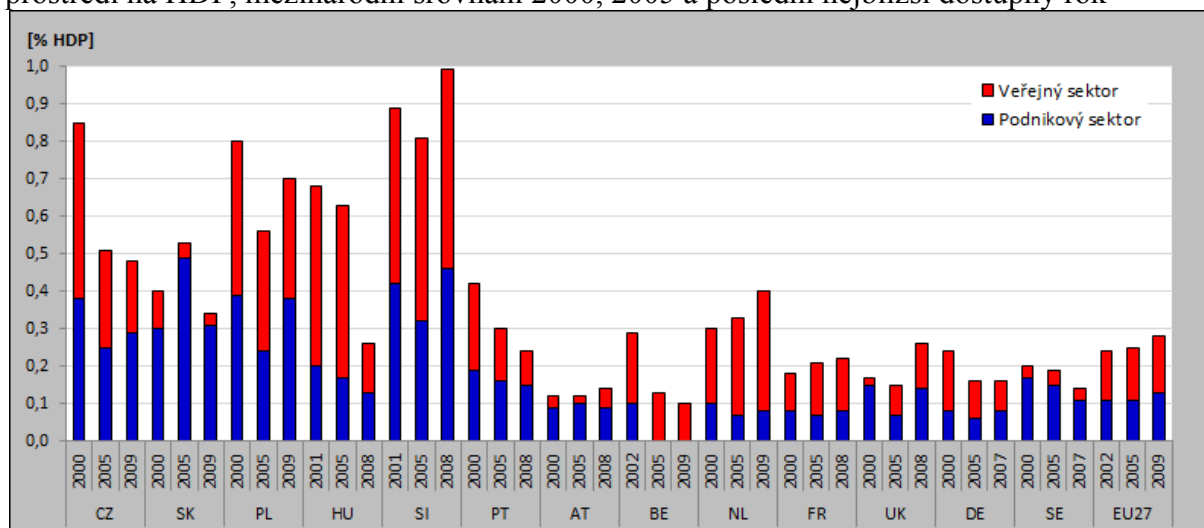
Na financování ochrany životního prostředí se podílí několik složek. Francouzská státní správa financovala v roce 2010 35,7 % výdajů, podnikatelský sektor 36,4 % a domácnosti 27,3 % výdajů. Zbylá část zaujímá financování ze strany světových subjektů, ale především ze strany evropských institucí. Státní výdaje na ochranu životního prostředí v roce 2010 představovaly cca 16,3 mld. eur. Tato částka je větší o 3,2 % ve srovnání s rokem 2009. Státní výdaje z velké části podporují náklady na ochranu biologické rozmanitosti a na financování výzkumu a vývoje, a to přímo nebo prostřednictvím státní podpory.

8.3 Srovnání výdajů na ochranu životního prostředí ČR a Francie

Výdaje na ochranu životního prostředí mají v ČR i ve Francii rostoucí trend, přičemž u ČR byl meziroční nárůst procentuálně větší než u Francie (v ČR 6,8 %, ve Francii 3,1 %). Zvyšování výdajů lze také zaznamenat skoro ve většině oblastí životního prostředí.

V ČR se v 90. letech nejvíce finančních prostředků vydalo na ochranu ovzduší, jednalo se především o financování nejvíce poškozených oblastí v pohraniční a průmyslových oblastech. Nyní se většina finančních prostředků vynakládá na investice do oblastí s nakládáním odpadu a odpadních vod. Tato změna priorit a přeorientování proběhla v roce 2000. Co se týče Francie, tak ta vynakládá finanční prostředky do stejných oblastí životního prostředí jako ČR. Tyto oblasti mají markantní vliv na kvalitu života lidí i kvalitu životního prostředí a je tedy nutné do nich více investovat.

Graf 5: Podíl investičních výdajů podnikového a veřejného sektoru na ochranu životního prostředí na HDP, mezinárodní srovnání 2000, 2005 a poslední nejblíže dostupný rok

Legenda: ■ Investiční výdaje podnikového sektoru [% HDP] ■ Investiční výdaje veřejného sektoru [% HDP]

Zdroj: CENIA

Z Grafu 5 vyplývá, že Česká republika, stejně jako další postkomunistické státy, investuje do ochrany životního prostředí podstatně více než státy západní Evropy, kam také spadá Francie. Větší procento investic do ochrany životního prostředí je důsledkem předchozí nadměrné zátěže na životní prostředí a snahou původní stav životního prostředí co nejvíce zlepšit.

U obou zemí si můžeme všimnout rozdílného podílu podnikového a veřejného sektoru na vynaložených investičních výdajích na ochranu životního prostředí. V ČR je větší zainteresovanost soukromých subjektů než ve Francii. V České republice je tak podle ekonomických zásad více aplikován princip „znečišťovatel platí“ než je tomu ve Francii. Hlavní zodpovědnost za ochranu životního prostředí je tak přenášena na soukromé subjekty.¹¹³ Ve Francii je naopak stále zvýšená zainteresovanost veřejného sektoru.

U obou států jsou neinvestiční náklady prezentovány tzv. běžnými výdaji. Ty tvoří větší část celkových výdajů na ochranu životního prostředí a mají u obou států stoupající tendenci. Co se týče investic, tak ty dnes mají u obou států mírně kolísavý charakter. Většina z těchto investic míří do koncových zařízení, kde je aplikován integrovaný přístup k ochraně životního prostředí. To znamená, že by se investiční náklady měly mírně meziročně snižovat z důvodu modernizování výrobních a provozních zařízení producentů znečišťování životního prostředí. Tento jev je patrný v posledních třech letech u francouzských investičních nákladů, naopak v České republice tento vývoj v posledních pěti letech nebyl nijak výrazně zaznamenán.

8.4 Shrnutí

Česká republika vynakládá více investičních výdajů na základě historického vývoje, který způsobil větší negativní zátěž na životní prostředí a ČR se tak snaží dosáhnout na úroveň vyspělejších států, kam patří i Francie. Dlouhodobým trendem ve vyspělých státech je snižování úlohy centrálního státního rozhodování a naopak zvyšování zainteresovanosti soukromých subjektů ve financování prostředků na ochranu životního prostředí. Toto se ČR daří v případě investičních výdajů.

Podíl celkových výdajů na HDP vykresluje úroveň péče na ochranu životního prostředí. Francie v roce 2010 dosahuje podílu 2,36 % na HDP, zatímco český podíl na HDP tvoří 2,02 %. Uvedená čísla ukazují větší vyspělost Francie.

---

¹¹³ CENIA. *Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2010*. Praha: CENIA, 2012. Str. 162

ZÁVĚR

K pochopení, proč ochrana životního prostředí patří mezi prioritní zájmy států, je nutné si uvědomit fakt, že právě ochrana životního prostředí je nedílnou součástí trvale udržitelného rozvoje a tudíž má vliv na stav státní ekonomiky. Ochrana životního prostředí není jen pózou být „green“ v dnešní společnosti, ale hlavně je zásadní pro prosperující ekonomiku státu.

V případě rostoucího znečištění všech složek životního prostředí jsou postupně k dispozici jen suroviny špatné kvality. Tato nekvalita vstupních surovin má za následek nekvalitní výrobky, které mají následně horší konkurenční potenciál na trhu. Pro zvýšení konkurenceschopnosti je výrobce nucen nejčastěji snížit cenu výrobku, nebo zavést do výroby nákladné technologie zlepšující finální kvalitu výrobku, čímž si sníží vlastní zisk. Dále má zhoršená kvalita životního prostředí (převážně ovzduší) za následek vyšší nemocnost a zkrácenou délku života obyvatel – zaměstnanců. To v reálu pro zaměstnavatele znamená: odliv pracovní síly, častější obměna zaměstnanců, náklady spojené s doškolováním a přeškolením nových zaměstnanců či zvýšené náklady na udržení kvalifikovaných pracovníků. Špatná kvalita životního prostředí také souvisí s vysokými výdaji státního rozpočtu do oblasti zdravotnictví.

Kvůli výše zmíněným příkladům je zapotřebí implementovat zásady udržitelného rozvoje jak do politiky na ochranu životního prostředí, tak i do ostatních státních politik. Míra úrovně péče na ochranu životního prostředí poukazuje na úroveň vyspělosti státu.

Tato diplomová práce měla podat srovnání státních nástrojů na ochranu životního prostředí v České republice a ve Francii. Chtěla jsem zjistit, zda se Česká republika, jakožto postkomunistická země ve střední Evropě, může porovnávat s jednou z největších ekonomik světa, kterou je právě Francie.

V první části diplomové práce jsem uvedla základní geografická data a stav životního prostředí obou států pro seznámení čtenáře s problematikou životního prostředí a jeho znečištěním. Srovnávám zde stav jednotlivým složek životního prostředí v ČR a ve Francii, přičemž jsem došla k závěru, že stav životního prostředí v obou státech je determinován podobnými aspekty znečištění. Ve třetí kapitole jsem se podrobněji zabývala vývojem akceptace a implementace udržitelného rozvoje na mezinárodní úrovni. Uvedla jsem zde

hlavní subjekty mezinárodní environmentální politiky, summity a přijaté dokumenty, které měly zásadní vliv na zlepšení a ochranu životního prostředí ve státním i celosvětovém měřítku. Česká republika a Francie jsou členskými státy EU, proto jsem se v této kapitole věnovala především vývoji environmentální politiky EU. Na třetí kapitolu navazuje kapitola s názvem „Strategie udržitelného rozvoje“, kde byly uvedeny globální cíle, základní tématické celky obnovené Strategie EU pro udržitelný rozvoj a dále prioritní oblasti strategií jednotlivých států, České republiky a Francie. Zde jsem došla k zjištění, že francouzská strategie implementuje prvky strategie EU mnohem více než je tomu na české straně.

V druhé části práce se věnuji environmentálním politikám a jejím nástrojům v obou zemích. V kapitole věnující se environmentální politice jsou uvedeny základní priority a státní subjekty, které politiku realizují. Z uvedených fakt vyplynulo zjištění, že Česká republika při správě svého území působí více centralizovaněji než je tomu ve Francii. Následující kapitola se věnuje základní charakteristice nástrojů, které jsou v environmentálních politikách jednotlivých států nejčastěji používány. Ukázala jsem zde jejich rozčlenění, a jak jednotlivé nástroje eliminují poškozování životního prostředí. Z těchto nástrojů jsem si k podrobnější analýze a komparaci vybrala nepřímé nástroje, tedy poplatky a daně na ochranu životního prostředí. Zde poukazuji na odlišné chápání pojmů poplatky/daně na ochranu životního prostředí, dále na rozdílné příjemce vybraných poplatků/daní a procentuální výnos z poplatků na HDP. Poslední část své práce jsem věnovala financování ochrany životního prostředí. Srovnala jsem zde vývoj celkových výdajů na ochranu životního prostředí a došla ke zjištění, do jakých programových zaměření ochrany životního prostředí se v posledních letech nejvíce investovalo.

Hlavním přínosem práce je komplexní pohled na problematiku ochrany životního prostředí prezentovanou na příkladu dvou států. Na tomto srovnání bylo vidět, že i přesto, že oba státy mohou či jednají na základě závazků a pravidel, kterým se upsaly jako členové nadnárodních organizací, je nezbytné aplikovat taková opatření a nástroje, které reagují na národní a lokální potřeby.

SUMMARY

To understand why environmental protection is one of the vital priorities of many countries, it is important to realise that it is precisely such protection that has formed a part of sustainable development and that it has a direct impact on the economy of state. Environmental protection is not only a certain “pose” in order to be perceived as “green” in contemporary society; it is, most importantly, a vital point in ensuring a prosperous economy of state.

Raw materials play a part in the case of rising pollution of all aspects of the environment. This lack of quality of input material has impacted on a production of products with low quality, which worsen competition on the market. In order to increase the competition, producers need to decrease their prices or introduce new technology to ensure the final quality of their produce, thus decreasing their profit. Moreover, worsened quality of environment (particularly climate) impacts on sickness rate and decreased life expectancy of staff. This, in fact, brings about outflow of manpower, frequent change of staff, cost of training and re-training of new staff, or increased cost of retaining the qualified staff. Bad quality of environment is also connected to high expenditures of state budget, particularly health sector.

Therefore, it is important to implement new rules of sustainable development both into politics and other state spheres. That is, the more we take care of the environment, the greater the reputation of the state is being developed.

This thesis aims to compare state resources aimed at development of environmental protection in the Czech Republic and France. My main focus has been to research whether the Czech Republic as a post-communist country in Central Europe can in fact compare to one of the greatest and most developed country in the world, France.

The first part of the thesis outlines basic geographical data and the conditions of environment in both countries in order to introduce the problem of pollution to the reader. I am here comparing individual spheres of environmental protection both in the Czech Republic and France in order to conclude that similar pollution aspects have determined these conditions. The third chapter examines closely the development of acceptance and implementation of sustainable development on an international level. I have outlined the main

subjects of the international environmental political scene, as well as analysed the summits and documents that have significantly contributed to the improvement of environmental protection. Both the Czech Republic and France are part of the EU and, as a result, the next chapter will be looking at the development of environmental politics in the EU. Chapter entitled “Strategies of sustainable development” is the core of the next chapter, which deals with global aims, founding themes of the EU Strategy and the strategy of both countries studied. One of the outcomes of the chapter is that the French strategy implements elements of EU in a much more profound way than the Czech Republic.

The second part of the thesis explores environmental politics and the tools of both countries. The chapter that looks at environmental politics also outlines the basic principles and priorities of the political subjects. I will have concluded that the Czech Republic is more centralised than France. The following chapter deals with the characteristics of individual tools that have been used in the environmental politics of individual countries. I will have shown here that these tools eliminate the damage to the environment and I will have analysed in detail indirect tools, i.e. fees and taxes. The last part of the thesis examines financing of the environmental protection and offers a comparison of the overall expenses so that the main sphere that has received greatest financial help is indeed environmental protection.

The main contribution of the thesis is its complex view on the environmental protection problematic as illustrated on the two countries. Despite the fact that both countries have been solving the issue according to the established rules, it is vital to conduct such arrangements that reflect the national as well as local needs.

POUŽITÁ LITERATURA

CENIA. *Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2009*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2009. 138 s. ISBN 978-80-85087-92-5.

CENIA. *Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2010*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. 148 s. ISBN 978-80-85087-96-3.

EEA, 2010. *Evropské životní prostředí – stav a výhled 2010: shrnutí*. Kodaň: Evropská agentura pro životní prostředí, 2010. 222 s. ISBN 978-92-9213-109-8.

GREMLICA, Tomáš, DODOKOVÁ, Alena. *Přehled environmentálního práva ES, právní úpravy a technických norem v oblasti ochrany životního prostředí*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2006. 464 s. ISBN 80-7112-381-5.

HADRABOVÁ, Alena a kolektiv: *Ekonomika a řízení péče o životní prostředí*. Praha: VŠE, 1991. 126 s. ISBN: 80-7007-985-4.

JECH, Karel, DLOUHÝ, Jiří.: *Průvodce ochránce životního prostředí Evropskou unií*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. 79 s. ISBN 80-86345-08-4.

JÍLKOVÁ, J. et al. *Poplatky k ochraně životního prostředí a jejich efektivnost*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 136 s. ISBN 80-7379-002-5.

KRUŽÍKOVÁ, Eva: *Ekologická politika a právo životního prostředí v Evropské unii*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře, 1997. 186 s. ISBN 80-902168-2-X.

MEZŘICKÝ, Václav: *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. 207 s. ISBN 80-7367-003-8.

MOLDAN, Bedřich a kolektiv. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1997. 307 s. ISBN 80-7184-434-9.

RADA VLÁDY PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ. *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. 96 s. ISBN 978-80-7212-536-4.

Státní politika životního prostředí 2004-2010. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2004. 56 s. ISBN 80-7212-283-5.

Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Praha: Úřad vlády ČR, 2005. ISBN 80-86734-42-0.

VEJCHODSKÁ, Eliška. *Ekonomie a politika městského životního prostředí*. Vysoká škola ekonomická v Praze. Praha: Oeconomica, 2007. 175 s. ISBN 978-80-245-1241-9.

Životního prostředí České republiky: Vývoj a stav do konce roku 1989. Zpracovalo Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci se s.p. Terplan. Praha: Academia, 1990. 284 s. ISBN 80-200-0292-8.

Životní prostředí v Evropské unii na přelomu století: souhrn. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 1999. ISBN 80-7212-100-6.

Elektronické zdroje

ADEME. *Consigne pour les emballages boissons*. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <www.ademe.fr/dechets>

BAČÍK, Ondřej. *Zákon o obalech a vratné zálohované obaly*. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <<http://www.veronica.cz/?id=23&i=105>>

BROCHOT, Aline. *Territorialiser la politique de l'environnement en France*. [online]. 1995. [cit. 2012-09-14]. Dostupné z: <<http://strates.revues.org/951>>

BŘEZOVÁ, Kateřina. *Problémy životního prostředí mohou v globálním měřítku zvýšit bezpečnostní rizika*. [online]. 26.7.2011. [cit. 2012-02-11]. Dostupné z: <<http://www.vasevec.cz/blogy/problemy-zivotniho-prostredi-mohou-v-globalnim-meritku-zvysit-bezpecnostni-rizika>>

CCI PARIS ILE-DE-FRANCE. *Taxe Générale sur les Activités Polluantes (TGAP) appliquée à l'élimination et au transfert de déchets*. [online]. 2012-10-18 [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <<http://www.entreprises.cci-paris-idf.fr/web/environnement/aides-taxes/dechets/tgap-elimination-et-transfert-de-dechets>>

CCI PARIS ILE-DE-FRANCE. *Taxe sur les entreprises soumises aux quotas d'émissions de GES*. [online]. 28.3.2012 [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <http://www.entreprises.cci-paris-idf.fr/web/environnement/aides-taxes/air-energie/taxe-entreprises-quotas-gaz-effet-serre?p_p_id=webcontentdisplay_WAR_cmsportlet_INSTANCE_c6ZB&total=4&id=738398&Pos=4&categoryName=Taxes%20pour%20la%20pr%C3%A9vention%20de%20la%20pollution%20atmosph%C3%A9rique%20et%20la%20r%C3%A9duction%20de%20consommation%20des%20%C3%A9nergies%20fossiles&idArticle4=967421&idArticle3=108620&idArticle2=108641&idArticle1=108809#parcours-nav-anchor>

CENIA. *Environmentální poplatky a daně v ČR a ostatních zemí EU*. [online]. [cit. 2013-04-15] Dostupné z: <<http://www1.cenia.cz/www/environmentalni-ekonomika/publikace>>

CENIA. *Přehled poplatků a daní v ČR souvisejících s ochranou životního prostředí* [online]. Praha: CENIA, 2012. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFV3DEIF/\\$FILE/poplatky_dane_CR_web_akt_2011.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFV3DEIF/$FILE/poplatky_dane_CR_web_akt_2011.pdf)>

CENIA. *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2010*. Praha: Ministerstvo životního prostředí a Český statistický úřad, 2011. [cit. 2013-01-04] Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFVH9QDN/\\$FILE/final_pdf_10.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFVH9QDN/$FILE/final_pdf_10.pdf)>

CENIA. *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2011*. Praha: Ministerstvo životního prostředí a Český statistický úřad, 2012. [cit. 2013-01-04] Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFVH9QDN/\\$FILE/Statistick%C3%A1%20ro%C4%8Denka%20%C5%BEivotn%C3%ADho%20prost%C5%99ed%C3%AD%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republiky%202011.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFVH9QDN/$FILE/Statistick%C3%A1%20ro%C4%8Denka%20%C5%BEivotn%C3%ADho%20prost%C5%99ed%C3%AD%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republiky%202011.pdf)>

CENIA. *Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2010*. Praha: CENIA 2012. 178 s. [cit. 2013-01-04] Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFVH9QDN/\\$FILE/Zpr%C3%A1va_o_%C5%BDP_%C4%8CR_2010_120111.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFVH9QDN/$FILE/Zpr%C3%A1va_o_%C5%BDP_%C4%8CR_2010_120111.pdf)>

CENIA. *Životní prostředí v České republice 1989-2004*. Praha: CENIA, 2005. [cit. 2013-01-04] Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFP6KHRR/\\$FILE/15let_5kor.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFP6KHRR/$FILE/15let_5kor.pdf)>

COMMISSARIAT GÉNÉRAL AU DÉVELOPPEMENT DURABLE. *L'économie de l'environnement en 2010*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. 104 s. ISBN 978-2-11-099425-7. [cit. 2013-01-04] Dostupné z: <<http://www.statistiques.developpement-durable.gouv.fr>>

COMMISSARIAT GÉNÉRAL AU DÉVELOPPEMENT DURABLE. *L'environnement en France –Édition 2010*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2010. 138 S. ISBN 978-2-911089-99-2. [cit. 2013-01-04] Dostupné z: <http://www.statistiques.developpement-durable.gouv.fr/fileadmin/documents/Produits_editoriaux/Publications/References/2010/R%C3%A9f.%20L%27environnement%20en%20France.pdf>

COMITÉ INTERMINISTÉRIEL POUR LE DÉVELOPPEMENT DURABLE. *Stratégie nationale de développement durable 2010–2013 : Vers une économie verte et équitable*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. [cit. 2013-01-05] Dostupné z: <<http://www.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/SNDD-3.pdf>>

COMMISSARIAT GÉNÉRAL AU DÉVELOPPEMENT DURABLE. *10 indicateurs clés de l'environnement - Édition 2011*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2011. [cit. 2013-01-05] Dostupné z: <<http://www.statistiques.developpement-durable.gouv.fr/publications/p/1812/1097/10-indicateurs-cles-lenvironnement-edition-2011.html>>

COMMISSARIAT GÉNÉRAL AU DÉVELOPPEMENT DURABLE. *10 indicateurs clés de l'environnement - Édition 2012*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. [cit. 2013-01-05] Dostupné z: <<http://www.statistiques.developpement-durable.gouv.fr/publications/p/1942/1539/10-indicateurs-cles-lenvironnement-edition-2012.html>>

COMMISSARIAT GÉNÉRAL AU DÉVELOPPEMENT DURABLE. *Inventaire des taxes environnementales en France*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.statistiques.developpement-durable.gouv.fr/fileadmin/documents/Produits_editoriaux/Publications/Documents_de_travail/2012/Doc9TaxesEnvv2.pdf>

COMMISSARIAT GÉNÉRAL AU DÉVELOPPEMENT DURABLE. *Les taxes environnementales 2010*. Paříž: Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2012. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.statistiques.developpement-durable.gouv.fr/fileadmin/documents/Produits_editoriaux/Publications/Chiffres_et_statistiques/2012/chiffres-stats361-taxes-environnementales-2010-novembre2012.pdf>

CONNAISSANCE DES ÉNERGIES. *ADEME*. [online]. 4.8.2011. [cit. 2013-03-21] Dostupné z: <<http://www.connaissancedesenergies.org/fiche-pedagogique/ademe>>

ČIŽP. *Kdo jsme*. [online]. 15.1.2004. [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <<http://www.cizp.cz/O-nas/Kdo-jsme>>

DIRECT MATIN. *Les Français ne font pas d'illusion sur la politique environnementale*. [online]. 12.09.2012. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <<http://www.directmatin.fr/environnement/2012-09-12/les-francais-ne-font-pas-dillusion-sur-la-politique-environnementale-114189>>

DIRECTION GENERALE DE L'AMÉNAGEMENT DU LOGEMENT ET DE LA NATURE. *Stratégie nationale pour la biodiversité 2011 – 2020 : Engagements de l'État 2011 – 2013*. Paříž, Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie, 2011. [cit. 2013-01-06] Dostupné z: <http://www.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/SNB20112020engagement_etat-4.pdf>

DOUANE. *Les tarifs de la TGAP en 2012*. [online]. [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: <<http://www.douane.gouv.fr/data/file/6751.pdf>>

EEA, evropská agentura pro životní prostředí. *Nástroje politiky ochrany životního prostředí*. [online]. 13.4.2011. [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: <<http://www.eea.europa.eu/cs/themes/policy/about-policy-instruments>>

Evropská agentura pro životní prostředí. [online] Dostupné na: <<http://www.eea.europa.eu>>

FRANCE DIPLOMATIE. *Généralités*. [online]. [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: <<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/la-france/territoire/generalites/>>

FRANCE DIPLOMATIE. *La protection de l'environnement*. [online]. [cit. 2012-10-09]. Dostupné z: <<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/la-france/territoire/generalites/article/la-protection-de-l-environnement>>

Francouzská legislativa. [online] Dostupné na: <<http://www.legifrance.gouv.fr>>

HÁJEK, M. *Charakteristika poplatků v ochraně životního prostředí*. [online]. 18.10.2002. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <<http://www-1.sysnet.cz/projects/env.web/zamest.nsf/defc72941c223d62c12564b30064fdcc/df3153b01502c4a8c1256ac30030e837?OpenDocument>>

JOUVE, Arnaud. *La nouvelle politique environnementale de la France*. [online] 17.9.2012. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <<http://www.rfi.fr/science/20120917-nouvelle-politique-environnementale-france-ayrault-hollande>>

KAČMÁROVÁ, P., KAPROVÁ, K. *Databáze OECD/EEA ekonomických nástrojů ochrany životního prostředí: Poplatky a daně*. [online] [cit. 2013-03-20] Dostupné z: <<http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/Databaze%20OECD.pdf>>

Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie *Les aides financières issues du Grenelle de l'Environnement*. S. 30. [online]. 2009. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.vosges.equipement.gouv.fr/IMG/pdf/Support_reunions_departementales_cle79b963.pdf>

Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie. *La première loi du Grenelle*. 2009. S. 9. ISSN 1639-8858 [cit. 2013-01-12] Dostupné z: <http://www.developpement-durable.gouv.fr/spip.php?page=article&id_article=7249&num_rows=1330&url_ret=%2Fspip.php%3Fpage%3DsearchSalleLecture%26query%3Dla%2Bpremiere%2Bloi%2Bdu%2Bgrenele%26motclesaisi%3Dla%2Bpremiere%2Bloi%2Bdu%2Bgrenelle%26x%3D0%26y%3D0>

Ministère de l'écologie, du développement durable et de l'énergie. *Quelles sont les priorités*. [online]. [cit. 2012-10-08] Dostupné z: <<http://www.developpement-durable.gouv.fr/Quelles-sont-les-priorites-d,11472.html>>

Ministère de l'économie et des finances. *La taxe générale sur les activités polluantes (TGAP) au service de l'environnement*. [online]. [cit. 2013-02-15] Dostupné z: <http://www.minefi.gouv.fr/notes_bleues/nbb/nbb296/tgap.pdf>

MŽP ČR. *Daně*. [online] [cit. 2013-02-25] Dostupné na: <<http://www.mzp.cz/cz/dane>>

MŽP ČR. *Environmentální účetnictví*. [online]. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <http://mzp.cz/cz/environmentalni_ucetnictvi>

MŽP ČR. *Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta*. [online]. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <www.mzp.cz/cz/evvo>

MŽP ČR. *Výzkum, vývoj, inovace*. [online]. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/vyzkum_veda_inovace>

Národní parky Francie. [online]. [cit. 2013-02-04] Dostupné z: <<http://www.parcsnationaux.fr/>>

NEUŽIL, Martin. *Legislativa a životní prostředí*. MŽP ČR. [online]. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <[http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/AA54B8AF1F813BD7C1256FC00040D54E/\\$file/e-0401.htm](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/AA54B8AF1F813BD7C1256FC00040D54E/$file/e-0401.htm)>

OECD. *Environmentally Related Taxes in OECD Countries. Issues and Strategies*. Český překlad: ŠČASNÝ, Milan, KUBEROVÁ, Lucie. *Environmentální daně: Otázky a strategie*. Neautorizovaný překlad materiálů OECD. [online]. [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <<http://www.czp.cuni.cz/ekoreforma/EDR/OECD%20Policy%20Brief%20-%20PREKLAD.doc>>

PODPĚROVÁ, Milada. *Právo na informace o životním prostředí před rokem 1989 a dnes*. Vyšší odborná škola informačních služeb, Praha. Diplomová práce. [cit. 2013-03-04] Dostupné z: <<http://obcan.ecn.cz/text.shtml?x=135429>>

Právo životního prostředí. [online]. Dostupné z: <<http://www.uplnezneni.cz/zakony/pravo-zivotniho-prostredi/>>

PRAGUE AIRPORT. *Hluk*. [online]. [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <<http://www.prg.aero/cs/o-letisti-praha/zivotni-prostredi/hlukova-problematika/>>

RADA EVROPSKÉ UNIE. *Obnovená strategie EU pro udržitelný rozvoj*. Brusel, 2006. [cit. 2013-01-18] Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHD4PB3/\\$FILE/st_ur_eu_cs06.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHD4PB3/$FILE/st_ur_eu_cs06.pdf)>

ROUSSEL, Florence. *Politique environnementale de la France : l'OCDE fait ses recommandations*. [online]. 12.4.2011 [cit. 2013-02-25] Dostupné z: <<http://www.actu-environnement.com/ae/news/politique-environnementale-france-ocde-recommandation-12358.php4>>

Státní politika životního prostředí 2012-2020 České republiky. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2012. S. 88. [cit. 2013-01-15] Dostupné z: <[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130108_Statni_politika_zivotniho_prostrédi/\\$FILE/SP%C5%BDP_2012-20.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130108_Statni_politika_zivotniho_prostrédi/$FILE/SP%C5%BDP_2012-20.pdf)>

SFŽP ČR. *Zpráva o hospodaření SFŽP ČR za rok 2010*. Praha: SFŽP ČR, 2011. S. 103. [cit. 2013-04-10] Dostupné z: <http://www.sfzp.cz/soubor-ke-stazeni/41/12469-Zprava_o_hospodareni_2010_web_3.pdf>

ŠIMÍČKOVÁ, Marcella. *Environmentální politika*. Textové opory pro kombinované studium UOP. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. [cit. 2012-11-05] Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/environmentalni_politika.pdf>

ŠIMÍČKOVÁ, Marcella. *Environmentální ekonomie a environmentální politika*. [online]. [cit. 2013-03-10] Dostupné z: <<http://www.hgf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/hgf/instituty-a-pracoviste/cs/okruhy/546/studijni-materialy/EV-modul8.pdf>>

UNEP, Program OSN pro ochranu životního prostředí. [online]. [cit. 2012-10-09] Dostupné z: <<http://www.unep.cz/unep.php>>

EUROPA.EU. *Politika životního prostředí EU*. [online]. [cit. 2013-01-16] Dostupné z: <http://europa.eu/pol/env/index_cs.htm>

VELVYSLANECTVÍ FRANCIE V PRAZE. *Francie v mezinárodním hodnocení*. [online]. [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <<http://www.france.cz/V-mezinarodnim-hodnoceni-dosahuje-Francie>>

WENDLING, Christophe. *Les instruments économiques au service des politiques environnementales*. *Economie & prévision* 1/2008 (n° 182), S. 147-154. [online]. [cit. 2013-03-15] Dostupné z: <<http://www.cairn.info/revue-economie-et-prevision-2008-1-p-147.htm>>

Životní prostředí Grenelle. [online]. [cit. 2013-01-15] Dostupné z: <<http://www.legrenelle-environnement.fr>>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ADEME	Agentura pro životní prostředí a řízení energetiky
ANDRA	Národní agentura pro nakládání s radioaktivními odpady
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČNR	Česká národní rada
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
DREAL	Regionální ředitelství životního prostředí, rozvoje a bydlení
DDT	Departementní územní ředitelství
DDTM	Departementní mořská ředitelství
EEA	Evropská agentura pro životní prostředí
EMAS	Systém environmentálního řízení a auditu
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
GMO	geneticky modifikované organismy
G77	volná koalice rozvojových zemí při OSN
HDP	hrubý domácí produkt
INERIS	Národní ústav pro průmyslové prostředí a rizika
ING	Národní institut pro informace o geografii a lesnictví
IP	Implementační plán
MMF	Mezinárodní měnový fond
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
SFŽP	Státní fond životního prostředí
UNEP	Program OSN na ochranu životního prostředí
WB	Světová banka
WTO	Světová obchodní organizace
ŽP	Životní prostředí
1EAP	První environmentální akční program Evropských společenství

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Podíl celkových environmentálních daňových příjmů na HDP ve státech EU v roce 2010	80
--	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Cíle stanovené Státní politikou životního prostředí ČR pro roky 2012 – 2020.....	38
Tabulka 2: Zpoplatněné látky a jejich sazby při využívání stacionárních zdrojů, ČR.....	66
Tabulka 3: Celkový úhrn poplatků za znečišťování ovzduší z malých zdrojů, vybrané obcemi 2006-2010 (v tis. Kč).....	66
Tabulka 4: Poplatky za znečišťování ovzduší, vyměřené v r. 2011 podle množství zpoplatněných látek emitovaných v r. 2010.....	66
Tabulka 5: Výnos poplatků za vypouštění odpadních vod v letech 2007 až 2010 (v tis. Kč) .	67
Tabulka 6: Sazby základního a rizikového poplatku za odkládání odpadu v ČR.....	67
Tabulka 7: Poplatky za uložení odpadu podle kategorie odpadu v roce 2010.....	68
Tabulka 8: Vybrané příjmy z poplatků za uložení odpadu a provoz sběru, recyklace aj. 2006-2010.....	68
Tabulka 9: Výše vybraných poplatků za aktivity škodící životnímu prostředí v letech 2007-2010 (v mil. eur).....	70
Tabulka 10: Zpoplatněné látky znečišťující ovzduší, Francie.....	70
Tabulka 11: Výše vybraných poplatků spojených se znečištěním vod 2007-2010 (v mil. eur)	71
Tabulka 12: Sazby poplatků za odkládání nerizikového a rizikového odpadu ve Francii.....	72
Tabulka 13: Sazby poplatků za spalování odpadu.....	72
Tabulka 14: Předmět zpoplatnění za odběr vody a stanovené sazby.....	73
Tabulka 15: Poplatky za odebrané množství z podzemní a povrchové vody, 2006-2010 (v tis. Kč).....	73
Tabulka 16: Výše odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu v r. 2010.....	74
Tabulka 17: Výnos poplatků za odnětí pozemků určených k plnění funkcí lesů v r. 2010.....	74
Tabulka 18: Základní tarify za použití vody stanovené zákonem.....	75
Tabulka 19: Příjmy za užití vody z podzemních vod, 2007-2010 (v mil. eur).....	76
Tabulka 20: Výnos poplatků za jiné využívání vody, 2008-2010 (v mil. eur).....	76
Tabulka 21: Celkové výdaje na ochranu životního prostředí v letech 2000, 2005-2010, ČR (v mld. Kč).....	83
Tabulka 22: Výdaje na životní prostředí v letech 2000, 2005-2010, Francie (v mil. euro).....	84

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Podíl celkových environmentálních daňových příjmů na HDP v ČR a ve Francii v letech 1999-2010	79
Graf 2: Environmentální daňové příjmy podle kategorií v zemích EU v roce 2010 (% na HDP)	80
Graf 3: Celkové výdaje na ochranu životního prostředí podle programového zaměření, ČR (v mld. Kč).....	83
Graf 4: Celkové výdaje na životní prostředí podle oblasti zaměření, FR (v mil. eur)	85
Graf 5: Podíl investičních výdajů podnikového a veřejného sektoru na ochranu životního prostředí na HDP, mezinárodní srovnání 2000, 2005 a poslední nejbližší dostupný rok	86

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Grenelle životní prostředí	103
Příloha 2: Francouzská Národní strategie udržitelného rozvoje 2010–2013 a její základní priority a strategické vize.....	105
Příloha 3: Tématické oblasti státní politiky životního prostředí ČR.....	106
Příloha 4: Základní principy politiky životního prostředí.....	107
Příloha 5: Ekologické daně podle zemí a podle druhu daně v roce 2010	108
Příloha 6: Investice na ochranu životního prostředí podle programového zaměření, dle zdrojů financování v podnikovém a veřejném sektoru v roce 2010.....	109

PŘÍLOHY

Příloha 1: Grenelle životní prostředí

Životní prostředí Grenelle vzniklo na základě si uvědomění, že i Francie se potýká s klimatickou a ekologickou krizí, a proto tehdejší prezident Nicolas Sarkozy zinicilizoval 21. května 2007 vznik Grenelle. Tehdy se poprvé sešli v rámci Grenelle stát se zástupci veřejnosti, aby projednali plány a cíle vztahující se k ekologii, udržitelnému rozvoji a jeho hospodaření. První fáze spočívala v dialogu a přípravách postupů a návrhů na řešení problematiky pomocí vytvoření skupin ze zástupců státu, místních samospráv, nevládních organizací, zaměstnavatelů a zaměstnanců. Své návrhy předložily na konci září roku 2007. Následovalo veřejné fórum, kdy se lidé mohli k jednotlivým návrhům vyjádřit. Na základě „veřejného kulatého stolu“ tehdejší prezident oznámil závěry Grenelle, jenž se týkají až 268 závazků ve prospěch životního prostředí. 34 výborů zahájilo proces, ve kterém měly navrhnout konkrétní opatření k plnění závazků. V letech 2008-2010 se parlament usnesl na právních předpisech, čímž se závazky Grenelle legislativně potvrdily. Nyní lze závazky týkající se Grenelle nalézt v pěti nejdůležitějších právních předpisech, s výjimkou finančních zákonů: Grenelle I, zákon o odpovědnosti za životní prostředí, zákon o GMO, zákon organizace a regulace železniční dopravy a zákon Grenelle II. Tyto zákony se navzájem doplňují a obohacují, čímž vytváří jedinečný legislativní balíček.

Zákon Grenelle I¹¹⁴ udává základní závazky, na které následně navazuje a dále specifikuje jejich vymezení a cíle zákon Grenelle II. Mezi základní principy Grenelle patří samozřejmě ochrana životního prostředí a zajištění udržitelné konkurenceschopnosti, dodržení těchto priorit chce pomoci 13 základních oblastí:

- tzv. „bydlení nízké spotřeby“, kdy nově vybudované domy musí být ekologicky nenáročné;
- dalším je projekt „urbanismus“, jenž chce zamezit ničení zemědělské půdy nepromyšlenou výstavbou obydlí, s tím související zachování zeleně ve městech, vznik ekočtvrtí a smysluplnou dopravní dostupnost z okrajových částí měst do centra;
- projekt „doprava“ má především za úkol snížit emise skleníkových plynů o 20 % do roku 2020 a snížit závislost na uhlovodíkovém sektoru, rozvoj mořských a železničních cest směrem na jih, stanovení ekologických daní na nákladní vozidla, změnit poměr přepravy s komoditami u jednotlivých typů transportu, rehabilitovat dopravní říční síť, zlepšit existující infrastrukturu ve městech, zmírnit škodlivý vliv letecké dopravy, hledat alternativní způsoby a inovaci u dopravy;
- v rámci „energie“ byl vytvořen národní plán na adaptaci klimatických změn pro všechna odvětví aktivity, ve kterém byl cíl aktivně podporovat ochranu Arktidy, přizpůsobit normy spotřeby u produktů a jejich energetické označení, snižovat emise

---

¹¹⁴ La premiere loi du Grenelle. Dostupné z: <http://www.developpement-durable.gouv.fr/spip.php?page=article&id_article=7249&num_rows=1330&url_ret=%2Fspip.php%3Fpage%3DsearchSalleLecture%26query%3Dla%2Bpremiere%2Bloi%2Bdu%2Bgrenelle%26motclesaisi%3Dla%2Bpremiere%2Bloi%2Bdu%2Bgrenelle%26x%3D0%26y%3D0>

skleníkových plynů, posílit certifikáty energetických úspor, diverzifikovat energetický mix aj.;

- v projektu „biodiverzita“ je hlavním úkolem udržet a dále biodiverzitu rozvíjet, posílit národní strategii v tomto odvětví, plán zachování a obnovy ohrožených druhů flory a fauny, aj.;
- cílem projektu „voda“ je dosáhnout či alespoň udržet dobrý ekologický stav a dobrý potenciál všech vod, mořských i vnitrozemských, do roku 2015, dobrý ekologický stav vod zdvojnásobit a zakázat používání fosforečnanů, stanovit cíle pro snížení nebezpečných látek ve vodě či urychlit modernizaci čističek odpadních vod;
- dalším projektem je zaměřen na ekologické zemědělství, které by do roku 2020 mělo zastupovat 20%, mezi další se jedná o podporu o zachování a obnovu travních porostů a luk, zákaz leteckých postřiků s pesticidy;
- podporovat výzkum ve všech složkách týkající se ochrany životního prostředí a zajistit dostatečnou platformu pro vývoj, inovace a výzkumné projekty;
- environmentální politika je zároveň zdravotní politika, kde je třeba se zaměřit se na souvislosti mezi přírodou, zdravím a riziky a zajistit tak potřebná opatření pro udržení určité kvality zdravotní stránky obyvatel;
- v oblasti odpadů posílit politiku snížení množství odpadů pomocí opatření pro snížení množství odpadů na jednoho občana, zvýšit podíl recyklování, omezit spalování a skladování odpadů;
- stát jako orgán veřejné moci musí brát v potaz dopad svých rozhodnutí, hospodaření a chování na životní prostředí;
- vytvořit efektivní formy řízení ochrany životního prostředí, rozšířit vzdělávání a informovanost veřejnosti;
- věnovat pozornost francouzským zámořským oblastem a řešit environmentální problémy charakteristické v daném území.

Příloha 2: Francouzská Národní strategie udržitelného rozvoje 2010–2013 a její základní priority a strategické vize

1. Udržitelná spotřeba a výroba
  - Orientovat způsob výroby a spotřeby směrem k udržitelnému hospodářství
  - Podpořit souměrnost poptávky a nabídky a zvyšovat povědomí o dopadu našeho chování na rozvoj společnosti
  - Umožnit „udržitelnost“ co nejvíce služeb a produktů
  - Rozvíjet více udržitelnou produkci potravin
2. 1. Uvědomělá společnost
  - Přizpůsobit a posílit vzdělávací systém v klíčových oblastech udržitelného rozvoje
  - Zlepšit nabídku informací a umožnit neomezený přístup k nim
  - Pomocí vzdělání podporovat sociální začlenění a zaměstnanost
  - Vzdělávat veřejné i soukromé činitele v problematice udržitelného rozvoje
  - Usilovat o snížení míry předčasného ukončení školní docházky
2. 2. Výzkum a rozvoj
  - Posílit výzkum v oblasti udržitelného rozvoje a podpořit výzkum a inovačních procesy v podnicích
  - Zaměřit výzkum na boj proti klimatickým změnám
  - Zvýšit mezinárodní otevřenost výzkumné aktivity
3. Řízení schopné dále rozvíjet společnost a adaptovat ji na přicházející změny
  - Rozvíjet řízení místní správy v problematice udržitelného rozvoje a územního plánování
  - Podpora nových způsobů v řízení a optimalizace řízení a metod práce
4. Klimatické změny a energie
  - Podpora střídavého a střízlivého chování a způsobu výroby
  - Podpora inovací pro šetrný růst energie a emisí skleníkových plynů
  - Přizpůsobit aktivity a území klimatickým změnám
  - Efektivní energetická politika ve vztahu k udržitelnému rozvoji
5. Doprava a udržitelná mobilita
  - Podpora udržitelnější mobility osob a zboží s preferováním nízké vzdálenosti
  - Posílit mezinárodní mobilitu a rozvíjet alternativy k letecké a silniční dopravě
  - Zlepšit energetickou efektivnost vozidel, minimalizovat emise a podporovat alternativní zdroje
  - Zlepšit přístup ke službám a dostupnost všech na celém území
6. Zachování a udržitelné řízení biodiverzity a udržitelných zdrojů
  - Lepší porozumění a pochopení biodiverzity, posoudit přínosy a náklady zachování přírodních zdrojů
  - Redukce tlaků na ekosystémy a přírodní zdroje
  - Boj proti bezvýznamnému a bezúčelnému předělávání krajiny
7. Veřejné zdraví, prevence a řízení rizik
  - Udržovat dobrý stav obyvatel pomocí správné prevence
  - Zajistit kvalitní péči pro všechny
  - Zvýšení kapacity pro předvídaní a monitorování zdravotních rizik
  - Snížit zranitelnost vůči přírodním a technologickým rizikům

8. Demografie, imigrace a sociální začleňování
  - Usnadnit přístup, zachování a návrat k práci
  - Snížit územní nerovnosti a respektovat odlišnost
  - Předvídat dopady demografických změn a rozvíjet mezigenerační solidaritu
  - Podpora kulturní, pracovní imigrace či imigrace z důvodů rodinných
9. Mezinárodní problémy v oblasti udržitelného rozvoje a boje proti chudobě
  - Podpora mezinárodního řízení pro udržitelný rozvoj
  - Přispívat potravinové a energetické bezpečnosti
  - Usilovat o posílení solidarity ve vztahu k udržitelnému rozvoji
  - Bojovat proti změně klimatických podmínek a jeho dopadů na lidi
  - Podpora dodržování základních lidských práv

Příloha 3: Tématické oblasti státní politiky životního prostředí ČR

Státní politika životního prostředí ČR je zaměřena na tyto tematické oblasti:

- Ochrana a udržitelné využívání zdrojů včetně ochrany přírodních zdrojů, zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu, předcházení vzniku odpadů, zajištění jejich maximálního využití a omezování jejich negativního vlivu na životní prostředí, ochranu a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí.
- Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší s cílem snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů změny klimatu na území ČR, snížení úrovně znečištění ovzduší a podpory efektivního a vůči přírodě šetrného využívání obnovitelných zdrojů energie a energetických úspor.
- Ochrana přírody a krajiny spočívající především v ochraně a posílení ekologických funkcí krajiny, zachování přírodních a krajinných hodnot a zlepšení kvality prostředí ve městech.
- Bezpečné prostředí zahrnující jak předcházení následkům přírodních nebezpečí (povodně, sucha, svahové nestability, eroze, apod.), tak i předcházení vzniku antropogenních rizik.

Příloha 4: Základní principy politiky životního prostředí¹¹⁵

Princip integrace politik

Politika životního prostředí má průřezový charakter a také stejnou platnost jako ostatní sektorové politiky, proto je nutné, aby byla koordinována a propojená s ostatními sektorovými politikami. Proto je potřebná spolupráce na všech úrovních veřejné správy, ve kterých se připravují strategické a koncepční dokumenty s centrální, sektorovou a regionální působností.

Princip prevence

Nejefektivnější environmentální politika je založena na předcházení škodám na životním prostředí. Zavést včasné preventivní opatření je i méně ekonomicky náročné, než napravovat škody nevratně znečištěné přírody či vyčerpaných zdrojů.

Princip předběžné opatrnosti

Úzce souvisí s principem prevence. Princip preventivních opatření vychází z faktu, že je potřebné jednat i tehdy, když není jistota, jak rychle k nežádoucím jevům dojde, či zda k nim vůbec dojde, při zvážení všech souvisejících nákladů. Je nezbytné učinit veškerá opatření, aby se zamezilo možným negativním vlivům, přestože nemáme vždy k dispozici dostatek potřebných údajů dokazujících, že určitá činnost bude mít na životní prostředí skutečně negativní vliv.

Princip „znečišťovatel platí“

Tento princip vychází z předpokladu, že každý by měl nést za své činy odpovědnost. Náklady na preventivní či nápravná opatření nese ta osoba, z jejíž činnosti negativní následky hrozí nebo již nastaly. Jedním z cílů uplatnění tohoto principu je i zahrnutí negativních externalit do nákladů znečišťovatele. Zahrnutí negativních externalit do nákladů znečišťovatele přes promítnutí těchto nákladů do ceny příslušných výrobků či služeb napравuje nesprávné cenové signály směrem ke spotřebiteli. Následné snížení poptávaného množství nebo motivace původce znečištění k zajištění preventivních opatření a k nákladově efektivním řešením napomáhá k úplné eliminaci či zmírnění vyprodukovaného znečištění.

Princip nákladové efektivnosti

Princip efektivnosti vyžaduje dosažení co nejlepšího vztahu mezi zdroji použitými na danou činnost a dosaženými účinky. Efektivní alokace omezených zdrojů je snaha dospět k ekonomicky optimální úrovni znehodnocování životního prostředí.

Zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí

Zvyšování veřejného povědomí o významu ochrany životního prostředí a jeho udržitelného způsobu užívání vede veřejnost k lepšímu porozumění souvislosti hospodářského, environmentálního a sociálního rozvoje společnosti a ke zvýšení kvality rozhodování spotřebitelů.

Princip mezinárodní odpovědnosti

Jedná se především o rozvojovou spolupráci a dodržování akceptovaných závazků, které vyplývají z členství EU, mezinárodních dohod, úmluv a členství v organizacích – OSN, OECD. Při sdílení mezinárodní odpovědnosti je zapotřebí respektovat také zvláštní podmínky a zájmy ČR a EU.

---

¹¹⁵ *Státní politika životního prostředí ČR 2012-2020*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2012. Dostupné na: <[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130108_Statni_politika_zivotniho_prostredi/\\$FILE/SP%C5%BDP_2012-20.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130108_Statni_politika_zivotniho_prostredi/$FILE/SP%C5%BDP_2012-20.pdf)>

Příloha 5: Ekologické daně podle zemí a podle druhu daně v roce 2010

	Energy taxes		Transport taxes		Taxes on pollution/resources		Total environmental taxes
	Mio EUR	Share in environmental taxes (%)	Mio EUR	Share in environmental taxes (%)	Mio EUR	Share in environmental taxes (%)	Mio EUR
EU27	219 114	75	61 964	21	11 356	4	292 434
BE	4 711	64	2 081	28	532	7	7 324
BG	927	88	98	9	29	3	1 051
CZ	3 315	93	204	6	52	1	3 571
DK	5 341	57	3 601	38	504	5	9 446
DE	45 769	84	8 880	16	20	0	54 669
EE	374	88	7	2	45	11	426
IE	2 275	62	1 412	38	3	0	3 690
EL	4 004	73	1 484	27	:	:	5 488
ES	14 135	82	2 993	17	205	1	17 333
FR	27 453	76	6 135	17	2 331	6	35 919
IT	31 179	77	8 756	22	490	1	40 425
CY	322	64	184	36	:	:	506
LV	359	83	61	14	13	3	433
LT	492	96	13	2	7	1	512
LU	887	93	66	7	5	1	958
HU	1 983	78	462	18	101	4	2 545
MT	93	49	84	44	12	6	189
NL	12 006	51	7 311	31	4 219	18	23 536
AT	4 580	68	2 142	32	61	1	6 783
PL	7 601	83	754	8	803	9	9 158
PT	3 153	73	1 153	27	1	0	4 306
RO	2 236	89	252	10	16	1	2 503
SI	1 086	84	146	11	59	5	1 291
SK	1 077	88	128	10	26	2	1 230
FI	3 222	65	1 650	33	103	2	4 975
SE	7 719	81	1 720	18	120	1	9 559
UK	32 816	74	10 191	23	1 602	4	44 609
IS	124	73	20	12	25	15	170
NO	3 790	46	3 882	47	535	7	8 207

Zdroj: Eurostat

Příloha 6: Investice na ochranu životního prostředí podle programového zaměření, dle zdrojů financování v podnikovém a veřejném sektoru v roce 2010

Investice na ochranu životního prostředí podle programového zaměření, dle zdrojů financování v roce 2010 - podnikový sektor

v tis. Kč běžných cen

Podnikový sektor	Celkem	Díličí investice na:				
		ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ochrana a sanace půdy, podzemních a povrchových vod	ostatní ¹⁾
Celkem	11 857 586	3 339 489	1 448 296	2 791 900	1 882 505	2 395 396
z toho podle zdrojů financování:						
vlastní zdroje a rozpočtové prostředky	8 041 904	2 679 237	1 279 803	1 875 142	926 650	1 281 072
granty a dotace:						
z veřejných rozpočtů	2 314 120	174 604	24 252	174 404	873 453	1 067 407
ze zahraničí	247 738	31 894	i.d.	179 581	i.d.	i.d.
ostatní	135 012	23 237	45 800	i.d.	i.d.	i.d.
úvěry, půjčky a finanční výpomoci	994 225	430 517	49 900	459 498	38 326	15 984
emise cenných papírů, bezúplatné převody, nepeněžní vklady, delimitace apod.	124 587	-	i.d.	i.d.	-	-

¹⁾ zahrnuto omezení hluku a vibrací; ochrana biodiverzity a krajiny; ochrana proti záření; výzkum a vývoj na ochranu ŽP; ostatní aktivity na ochranu životního prostředí

Zdroj: ČSÚ

Investice na ochranu životního prostředí podle programového zaměření, dle zdrojů financování v roce 2010 - vládní sektor

v tis. Kč běžných cen

Vládní sektor	Celkem	Díličí investice na:				
		ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ochrana a sanace půdy, podzemních a povrchových vod	ostatní ¹⁾
Celkem	10 789 177	219 557	7 589 282	865 755	505 396	1 609 187
z toho podle zdrojů financování:						
vlastní zdroje a rozpočtové prostředky	6 270 543	133 940	3 811 101	422 096	417 645	1 485 761
granty a dotace:						
z veřejných rozpočtů	1 544 960	22 051	1 309 794	135 608	44 777	32 730
ze zahraničí	2 137 315	36 046	1 792 536	243 274	36 589	28 870
ostatní	234 700	-	138 532	29 107	i.d.	i.d.
úvěry, půjčky a finanční výpomoci	580 159	27 520	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
emise cenných papírů, bezúplatné převody, nepeněžní vklady, delimitace apod.	21 500	-	i.d.	i.d.	-	-

¹⁾ zahrnuto omezení hluku a vibrací; ochrana biodiverzity a krajiny; ochrana proti záření; výzkum a vývoj na ochranu ŽP; ostatní aktivity na ochranu životního prostředí

Zdroj: ČSÚ